Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Træk af Landbrugets Vilkaar

Hobro og Omegns Landboforening
1875 — 1950

Træk af Landbrugets Vilkaar

Hobro og Omegns Landboforening
1875 — 1950

Samlet og udarbejdet af et Udvalg
ved
Rentier Enevold Nielsen, Redsø,
og
Konsulent F. Bek Petersen,
Hobro.

HOBRO
Central-Trykkeriet . Sander Nielsen . Torvet
1950

Tegninger og Vignetter:
C. Houkjær-Jensen, Hobro.

FORORD

De i nærværende Skrift medtagne »Træk af Landbrugets Vilkaar gennem Aarene« er, som det vil skønnes, særligt beregnet paa at maatte være til nogen Nytte for Ungdommen, som træder lige ind i det gennemorganiserede Landbrugserhverv, der i Samvirke er parat til, med Hensyn til Produktion og Afsætning, at tage Kampen op i Konkurrencen med andre Lande, for derved om muligt, at sikre Erhvervets Udøvere taalelige Livsvilkaar, ogsaa til Støtte og Gavn for hele Samfundet. Selv om de Oplysninger, som Skriftet indeholder, paa ingen Maade gør Fordring paa at være videnskabeligt eller udtømmende, saa vil disse maaske alligevel kunde give de Unge et Indblik i og Forstaaelse af, hvilket kæmpemæssigt Arbejde og store Bekostninger der er sat ind for at vinde frem til Landbrugets nuværende Stade, og faa Øje paa, hvilken Værdi og Betydning for hele Samfundet Andelsbevægelsen rummer, og derudfra inspireres til med Alvor at sætte noget ind paa at bevare og udvikle de uvurderlige Værdier, der saaledes er vundet, ikke alene i økonomisk, men ogsaa i kulturel Henseende.

Enevold Nielsen.

FORORD

I 1875 stiftedes Hobro og Omegns Landboforening. Flere Steder i Landet fandtes allerede paa dette Tidspunkt lignende Foreninger, og mange flere er kommet til siden.

Disse Foreningers Formaal har stedse været at samle Landbrugerne til Løsning af fælles Opgaver og til faglig Dygtiggørelse.

Naar Foreningen i sit Jubilæumsaar udgiver nærværende Skrift og i dette mindes de Kaar, som vore Forfædre levede og virkede under for 75 til 100 Aar siden, saa sker dette i taknemlig Erindring om de Mænd og Kvinder, som hver for sig har udført et godt Arbejde i Foreningen og dermed virket til Gavn for Stand og Land.

Landboforeningens Bomærke symboliserer Sammenholdet mellem By og Land, og saaledes ønsker vi, at vor Forening ogsaa fortsat maa faa Held til at virke til Fremme af Landbostanden og til Gavn for Land og By.

Kristen Olsen.

Den danske Bonde.

Melodi: Den danske Sang.

I Oldtid Danmark skød op af Havet,
og Solens Straaler tog Isen bort,
et nøjsomt Folk har sin Ager gravet,
med Ære værnet hvad altid var vort.
En Sagatone saa Modet vækkes,
for Folket synger om Helt, om Værd,
fra Kæmpehøj og fra Kirke rækkes
de dyre Minder fra Slægternes Færd.

Som fri Mand, Fæster og vorned Fange
har Bonden prøvet ulige Kaar,
han »sled« Militsen i Aar saa lange,
men Baandet løstes, han Friheden faar.
Og kun i Frihed kan Fremskridt vindes,
— det burde alle forstaa i Dag, —
ved Baand og Tvang Energien bindes,
og Bagstræb gavner ej Samfundets Sag.

Den danske Bonde sit Udsyn øger.
at røgte Driften paa rette Vis,
kun Ligestilling med andre søger
og Bondens Indsats som andres i Pris.
Fra Videnskab og fra Læresteder
kan hentes Lærdom til hvert et Hjem,
saa Svend og Pige og Driftens Leder
i Fællig bryder sig Vejene frem.

Trods Livets Storme, trods Krig og Krise,
det danske Folk har nu blide Kaar,
vil hele Verden beskedent vise,
hvad Flid og Samvirke stadig formaar.
I trofast Slid staar da Mand og Kvinde,
til Landets Gavn bringes Høst i Hus,
ved Nøk for Nøk vil de fremad vinde,
at skærme Hjemmet mod Stormenes Sus.

Maskiners Rytme og travle Hænder
er Dagliglivet for Land og By,
og Ploven Fure ved Fure vender,
saa vidt om Lande har Danskerne Ry.
Om Modgang hænder, som allevegne,
dog Bonden synger sin Sang bag Plov,
og Øjet skuer til fjerne Egne,
mens Fugle kvidre fra Enge og Skov.

Der synges sammen ved hvert et Stævne,
den gode Sang kalder Godhed frem,
paa Modersmaalet ved Skjaldes Evne,
saa Strenge klinger i Hjerternes Gem.
At Kraft og Vilje til Live vækkes,
og Hu og Sind staar til ædel Daad,
saa lødig Arv hen til Slægten rækkes,
naar Ungdom spørger om Vej eller Raad.

Enevold Nielsen.

Indledning.

Da enkelte af Hobroegnens Landmænd først i 1870erne begyndte at drøfte Spørgsmaalet om Oprettelse af en Landboforening, mødte denne Tanke ret snart Forstaaelse ogsaa fra fremtrædende Borgere i Hobro, der indsaa, at dette var en Sag, der ogsaa angik Byen, om Landbruget paa Egnen derved kunde ophjælpes.

Som man kunde vente det fra den Tid, var det mest det større Landbrugs Mænd, der maatte føre an, og som ogsaa med stor Iver tog fat paa Opgaven og søgte efter deres bedste Evne og Forstaaelse af Forholdene at samle Landbrugets Mænd, smaa som store om Indførelse af bedre Driftsmetoder, og søge fremmet den i saa Henseende for alle Landbrugere saa nødvendige Oplysning.

Den jævne Bonde var i al Almindelighed langt fra fremtrædende, maatte snarere siges at være tilbageholdende, men interesseret og lærevillig, dog for manges Vedkommende, tillige med en sejg Vedholden ved det tilvante i Bedriften. De mente sig ikke kloge eller dygtige nok til at føre an, og var som nævnt ogsaa meget forsigtige med at fravige de gamle Former.

I hvert Sogn var der gerne enkelte eller en enkelt Mand, som Beboerne henvendte sig til, naar noget skriftligt eller retsligt skulde ordnes, idet de ogsaa dengang var fuldt fortrolig med, at Prokuratorblæk ikke er helt gratis.

De førende Mænd, der i 70erne indsaa, at en Omlægning af Landbrugets Driftsform var uomgængelig nødvendig, forstod, at de bedst tjente dette Formaal, hvis de kunde samle Landboerne i en Forening og der ved Møder, Diskussioner o. l. fremhjælpe almindelig Oplysning, og nogen faglig og teoretisk Viden om en mere tidssvarende Driftsform i Landbruget.

Det økonomiske Tryk i 70erne og 80erne medvirkede ogsaa til, at Landboerne efterhaanden samledes i Andelsforeningerne.

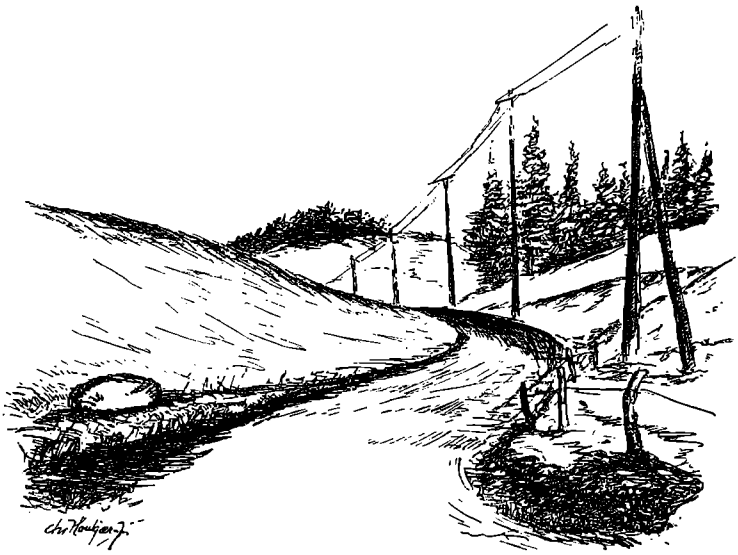
Træk af Landbrugets Vilkaar.

Solen stod op og gik ned »bag de vante Tinder« som nu. Men det var et anderledes fattigt Landskab at se ud over den Gang. Simple, lave Bygninger og nøgen d. v. s. ingen Plantninger at se, kun enkelte Popler og Hyld ved Kaalgaardsdiget. (De høje Popler mente man var gode Lynafledere, og det var maaske ikke helt forkert).

Ved Udskiftningen af Fællesskabet havde man sørget for, at der i hver By var fælles Lergrave til Brug ved Reparationer af Bygninger; man maa erindre, at et stort Antal Bønder ikke var Selvejere og maaske derfor ikke byggede Nyt. Der stilledes heller ikke store Fordringer, hverken til Beboelseslejlighed eller i Udhusene, man mente aabenbart, at de smaa Rum var mere lune om Vinteren for Folk og Kreaturer.

Der var ingen Kørelade eller Tærskemaskine, og det kneb med Plads til at svinge Plejlen i Tærskeloen. Folk, som har lært at tærske med Plejl, har ikke alene lært at synge »Plejlvisen«, men har ogsaa tydelige Erindringer om, hvordan det gik dem, naar Plejlen i Svinget slog mod Bjælke eller Spær, idet »Slawlen« havde for Skik i det uregelmæssige Sving med Præcision at ramme Tærskeren paa Siden af Hovedet, saa Vedkommende den første Tid efter ikke saa andet end en Mængde Stjerner. Men de havde vel ikke stort bedre Bygninger i andre Egne. Der fortælles da fra en By i Vestjylland, at naar de der skulde tærske med Plejl, saa skulde Konen staa udenfor Laden og svinge Plejlen, og saa stak hun den ind ad Lemmen til Manden, der saa lod den falde paa Loen. Det var først omkring ved Aarhundredskiftet, at det blev almindeligt at bygge Kørelade. Før væltede man mange Steder Kornlæsset udenfor Ladelemmen, hvor der først var udbredt et »Væltewaar«, saa det spildte Korn kunde opsamles. Kreaturholdet var lille og af daarlig Kvalitet. Særlig paa de magre Jorder, hvortil der ikke fandtes en Eng, kneb det tit med at føde Kreaturerne, idet der mange Steder ikke blev saaet Græs i Udlægsmarker. En gammel Mand herfra Egnen udtalte en Gang: »Ja, hvis Senegræsset slaar fejl, saa er det først galt«.

Der er ingen Statistik over Besætningsværdien før 1885, men paa dette Tidspunkt opgives denne til $^1/_6$ af hele Ejendommens Værdi. Fra en Beretning om Landbrugets Tilstand omkring Midten af det 19. Aarhundrede hedder det, at Kvæget er af god Race, der er værd

Parti ved Hvilsomvejen.

at arbejde videre med, fremfor at krydse med andre Racer, men at Bestræbelserne for at forbedre Kvæget ved omhyggeligt Udvalg af Tillægsdyr hindredes ved, at man mangler et »Straffe-Lovbud« imod løsgaaende Tyre, ligesom man allerede har det med løsgaaende Hingste og Væddere. Om Heste hedder det, at der er Mangel paa gode Hingste og Hoppe, og at faa »Landboskjelere« er erkendt stutteridygtige.

Pengetrang nøder Landmanden i Almindelighed til at sælge de bedste Heste og kun beholde de ringere til Avl. Med Hensyn til Faar anføres, at der almindeligt holdes 30—50 Faar paa en Gaard, og at Faar er lige saa lønnende som Køer, naar alt tages i Betragtning. Af Svin holdtes nærmest kun »Husets Galt«.

Om Mark- og andre Redskaber hedder det, at Svingploven er ved at fortrænge Hjulploven. En Svingplov kan nu anskaffes for 8 Rdl., en Pris, som ingen Hjulplov kan anskaffes for. Ingen Tærske-, Hakkelse- eller Rensemaskiner.

»Bonden er tilbøjelig til at mene, at man paa den sædvanlige

Maade med Haandsold kan faa Kornet lige saa rent som ved at maskine det. For en enkelt Gaard vilde et saadant Redskab næppe være nødvendigt og ogsaa for kostbart, men kunde maaske anskaffes by- eller sognevis«.

Den almindelige Folkeløn varierer mellem 20 til 30 Rdl. Sedler til en Karl og 12 til 20 Rdl. til en Pige.

Daglønnen er for Tiden 6 til 8 Skilling om Vinteren og 12 til 16 Skilling om Sommeren med Kosten.

Til en Haandværker det dobbelte eller mere i Forhold til Flid og Duelighed. Visse Klædningsstykker udgør de fleste Steder hos Bonden en Del af Lønnen, hvilket er en ret priselig Skik, da Husfliden derved fremmes, og Tjenestefolkene paa den Maade forsynes med Nødvendigheder, hvortil Pengelønnen maaske ej ellers altid saa lige anvendtes (saavidt C. Christensen).

Det er nævnt foran, at Bygningerne var simple og lave. Jeg har set et Kreaturhus ved en alm. Gaard paa Hobroegnen, der var saa lav, at man hele Tiden skulde hytte Hovedet for Bjælkerne, og en lille firkantet Glasrude skulde oplyse hele Rummet, som ogsaa kun var knap 8 Alen bred, saa de to Rækker Kreaturer kunde naa hinanden med Bagdelen. Naar Kornet blev solgt, var der kun en Smule Frarensning til Foderbrug og ingen Roer eller Oliekager. Der fodredes med Halmhakkelse, hvorpaa som Kraftfoder blev strøet lidt Bygavner, eller Havreavner, desuden lidt Hø og til Køer, der malkede, en Smule Kartofler. Men Gødningen kunde ogsaa drives ud af Huset med en Kæp.

Karle i fast Tjeneste.

I Viborg Stænderforsamlings Møde den 23. April 1836 vedtages med 44 St. mod 5 et Forslag til Forelæggelse for Kongen om at ophæve Forordning af 25. Marts 1791 (hvorefter Bønderkarle havde Pligt til at tage fast Tjeneste hele deres Liv, saafremt de ikke indgik Ægteskab), dog at Aldersgrænsen sættes til 25 Aars Alderen, og at Giftermaal før denne Alder ikke hjemler Ret til at ernære sig ved Dagleje.

Om Prisen paa Ejendommene 1830—40 anføres, »at der kan fremvises Eksempler paa, at det er gaaet saa vidt, at en Tønde Hartkorn er solgt for et Par Rigsbankdaler eller lidt mere, ja, vel ogsaa har været aldeles usælgelige, hvor Jorden og Bygninger er forefundne i forhutlet Tilstand. Komplette Ejendomme med god Be-

liggenhed og Jordbund kunde dog koste ca. 100 Rdl. pr. Td. Hartkorn. En Gaard i Valsgaard paa ca. 1½ Td. Hartkorn og med god Beliggenhed og i ret god Stand blev i 1839 solgt for 100 Rdl. + Aftægt til en Enke.

En anden Gaard i Valsgaard af Hartkorn ca. 2 Td. blev i 1857

Fra Fællesskabets Tid: Et Bystævne.
Efter Maleri af Rasmus Christiansen i Landbrugsmusæet i Lyngby.

solgt for 700 Rdl. — Ejendomsprisen laa omkring ved 5—6000 Kr. pr. Td. Hartkorn ved Aarhundredskiftet. De svære Kriseaar i første Trediedel af det 19. Aarhundrede havde taget haardt paa Bondens Tro og Tillid til, at Landbruget kunde blive lønnende og give dets Udøvere blot et nogenlunde taaleligt Udbytte, saa Familien ikke skulde lide Sult og Nød og maaske blive henvist til Fattigvæsenet.

Hoveriet samt andet Pligtarbejde og Ægtkørsler o. l. var endnu ret trykkende, men med sejg Udholdenhed sled Bønderne videre, og endelig begyndte det ogsaa at lysne lidt op i deres trælse Tilværelse. Der kom bedre Høstaar i 30erne og 40erne, og Kornprisen steg. Der blev fastsat nøjere Grænser for Hoveriarbejdet, og Retten til legemlig Afstraffelse paa Hovmarkerne blev afskaffet. 1842 fik vi Lov om Sogneforstanderskaber, 1849 Grundloven, og 1850 blev Hoveriet afløst. Ved Lov af 29/12 1857 fik Kvinderne for første Gang fuld Myndighed og lige Arveret med Mænd og ved Lov af 10/5 1915 almindelig Valgret.

Krigsaaret 1864.

Krigsaarene 1848—50 og især 1864 var haarde Tider at komme igennem. Økonomiske Trængselsaar er det sædvanlige Fænomen og en sikker Følge efter en Krig. I denne Henseende dannede Aarene efter 1864 ingen Undtagelse. Man bør erindre sig dette, naar man vil forstaa Grundene til den Forarmelse, som ogsaa Landbrugets Udøvere var ude for, og hvis Følger ikke kunde forvindes paa et kort Aaremaal. Derfor blev der ikke Raad til at faa nye Bygninger eller nyt Driftsmateriel eller lignende, alt saadant maatte vente og vente længe. Her er jo ikke Stedet til at give indgaaende Opgivelser om de Vanskeligheder og det forfærdelige Tryk, som den tyske Besættelse den Gang forvoldte, men kun kort at nævne enkelte Ting, idet der ogsaa derved gives Oplysning om Priser paa Landbrugsprodukter, Priser, der synes lave, skønt disse jo maa betegnes som Krigspriser.

I H. t. Lov af 12. December 1863 over Levering af Heste til den danske Hær affordredes 55., 56. og 57. Udredningslægd (Skelund-Vive og Øls Pastorater) 6 Heste at levere i Slotsgaarden i Aalborg den 9. Januar Kl. 9 Fm. Der opkøbtes 6 Heste for 230 Rdl. pr. Stk. og tillige udtoges yderligere 3 Heste, der skulde medfølge som Reserve, hvis enkelte blev kasseret af Kommissionen. Kun en Hest kom tilbage, og Manden fik 5 Rdl. for forgæves Rejse. Den 28. April 1864 udskrev General Wrangel en Krigsskat paa 650.000 prøjsiske Thaler af Nørrejylland. Den 29. April blev Hobro og Omegn besat af tysk Militær, og den 14. Juli hejstes det tyske Flag paa Skagen. Selvfølgelig indførte Tyskerne straks en Række Voldsanordninger.

Ordre om de store ugentlige Leverancer til Magasinet i Hobro eller til Magasinet i Aalborg af Hø, Halm, Brød, Kød, Flæsk, Gryn, Heste eller Penge var altid ledsaget af Besked om, at hvis Leverancen ikke var præsteret til den fastsatte Tid, »saa tog de selv«. — Det var næsten ugørligt i disse Foraarsmaaneder at fremskaffe den Mængde Hø og Halm og forresten ogsaa Kreaturer med Kød paa Kroppen, og disse skulde leveres levende i Aalborg og maatte jo trækkes eller drives derud. Det var kun mindre Kreaturer, der kunde faaes, og det hævdedes bestemt, at Høveder til 500 Pund Kød aldeles ikke fandtes i Egnen. En mægtig Byrde var ogsaa de stadige Ægtkørsler for Tyskerne. I snesevis af Vogne fra en Kommune var hele Tiden rekvireret, og naar en Karl først blev sendt af Sted med en Befordring og skulle køre et vist Stykke, saa var det meget vanskeligt at slippe hjem igen. Selv om han var paa Hjemvejen, skulde det nok træffe sig, at et andet Hold tvang ham til

at køre en anden Tur, og det traf, at der gik Uger, inden han slap hjem med Heste og Vogn. Det var jo før Bilernes Tid, og derfor lagdes der bestandig Beslag paa en Mængde Køretøjer, foruden at Bønderne snart hver Dag kørte og slæbte med Fourage til Magasinerne. Tysk Militær var naturligvis indkvarteret omkring paa Gaardene, og de udtog de Heste og andet, som de havde Brug for. Men de holdt god Disciplin. En Kone i Hegedal ved Hobro var noget utilfreds med en tysk Soldat, der hver Gang kritiserede Maden og holdt Postyr ved Bordet. Hun henvendte sig saa en Dag til Officeren, som spiste i Storstuen. Soldaten fik 8 Dages Arrest og kunde derefter sidde pænt ved Bordet. Tyskerne var slikne efter Æg; hvis de hørte en Høne kagle et eller andet Sted, saa forsøgte de at finde Ægget, som de drak raa, eller slog det i Stykker paa deres Feltspade og derefter holdt denne over Ilden.

En ung Karl fra Hegedal var en Dag i Marken og gik da op paa en Høj for at se efter, hvad Tyskerne tog sig for. Snart før han havde set sig for, var en tysk Rytterpatrulje over ham og førte ham til Hobro.

En Nabo havde tilfældig set Optrinet og meddelte i Gaarden, at den forsvundne formodentlig sad i Kachotten i Hobro. Det varede dog en Ugestid, inden det lykkedes gennem Købmand, Byfoged og Kommandant at faa »Spionen« løsladt.

Af Priser paa de Naturalier, som Kommunerne maatte fremskaffe til Magasinerne i Hobro eller Aalborg, skal anføres:

Heste ca. 230 Rdl. pr. Stk.

Stud 5 Aar gl. 60 Rdl., en do. 3 Aar 28 Rdl., en do. 48 Rdl., en do. 32 Rdl., Ko 9 Aar gl. 36 Rdl., en do. 40 Rdl., en do. 5 Aar 27 Rdl., en do. 9 Aar 24 Rdl., Kvie 4 Aar 23 Rdl.

Brød 3 Sk. pr. Pund. Hø 16 Sk. pr. Lpd. Halm 10 Sk. pr. Lpd.

Leveringerne fulgte hurtig efter hinanden, og Ordren lød gerne paa »Levering i Aalborg i Morgen Kl. 4 Efterm.«

For at vise hvordan Rekvisitionerne saa ud, skal en enkelt anføres: En Kommune af almindelig Størrelse blev 13. Juli tilstillet følgende Rekvisition at levere i Aalborg til den prøjsiske Arme's Underhold den 17. Juli Kl. 6 Eftm.

8784 Pund Kød i levende og gode Kreaturer, 13176 Pund Hø, 9238 Pund Halm, 18942 Pund Brød. Af Skat afkrævedes samme Kommune ca. 350 Rdl. pr. Maaned. Desuden ogsaa ekstra Opkrævninger af forskellig Art, saaledes den 1. August et Beløb paa 1662 Rdl. »til Erstatning for de af den danske Marine optagne Skibe«. Det er dog mulig, at Kommunen slap for at udrede denne

Kontribution, ligesom en Del af de udredede Ydelser blev Kommunen refunderet. Kommunens Beboere var flere Gange ved ridende Bud sammenkaldt pr. straks for sammen med Sogneforstanderskabet at overveje, hvorledes det kunde lade sig gøre at fremskaffe og levere det, som de afkrævede.

Forstanderskabet holdt Møde flere Gange om Ugen, snart om Dagen, snart om Natten. Efter Fredsslutningen i Wien den 30. Oktober 1864 ophævede v. Falkenstein i Aalborg i de første Dage i November en Række af de udstedte Voldsanordninger, og det prøjsiske Militær begyndte at forlade Jylland.

Hvad udad tabes, skal indad vindes.

Udfaldet af Krigen 1864, og de af Krigen foraarsagede Byrder, skabte naturligvis stort Mismod i Befolkningen. Dette aflejrede sig dog ikke som Haabløshed i Sindene. Meget var tabt, men Befolkningen rejste Hovedet og tog i Enighed og med stor Energi fat paa Genrejsningen for at søge at vinde indadtil, hvad der udadtil var tabt. Man begyndte at grundforbedre Jorden, dræne og mergle, og at opdyrke Hederne. Omkring Aar 1800 optog Heden vel ca. ⅔ af Jyllands Areal. I 1810 var der 820 Tdr. Land uopdyrket Hede til Hobro og et Skovareal paa 164 Td. Land. Ved Udskiftningen af Fællesskabet anføres Valsgaard By med 540 Tdr. Land, hvoraf 335 Tdr. Land var uopdyrket Hede, som nu forlængst er under Kultur.

Fra 1861 til 1907 udvidedes det dyrkede Areal i Jylland med 400.000 ha Hede. — Man søgte at skaffe sig bedre Redskaber til Jordens Bearbejdelse. De side Græsarealer, der havde ligget i »Hvile« i 8—10—12 Aar, trængte til at blive skørnet og arbejdet op. Svingploven afløste Hjulploven, og de saakaldte »Svenskharver« kom i Brug, hvor man havde tilstrækkelig Trækkraft. Kalken, der gennem Mergel tilførtes Jorden, var vel nok tiltrængt og hjalp til en Tid at forøge Udbyttet, men hjalp ogsaa til med at udpine Jorden, som paa Grund af det forholdsvis lille Kreaturhold fik alt for lidt og for ringe Gødning til Erstatning for, hvad der med Afgrøderne blev bortført fra Marken. Mergelen var en god Grundforbedring, men der skulde gødes godt. Man siger: »at en Mand sander for sig selv, kalker for sin Søn, men mergler for sin Sønnesøn,« med Henblik paa, at Mergelen er langsomt virkende.

Kornsalg.

Der blev fra Danmark i en Aarrække eksporteret ikke saa lidt

Korn. I Slutningen af 1860erne blev vor aarlige Overskudsudførsel opgjort til 65½ Mill. Kr., og heraf var ca. 60 % for eksporteret Korn. Fra ca. 1864 var Kornpriserne ret gode, og Kornsalg var indtil ca. 1875 Landbrugets væsentligste Indtægt. Udviklingen af Samfærdselsmidlerne, Jernbaner og Dampskibe, forbedret Efterretningsvæsen og andet havde til Følge, at der sendtes en Mængde billigt Korn hertil fra Udlandet, og Landbruget maatte omlægge Driften og gaa fra Kornsalgets Rovdrift til en mere fornuftig Erstatningsdrift.

Prisfaldet paa Korn vil ses af følgende Tal:

	1878—80	1881—90	1891—1900
Rug pr. Td.	13,81	10,69	9,65
Hvede pr. Td.	19,13	13,92	11,64
Byg pr. Td.	12,87	10,69	9,33
Smør pr. Pund	0,88	0,91	0,96
Flæsk pr. Pund	0,52	0,51	0,46

Landbruget skiftede om fra at være korneksporterende til at være kornimporterende.

Smaa Indtægter.

Den aarlige Pengeomsætning i et Gennemsnitslandbrug i Aarene 1860—70—80 var lille. Foruden Korn solgtes om Foraaret nogle Lam for 8—10 Kr. pr. Stk., til Tider nogle Pund Smør, muligt et Føl om Efteraaret til 40—60 Kr., eller maaske, med flere Aars Mellemrum, en Hest til 3—400 Kr., samt hvad der kunde være af Udsætterkvæg. Man kan snart tælle og lægge sammen, at dette ikke løb højt op i Penge.

De tungeste Heste, der kom paa Markedet, blev gerne solgt til Tyskland, hvor der brugtes en Del til Enspænderbrug i mindre Landbrug, medens de mindre og lette Heste mest blev solgt til Frankrig.

Handelen med Stude.

Interessen for Handel med Stude var i sin Tid snart større end Interessen for Handel med Heste, vel ogsaa fordi, at der kunde alle være med, idet der i saa godt som alle mindre Brug blev anvendt Stude som Trækkraft. Senere gik man ved de mindre Ejendomme over til at benytte russiske og andre Smaaheste, hvis Tal stadig steg, og som i 1898 var 26.000, i 1914 87.000 Stk. Men dette at Studene var en Salgsvare, der ofte handledes med Mand og Mand

imellem, eller at ældre Stude solgtes paa Markedet, og at yngre skulde indkøbes, hvis ikke man selv havde opdrættet nogen til at gaa i Stedet, dette skabte en Interesse for Studene, der holdt ved, ogsaa længe efter at der blev lagt an paa Overgang til Mejeridrift. Et Bevis herpaa ser man ogsaa i den Omstændighed, at der paa

Arbejdskøretøj i Byen.

Landboforeningens første Dyrskue ogsaa fremstilledes og præmieredes Studeopdræt.

Gennem flere Hundrede Aar havde Udførsel af Stude været en af Landets betydeligste Indtægter. I Fortiden opnaaede Bønderne kun en meget beskeden Pris, 20—30 Rdl. for Parret af 2-Aars Stude, ja, en Overgang kun det halve af denne Pris. Handelen var i den Tid ikke fri, og Bønderne maatte kun sælge til Sædegaardsejerne, der saa kunde bestemme Prisen. Sædegaardsejerne lod derefter Studene græsse og kornfodre et Aars Tid og solgte dem saa til de tyske eller holstenske Opkøbere. En Del Stude blev sat i Marsken, hvor de saa i deres femte Aar kunde opnaa en Vægt af 800 Pund eller derover.

Omkring Midten af det 19. Aarhundrede udgjorde Stude i Onsild Herred 19 % af Kvæg over 2 Aar, i Aalborg Amt 20 %, i Gislum Herred 36 %, i Aars Herred 23 %, i Slet Herred 27 %. I Hobro holdtes 300 Stude. C. C. skriver: Selv en forøget Indtægt af Mejeriet

kunde ikke opveje »den Sindskvægelse enhver Landmand maa nyde, idet han ofte skifter Stude og dagligen skuer, hvorledes samme nærmer sig den Fuldkommenhed, det attraaede Øjemed udkræver.«

Kun de store Gaarde havde Ret til at staldfede Stude (indtil 1788). Paa næsten alle større Gaarde holdtes en Mængde Stude, enkelte Steder op til 150 store og 150 mindre. Paa en Gaard, hvor der fedes ca. 200 Stude aarligt, fodredes saaledes:

Hø, Vand, Grutning paa Havrekærvhakkelse, Skafthavre. Nogle fedede med Spergelfrø, ligesom Pillemel med Mider regnedes for et godt Fedefoder.

Udførsel af Stude.

Hollænderne hørte i ældre Tid til vore bedste Kunder. De skulde til deres store Flaade, der i sin Tid talte 16.000 Skibe med 200.000 Søfolk, bruge en Mængde Kød til Proviantering, og det danske Oksekød var let at salte og regnedes for særligt godt egnet. Der handledes ogsaa med Tyskland, England og andre, alt efter som Told og andre Hindringer gjorde Flytning af Handelen nødvendig. I Forhold til det samlede Kreaturantal udførtes ikke saa faa Dyr. I Aarene 1700 til 1800 udførtes 1.135.900 Stk. Kvæg, og efter at Studehandelen i 1788 var givet fri, steg Udførslen betydeligt. Medens der i Aarene forud udførtes 6—7—8000 Stk. aarlig, udførtes i 1794 22.116 og i 1795 18.228 Stk., i 1865 47.000 Stk. Kvæg. Hamburg tabtes som Markedsplads i 1887, da Tyskland lukkede for Indførsel af levende Svin, og England blev vort Hovedmarked. (Tyskland tog nogle Aar senere igen levende Svin).

Jernbanen til Aalborg kom først i Drift i 1870erne, men i ældre Tid foregik Udførslen af Kreaturer, dels ved at Dyrene transporterede sig selv, blev drevet af »Oksevejen«, og dels benyttedes mindre Sejlskibe. Etatsraad Tang beretter, at Studene stuvedes ned i Lasten tæt mod hinanden og med Bjælker under Bugen, saa de ikke kunde lægge sig. Røgteren maatte krybe under Bugen paa dem, naar han skulde give dem deres Æg, der blev stukket ned i Halsen paa dem og var den eneste Føde, de fik paa Rejsen til Holland. Den største Part af Studene blev drevet af Oksevejen til Slesvig og til Markederne i Tønder, Husum og Itzeho. Ved Studevejen kunde der undertiden om Foraaret i en eller anden Kro samles Studedrivere fra indtil 30 forskellige Drifter paa en Gang, og den samlede Studeflok kunde tælle op til 1000 Stk., saa der skulde Plads til, hvor de skulde overnatte.

Af Drivere var der 2—3 med hver Flok. Men enkelte Kromænd

paa disse Egne havde henved ca. 1500 Tdr. Land, mest Hede, hvor Studene blev drevet ud og fodret med Hø, som Kromanden leverede. Af Regnskab fra Maarup Kro kan nævnes om Studedrifterne, der passerer en saadan Kro paa Vejen til Markederne:

April 1867 30 Flokke Stude og 81 Drivere. Drifterne nævnes paa 64, 40, 90, 46, 96, 140, 105, 40, 47, 22, 30, 40, 52, 33. Niels Smed og Kruse har fra 5—16 April drevet ialt 576 Stude over Maarup Kro. Kornfedede Stude taalte bedst den lange Marsch. Etatsraad Tang oplyser, at en Vejning af en Stud havde givet til Resultat, at den paa Marschen til Hamborg (44 Mil) i 3 Uger havde tabt 160 Pund.

Priserne.

Efter Krigstiden i Begyndelsen af 19. Aarh. og Statsbankerot, der indtraadte, og mere stabile Forhold begyndte Prisen at stige, og i 1828 kostede Fedestude i Holsten 60, 70, 80 Rdl. Parret, en Snes Aar sener 100 Rdl. Parret, og omkr. 1860 ca. 150 Rdl. Parret. Fra 1875—1890 kunde en 2 Aars Stud koste ca. 120 Kr.

Efter at Esbjerg Havn var aabnet (24. Juni 1875), sendtes i nogle Aar en Mængde Dyr til England, saaledes i 1883 34.000 Stk. Kvæg og 37.000 Stk. Faar. I 1892 lukkede England for Indførsel af levende Kvæg. Til Tyskland var Tolden paa Stude forhøjet til 30 Rm., og fra 1895 indførtes 10 Dages Karantæne, og fra 1898 skulde Dyrene her bestaa Tuberkulinprøven.

Svin.

Der blev ogsaa drevet med Svin ad den saakaldte Oksevej. Provst Thyssen fortæller om, hvordan han i sine Drengeaar har set de store Flokke af Kvæg, Svin og Gæs, der dreves sydpaa, ad Landevejen mellem Varde og Ribe, og om hvor tosset det kunde gaa, naar Studene bissede, eller Svinene løb løbsk. Naar Svinene under Driveturen blev bange for en Ting f. Eks. en Vindmølle, der var i Gang, eller en Kirkeklokke, der ringede o. l., og hvis der saa var en gammel So, der gav et Par store Guf, saa styrtede hele Flokken ud fra hinanden til alle Sider, og det var en drøj Tur at faa en Flok paa ca. 100 Svin eller derover samlet sammen igen.

Kunde Driverne snappe et Par Stykker i Ørerne eller i et Bagben og faa dem til at skrige, saa kom der en Del tilbage igen.

Gæs.

Ligeledes blev der om Efteraaret drevet med store Gaaseflokke,

og selv om det ikke drejede sig om saa lange Ture, saa kunde Rejsen godt strække sig over 8—10 Mil.

For baade Handelsmænd og Drivere var det besværlige, men ogsaa spændende Ture paa en saadan Markedsfærd til Husum og andre Byer dernede, og de kunde fortælle mange spændende Historier om deres Oplevelser paa Rejsen og i det fremmede.

Skikke.

Bonden var i ældre Tid konservativt indstillet med stærkt Vedholden ved gammel Sædvane. Vi skønner dette helt fra Udskiftningen af Fællesskabet, hvor mange Bønder, hvor mærkeligt det end lyder i Nutiden, holdt stærkt igen, og flere Bylav maatte tvinges til at gennemføre Udskiftningen. Bonden havde vel nok mere end nu Mindreværdskomplekser og var angst for det kendte, »hvad vil Folk sige«.

Han var belavet paa, at Bylavet vilde betragte ham for en Nar eller indbildt Størrelse, hvis han stillede an med noget, der ikke var helt i Overensstemmelse med Sædvane. Dette gjaldt Driftsmaaden i Landbruget, Bygninger, Køretøj, Klædedragt og alt i det daglige Liv. For Eks. var gennem lange Tider til helt op i 1880-erne Bøndernes Klædedragt næsten ens: Vadmels Frakkesæt, sort Krave, halvskaftede Støvler (ingen Sko), Halstørklæde af Silke til Stadsbrug. Forresten bør nævnes, at Halstørklædet var noget for sig, og det er ikke godt at sige, hvilken Betydning dette Klædestykke, til Gavn og Pynt, har haft gennem Aarene i Forholdet mellem Mand og Hustru. Det lyder næsten mystisk og højtideligt, men Sagen var den, at det næsten var en ufravigelig Skik, at Konen skulde binde Klædet om Mandens Hals, og nu kan man nok i Tankerne se, hvad der let kunde hænde og virkelig hændte, naar Konen lige før Mandens Udrejse stod med Armene om hans Hals for at binde Klædet 2 Gange omkring. Manden maatte naturligvis betale for hendes Ulejlighed med et Smækkys (et »Barberkys«).

Hvidt Kravetøj »Krøs« eller »Kristentøj«, som nogle kaldte det, ønskede man ikke at stille med, og det var næsten med dette som med »Overskæg«, at man i sit stille Sind mente, at det kun var for »Narrer, Herrer og Kæltringe«.

Nationaldragtens Tid laa et Par Slægtled længere tilbage, men som et Levn fra denne Tid brugte Bønder endnu i 1860erne og i 1870erne ved særlige højtidelige Lejligheder de meget høje Silkehatte (»Skorstensrør«).

Mændenes Frisure var almindeligvis, at man barberede sig til Kanten af Hagen og Kæben, men lod en Krans staa fra det ene Øre til det andet nedenom Hagen, og Haaret skulde have den sjove Bukling ved øverste Kant af Ørerne og indefter, saa man kunde komme til at tænke paa en Krukke med Ører. Alt sammen nøje efter Skik og Brug. Men der var noget smukt i denne Villighed til at bøje sig efter andre, denne Ydmyghed til klart at indrømme og vise, at man ikke kunde eller vilde undvære Fællesskabet med sine Standsfæller. Og det er noksom bekendt, at dette ogsaa bl. a. affødte en Hjælpsomhed, Naboer og Bysbørn imellem, der ikke mindst den Gang var af meget stor Værdi, henvist som man var til den yderste Nøjsomhed i Livsførelsen.

Trangen til at søge Fællesskab maa vist siges at have holdt sig. Fællesskabet søges nu gennem Andelsforeningerne, naturligvis paa en helt anden Maade, men alligevel fordi man føler, at man ved at staa sammen med andre har Støtte og mere Sikkerhed og Magt. Husmødrene havde som nu, eller maaske nok mere, de hundrede Ting at skulle have ordnet i Dagens Løb, overtænkt og tilrettelagt, som det hele var flere Dage i Forvejen. Deres Dragter var noget tungere og mere massive end de enkelte lette Stykker Stof, der nu bruges.

De tilvirkede det hele med egne Hænder, lige fra de klippede Ulden af Faarene, eller ruskede Hørren i Marken, indtil Tøjet sad paa Kroppen. Det var solidt Kram, og Dragten kunde godt virke helt smuk, især da der ogsaa som ved højtidelige Lejligheder var tænkt paa Udstyret af Hovedtøj, Hue med »Kappe« eller »Skæghat«, samt eventuelt lidt holstenske Kniplinger ved Hals og Haandled, og et stort Sølvspænde, der var placeret et Stykke nede paa Brystet. Dette nævnte Hovedtøj gik af Brug o. 1860 og afløstes af et sort Silke Hovedklæde, og det var et Stykke ind i det 20. Aarh., inden Klædet i Almindelighed afløstes af Hat. Til Paaklædningen hørte en løs Lomme ca. 10 × 10 cm, syet af solidt Hørlærred og forsynet med et solidt Bændel, saa den kunde bindes om Livet under Kjolen. Ved Kjolens Sammenhægtning om Livet kunde de faa en Haand ned i Lommen, hvor de havde deres Lommeklud, Portemonai, Hovedvandsæg o. l. Den løse Lomme afløstes o. 1870 af en fastsyet Lomme i Kjolen og senere af Haandtasken.

De gamle Koner af Familien havde for Skik at kysse hinanden, baade naar de kom sammen, og naar de skiltes. Samme Skik brugte vor gamle Jordemoder desværre, naar hun kom f. Eks. om Sommeren og skulde have Ost lavet, hvortil Beboerne paa Egnen efter gammel Skik skænkede sød Mælk. Vi Knægte kunde i en Hast komme ud af

en anden Dør, naar vi saa hende i Gaarden. Hun vilde nemlig ogsaa kysse os, og hun var jo den stærkeste, saa hvis hun fik fat i os, gaves der ingen Pardon, selv om vi ikke yndede Kysseriet. Saa kunde vi bedre komme ud af det med Jens, Jordemoderens Mand. Den Dag, da Pigerne leverede Mælk til Ostelavningen, kom Jens med en Kurv fuld af mægtig store, ca. 20 cm lange, 2 øres kringler, som Pigerne skulde have som en Lækkerbid til Kaffen.

Som et Glimt af den pengeknappe Tid sidst i 1880erne kan nævnes, at en Mand i et Sogn Nord for Hobro ikke kunde klare Udgifterne og maatte sælge Gaarden. Egnens Folk sagde, at det var forstaaeligt, at han ikke kunde blive ved Gaarden, for hans Kone brugte »Kram-Kjoler«. Men det skal siges, at Kvinderne ligesom Mændene sled bravt i det og hele den lange Dag gik med til alt forefaldende Arbejde, saavel inde som ude, i Gaard og Mark, ja, man har endog paalidelige Oplysninger om, at Pigerne i et Sogn paa Hobroegnen nogle Aartier før Aarhundredeskiftet i en særlig streng Vinter gik med paa Snekastning paa Hovedlandevejen i 18 Dage i Træk for at holde Vejen aaben for den kongelige Postvogn.

Juleskikkene paa Landet i sidste Del af det 19. Aarh. var omtrent de samme som nu; dog var Forberedelserne mere omfattende ogsaa som Følge af, at Hel- og Halvhelligdagene strakte sig over 2 Uger. Juletræet blev først ret almindeligt omkring ved Aarhundredeskiftet, men Forventningerne til Julen, og Følelsen af Højtid var vistnok større end nu. — Kvinderne var travlt beskæftiget hele Vinteren og Vinteraftenerne igennem, og Skræddere saavel kvindelige som mandlige flyttede om fra den ene Familie til den anden, undtagen omkring ved Højtid og Høst, og syede til hele Familien.

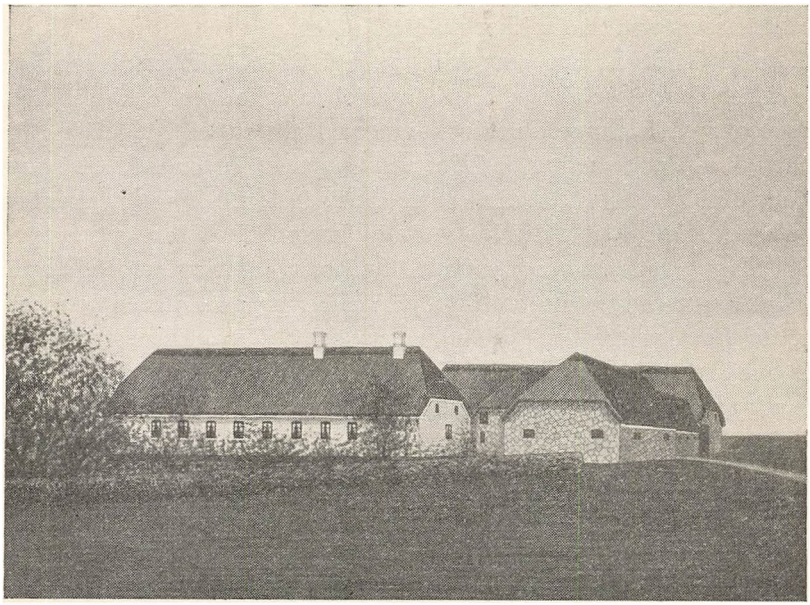
Naar Tærskningen hen i Marts Maaned var tilendebragt, hentedes Træ i Skoven, og dette ophuggedes til Gavntræ, og da Mandfolkene nu var færdige med deres Aften-Husflid, Reparation af Seletøj, Skotøj, Halmvarer o. l., tog de nu fat i Huggehuset og lavede Hammelstykker, Kæpstokke, Klaptræer til Faar, Kvæg og Heste, Lægner, Tøjrepæle o. l. Disse sidste blev hugget af det grønne Træ, hvorefter de blev lagt ned i et dertil bestemt Vandhul ved Siden af Dammen i ca. 14 Dage og blev derefter tørret. De kunde saa bedre holde til Tøjrekøllen uden at flækkes. Tøjr til hele Besætningen blev bragt frem og istandsat.

Mel-, Gryn-, Malt-, Korn- og Kartoffelsække blev efterset, lappet og singlet sammen, samt forsynet med solidt Sækkebaand.

Naar en Ko havde overstaaet Kælvningen, fik den straks »Tænderne fæstnet«, ved at en Mand tog en god Lok af et Havreneg og

holdt Toppen til Koen, medens han selv holdt fast i Rodenden. Derefter fik Koen en Haandfuld Salt og 2—3 tykke Skiver Rugbrød samt en Spand lunkent Vand. Koen maatte ikke saa gerne malkes, før Efterbyrden var afgaaet.

Naar man om Høsten var færdig med at meje Korn med Høle, saa

Gaard i Hørby omkring 1900.

pikkede Karlene i nogle Minutter med Strygestikken paa Hølebladet for at gøre Naboerne opmærksomme paa, at nu var de færdige, men vel ogsaa for at drille lidt, hvis disse ikke havde ophøstet.

Den samme Bankekoncert gentoges, naar Mandskabet kom hjem i Gaarden og stillede paa Række op mod Stuehuset. Saa maatte Husmoderen være parat med Æbleskiver eller andet ekstra Mad, da Karlene ellers for Spøg truede med ogsaa at ville høste Kaalene i Haven.

Naar det sidste Læs Korn var i Hus, og det viste sig, at Naboen ikke var blevet færdig med Indkørselen, saa blev der samlet ca. en Snes Frøer, som kom i en lille Lærredspose, og saa blev Drengen sendt af Sted for at aflevere disse hos Naboen, hvis Drengen ellers var lidt snild og let til Bens. Frøerne skulde helst afleveres i Dagligstuen, hvor der den Gang var Murstensgulv, og hvor Posen blev vendt. Men det gjaldt om at være hurtig og pile af Sted hjemefter, for hvis Naboens Folk fik fat i Synderen, saa samlede de Frøerne

sammen i Posen og bandt den paa Ryggen af Drengen, som saa maatte bære Frøerne hjem igen, og det betragtedes som en flov Historie.

Paa de almindelige Bøndergaarde indskrænkedes Høstgildet til, at alle Folkene fik fri en søgn Eftermiddag, og at der blev sørget for ekstra festlig Opdækning og Forplejning baade Middag, Eftermiddag og Aften, hvortil ogsaa Husmanden med Familie var indbudt, ligesom ogsaa andre, der havde hjulpet til med Høstarbejdet, f. Eks. maaske en Sypige eller en Murersvend, som ingen ellers vilde beskæftige ved deres Fag i Høsttid. Alle blev hjemme paa Gaarden og nød Fridagen. Af Hensyn til Vogterdrengen var Heste og Kreaturer tøjret saa nær Gaarden som muligt, og alle hjalp til med Pasningen.

Enkelte Steder var det Skik, at Forkarlen skulde skære Rugbrødet, naar Gaardens Folk kom til Bordet. Et Rugbrød blev stillet hen i Bænkekrogen (og et Ølkrus paa Bordet), og saa snart Folkene kom ind, maatte Forkarlen værsgod file det Brød løs, som blev nødvendigt.

En Mand havde fæstet to Karle af ens Alder. En Dag, de sad i Stuen, kom Naboen derind og hilste ogsaa paa de nye Karle. Hvem af dem skal være Forkarl? spurgte han, henvendt til Manden i Gaarden. Naa, det har vi saamænd ikke talt om, svarede Manden. Efter en lille Pause siger den ene af Karlene lidt lavmælt: »A skærer da Brødet«.

Hvis man vil spørge: Hvordan med Tilfredsheden blandt Befolkningen paa den Tid, saa mener jeg, at denne i hvert Fald ikke var mindre end nu, trods alle tekniske Fremskridt og opnaaede Behageligheder. Trods udpræget og streng nødvendig Nøjsomhed kunde der den Gang let spores, — jeg vil kalde det en kristelig betonet Taknemlighed for det daglige Brød og for alle gode Gaver, en Sindsindstilling, som gav sig Udslag i Tilfredshed med de daglige Muligheder og Fremtidsudsigter.

Forandring i Driftsmaaden overvejes.

Op i 1870erne var Landmændene opmærksomme paa, at det ikke gik an at fortsætte med Kornsalget, men at en Omlægning af Driften var nødvendig, men hvordan skulde dette forme sig baade med Hensyn til Produktion og Omsætning? Overfor dette nye og uprøvede stod Bønderne usikre og manglede hertil saavel praktisk som teoretisk Kendskab. Og ingen havde Brev paa, at den langt mere kompli-

cerede Driftsform med Produktion og Salg af forædlede Produkter i Fremtiden vilde blive saa meget mere lønnende end de gamle kendte Metoder, saa det derved bedre lod sig gøre at klare de voksende Vanskeligheder.

De trykkende økonomiske Forhold bragte det Gode med sig, at Bønderne fik lært Sammenholdets Betydning. Skoleloven af 1814 har været et godt Grundlag for Landbefolkningens Opdragelse og Undervisning. Derefter kom Højskolernes Indflydelse som en mægtig Vækkelse hos den danske Ungdom, navnlig paa Landet, hvor de fik Mod paa at leve Livet, tage Samfundsopgaver op paa uselvisk Vis og ofre alle deres Kræfter paa at føre deres gode Idealer ud i Livet til Gavn for alle.

Dette blev af den største Betydning for den danske Bondestand. I 1860erne og 70erne udgik der saaledes fra vore Højskoler og Landbrugsskoler en Stab af unge Landmænd, der gik ud i det praktiske Liv som Foregangsmænd for Gennemførelse af den Nyordning i Landbruget, som Tidernes Ugunst tvang os til.

Da Kornsalgets gode Tider hørte op paa Grund af den oversøiske Konkurrence, og de andre Lande søgte at redde sig ved Told og Beskyttelse, blev vort Landbrug staaende ubeskyttet mod Konkurrencens haardeste Storme og klarede sig selv. Fra Videnskabens Talsmænd paa Landbohøjskolen, saavel som fra praktiske Foregangsmænd rundt omkring i vort Land, lød Parolen: »Producer Smør og Fedevarer i Stedet for at sælge Korn.«

Docent Fjord gik foran og viste Vej, og danske Landmænd sluttede op i Flok og Følge og vandt fremad.

Landboforeningen stiftes.

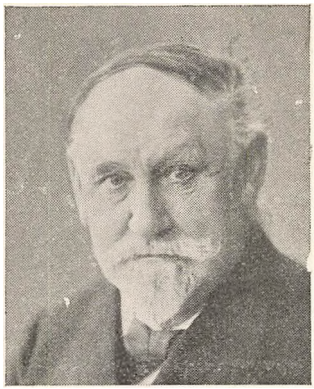
Efter at enkelte af Hobroegnens Landmænd ved forskellige Lejligheder havde drøftet Tanken om Oprettelse af en Landboforening, idet man mente, at det ved Samarbejde bedre lod sig gøre at overvinde Tidens økonomiske Vanskeligheder, var der straks en Kreds af Hobro By's mest ansete Borgere, der traadte til for at medvirke til, at denne Tanke kunde realiseres.

Den 12. Februar 1875 afholdtes i Restauratør Nielsens Lokale i Hobro et Møde om Sagen efter Indbydelse af følgende Mænd fra Hobro og Omegn: Gaardejer Lars Peter Jensen, Nørre Onsild, Konsul N. C. Brasck, Hobro, Agent H. J. Bie, Hobro, Købmand A. Bie, Hobro, Partikulier L. B. Jørgensen, Hobro, Fabrikant K. Nielsen, Hobro, Købmand Chr. Jørgensen, Hobro, Proprietær H. C. la Cour, Trinderup, Jernstøber J. L. Jørgensen, Hobro.

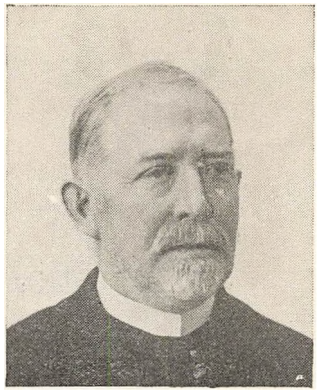
Ved Mødets Slutning var der indtegnet 250 Medlemmer .

Foreningen blev dannet med Navn: »Hobro og Omegns Landboforening«, og der vedtoges Love og foretoges Valg af Bestyrelse. Hertil valgtes: Proprietær H. C. la Cour, Trinderup, Formand, Agent H. J. Bie, Hobro, Viceformand, Proprietær L. E. Clausen, Rosendal, Sekretær, Gaardejer Lars Peter Jensen, Nørre Onsild, Gaardejer N. Chr. Nielsen, Hannerup.

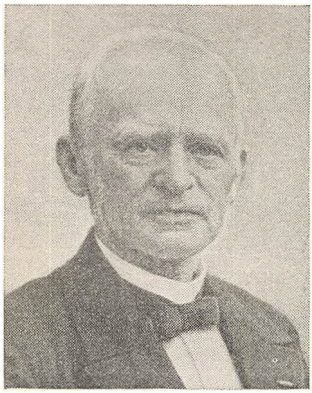
Gaardejer Lars Peter Jensen, Nørre Onsild, var den første, der agiterede for Sagen, men fik Støtte fra en Del Borgere i Hobro og især ogsaa fra H. C. la Cour, Trinderup. Denne, der blev Foreningens Formand i de første 14 Aar, var utrættelig i sin Iver for at føre Foreningen fremad efter sit Formaal, — var nogle Aar Forvalter paa Trinderup (600 Tdr. Land samt 60 Tdr. Land Skov, Øls Krat), men efter sit Giftermaal i 1868 en Del Aar Forpagter. Boede nogle Aar paa Havmøllen ved Æbeltoft og blev saa Ejer af Trinderup. Biografi 1906: Hans Christian Ditlev la Cour, født 6. Maj 1842 paa »Skjærsø«, Ejer af Trinderup, Hartk. 18 Tdr., Landbrugskandidat, R. af D., Landstingsmand.

Proprt. H. C. la Cour, Trinderup.
Formand 1875—1889.

Gdr. N. Kr Nielsen, Hannerup.
Næstformand 1889—1892.

Agent H. J. Bie.
Medlem af den første Bestyrelse.

Proprt. L. E. Clausen, Rosendal.
Medlem af den første Bestyrelse.

Landboforeningen skylder denne Mand Tak for hans dygtige og energiske Ledelse af Foreningen gennem de første vanskelige Aar og de særlig daarlige Høstaar i Midten af 1880erne.

Foreningen begynder sin Virksomhed.

Det var vedtaget at holde 6 Diskussionsmøder aarligt, og den 9. April 1875 afholdtes det første Møde med Emnet: »Hvad kan der gøres for at fremme vor Husdyravl?«

Formanden, la Cour, indledede og talte for Renavl af jydsk Kvæg og et strengt Udvalg af Tillægsdyr. Møller, Kongsvad Mølle, talte for Krydsning med Korthornsracen og Doktor Magnus, Hobro, for gode Stalde til Opdrættet, saa at dette kunde leve i ren Luft og nyde den nødvendige Bevægelse.

De vedtagne Love og Dyrskueregler frembyder ikke noget særligt. Man lægger dog Mærke til en Passus i Vedtægternes § 13, hvor det bl. a. hedder: Ingen maa tage Ordet ved Møder eller Generalforsamlinger, forinden dette gives ham af Formanden, efter forud sket Begæring, og har han staaende at henvende sig til Forsamlingen. Tilføjelsen er jo fornuftig nok, ligesom de øvrige Paragraffer bærer Vidne om en Forudseenhed. Men man behøvede ikke paa den Tid at frygte for, at almindelige Bønder skulde føle Trang til at tale til en Forsamling. Dette overlod man aldeles til professionelle Talere, som Præst og Degn o. l.

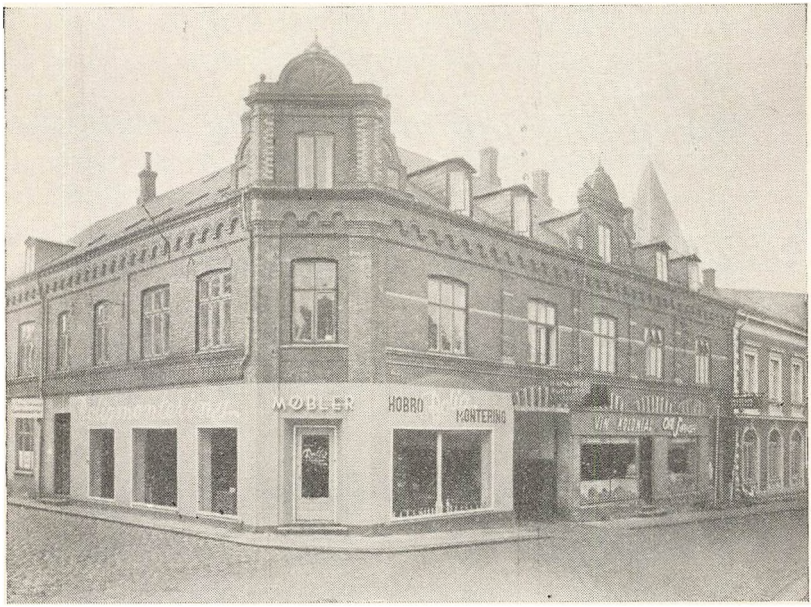
Ved Indvielsen af et Forsamlingshus her i Egnen i Halvfemserne stod en Gaardmand op og holdt en lille Tale, og dette vakte stor Opmærksomhed, ikke maaske saa meget ved Talens Indhold, men ved dette, at Manden vovede at tale til en større Forsamling. Diskussionsmøderne samlede som Regel et betydeligt Antal Medlemmer og fortsattes i en Aarrække.

1875, 11. Juni: Kan den stærke Fodring lønne sig under alle Forhold. L. E. Clausen, Rosendal.
27. Oktober: Hedeopdyrkning. L. E. Clausen, Rosendal.

1876, 28. Januar: Naturlig Gødningsbehandling. la Cour, Trinderup.
25. Februar: Sædskiftet. la Cour, Trinderup.
I Diskussionen deltog H. J. Bie, Møller Frellsen, samt Schrøder, Døstrup Mølle, der hævdede, at det var meget fordelagtigt at saa Raps i Brakken, dels til Aftøjring, dels til Nedpløjning.
16. Oktober: Husmandsloddens Dyrkning. L. E. Clausen, Rosendal.
8. December: Hvad kan der gøres for at gøre Foderet drøjt i foderknappe Tider? la Cour.

1877, 2. Februar: Plantning. Plantør Baksessen, Langaa.
9. Marts: Rovdrift. Forvalter Schmidt.
Under Forhandlingen blev der spurgt, om der kunde produceres fint Smør, hvis der fodredes med Roer. Taleren oplyste, at en Skæppe Roer eller lidt mere vilde være uskadelig, naar der samtidig blev givet 7 Pund Kraftfoder.
15. April: Smørudstilling, »Fremstilling af Smør«. Mejeriass. Thuesen.
26. Oktober: Hvad kan der gøres for at forbedre vore Eng- og Kærstrækninger. la Cour.

1878, 25. Januar: Om Roedyrkning o. s. v. la Cour.
1. Marts: Om Kunstgødning. Fabrikant Vinther, Mariager.
26. April: Fremstilling af Smør, anbefaler Anlæg af Mejerier. Mejeriass. Thuesen
11. Oktober: Hedens Mergling og dens Følger. L. Clausen.
15. November: Rodfrugtdyrkning. la Cour.

Højskolehjemmet i Hobro.

1879, 31. Oktober: De forskellige Brakmaader. Døcher, Thostrup-hovgaard.

1880, 16. Januar: Om Opdrætning. Proprietær Andersen, Glenstrup.
13. Februar: Kompostmøddinger og velindrettede Møddingssteder. Plantør Bahnsen.
5. Oktober: Om hvormeget der kunde spares ved fornuftig Sparsommelighed og Paapasselighed i alle Henseender. la Cour.

1882, 17. Marts: Vore Arbejdsforhold. Doktor Sørensen, Hobro.
6. Oktober: Om Huslodders Dyrkning. Lærer Steffensen, Stenild.

1884, 28. November: Om Mose- og Kærdyrkning. Løjtnant Lichtenberg.

1885, 6. Februar: Mejerivæsen. Landbrugskandidat Iversen.
27. Marts: Om Smørfremstilling. Grosserer Rømler, Randers.

20. November: Mælkens fordelagtigste Udnyttelse paa mindre Gaarde. Assistent Petersen, Ladelund.

1887, 19. November: Om Konvertering af Prioritetsgæld. Om hjemmeavlet Kraftfoder og Produktstoffer. Lærer Borup, Kongens Lyngby.

1887, 25. November: Plantningssagen. Skovridder Hequet, Sekshøj.

Den gode Vilje, den gode Hensigt med disse Diskussionsmøder var jo aabenbar: paa det korteste Aaremaal at oplyse Befolkningen om og skabe Klarhed over alle de Problemer, der maatte melde sig nu efter Overgang fra Kornsalg til Forædling af Husdyrprodukter. Der var saa mange Ting, saa meget uprøvet, som det var nyttigt at diskutere, hvilket ogsaa fremgaar af de foran nævnte Emner. Der er ingen Tvivl om, at disse Diskussionmøder har gjort deres store Nytte i en Tid, hvor det var smaat med tilgængelige Oplysninger om Forsøgsresultater, ingen Konsulenter og smaat med Landbrugslitteratur.

Dyrskuerne.

Dyrskuer ansaa man ogsaa den Gang for et godt Middel til at skabe Forstaaelse blandt Befolkningen for det absolutte Krav, at hvis det hjemavlede og det indkøbte Foder skal blive godt udnyttet, saa kan det kun ske, hvis man har gode Avls- og Brugsdyr, og at man gør sig selv en god Tjeneste ved, saa snart ske kan, at faa »Rotterne« i Besætningen udskiftet. Foreningen vedtog at holde Dyrskue i Hobro i 1875 og har hvert Aar siden afholdt Skue dér. For hvert Hold Dyr, der fremstilledes, var der valgt 3 Dommere og en Suppleant samt en »Inspektør« til at ordne Dyrenes Fremstilling for Dommerne.

Ved det første Dyrskue var følgende valgt som Dommere:

For Hingste og Hopper:

Handelsmand, Gdr. Anders Krogh, Hostrup.
Handelsmand, Gdr. Kristen Bager, Kielstrup.
Proprietær Kjeldsen, Restrup.
Suppleant Proprietær Stenild, Volstrup.
Inspektør, Gdr. Kjeld Kristensen, Haldthostrup.

For Tyre og Studeopdræt:

Proprietær Brasck, Mølgaard.
Gdr. Kristen Nielsen, Kirketerp.
Gdr. Morten Bager, Hærup.
Suppleant, Proprietær Kjeldsen, Kjemtrup.
Inspektør, Forvalter Petersen, Skovsgaard.

For Køer og Kvier:

Proprietær Lassen, Thostruphovgaard.
Partikulier B. Jørgensen, Hobro.
Proprietær Eriksen, Skudshale.
Suppleant, Dyrlæge Nielsen, Nørre Onsild.
Inspektør, Gdr. L. Bundgaard, Nørre Onsild.

For Væddere:

Proprietær C. Petersen, Ouegaard.
Proprietær Aarup, Svenstruphovgaard.
Proprietær Andersen, Glenstrup.
Suppleant, Produkthandler Peder Pedersen, Hørby.
Inspektør, Gdr. Jens Jensen, Hjerritsdal Mølle.

Ordnings-Komité:

Købmand Chr. Jørgensen, Hobro.
Jernstøber Johs. Jørgensen, Hobro.
Smed Farsø, Hobro.

Til Præmier til dette Skue var afsat 543 Kr. fordelt saaledes:

Hingste og Hopper	230 Kr.
Tyre	115 -
Køer og Kvier	116 -
Studeopdræt	37 -
Væddere	45 -

Det første Dyrskue.

Landboforeningen afholdt sit første Dyrskue den 22. Juni 1875. Dyrene skulde møde paa Pladsen Kl. 7 om Morgenen.

Der var til Skuet indmeldt 15 Hingste, 31 Hopper, 22 Tyre, 4 Stude, 39 Køer, 7 Samlinger af Malkekvæg, bestaaende af 29 Stk., 20 Kvier og 8 Væddere, ialt 168 Stk.

4 Aars Hingste.

2. Pr. En sort efter Grantorp tilh. Søren Jensen, Stensbækgaard.

3 Aars Hingste.

1. Pr. En mørkebrun efter Grantorp tilh. Niels Nielsen, Asferg.
2. Pr. En mørkebrun efter Støttrupgaardhingsten tilh. N. Sørensen, Hærup.

2 Aars Hingste.

1. Pr. En blankbrun efter Grantorp tilh. A. C. Vernersen, Vorning og M. Møller, Kongsvad Mølle.

2. Pr. En mørkebrun efter Grantorp tilh. Laust Hermandsen, S. Onsild.
Ekstra Pr. En sort efter Grantorp tilh. Niels Nielsen, Asferg.
— - En brun m. 3 hvide Sokker tilh. Kristen Knudsen, Nr. Onsild.

Hopper.

1. Pr. En mørkebrun 7 Aar tilh. A. C. Vernersen, Vorning.
2. Pr. En blankbrun 8 Aar tilh. Kristen Laursen, Nr. Onsild.
3. Pr. En mørkebrun tilh. M. Møller, Kongsvad Mølle.
4. Pr. En blankbrun tilh. Abel Nielsen, Sjørring.

Ekstra Pr. En sort tilh. Toft. Vejrhøjgaard.
— - En brun tilh. Kjeldsen, L. Restrup.
— - En sort tilh. Jacob Pedersen, Nørbæk.
— - En brun tilh. Jens Jensen, Kirketerp.
— - En brun tilh. Laust Qvortrup, S. Onsild.

Som stutteridygtige erklæredes og brændtes med Foreningens Mærke 9 Hopper tilh. følgende Ejere:

Anders Jensen, Houtved, Anders Nielsen, Tobberup, Samme, Dalgas, Nysum, Samme, Niels Kr. Kristensen, Gettrup, Kristian Laursen, Tobberup, la Cour, Trinderup, Jacob Karlsen, Tulstrup.

Tyre over 3 Aar.

1. Pr. Blaabroget 4 Aar tilh. Aarup, Svenstruphovgaard.
2. Pr. Raasted, sortbr. 4 Aar tilh. Kristen Nielsen, Kirketerp.
3. Pr. Dalsgaard, blakbr. 3½ Aar, efter Abis tilh. la Cour, Trinderup.
4. Pr. Sortbr. 3 Aar tilh. Clausen, Rosendal.

Ekstra Pr. En sortbr. 3 Aar tilh. Kristen Laursen.

Tyre 1½—3 Aar.

1. Pr. Claus, sortbr. 2 Aar tilh. Kristen Nielsen, Kirketerp.
2. Pr. Sortbr. 2 Aar efter Thor tilh. Niels Jensen, Glenstrup.
3. Pr. Sortbr. 1½ Aar efter Staanum tilh. Jens Ibsen, Nørbæk.
4. Pr. Sortbr. 2 Aar efter Staanum, tilh. Lind, Hvidding.

Studeopdræt.

3. Pr. 2 graabrogede, 2 Aar, tilh. M. Møller, Kongsvad Mølle.

Køer fra 4—12 Aar.

1. Pr. Sortbr. 5 Aar tilh. Chr. Nielsen, Kirketerp.
2. Pr. Sortbr. 5 Aar tilh. Niels Jensen, Nr. Onsild.
3. Pr. Sortbr. 7 Aar tilh. Anders Krogh, Hostrup.
4. Pr. Blakbr. 7 Aar tilh. Lars P. Jensen, Nr. Onsild.
5. Pr. Sortbr. 8 Aar tilh. Jacob Balle, S. Ulstrup.
6. Pr. Sortbr. 8 Aar tilh. Jens V. Kristensen, S. Onsild.

Ekstra Pr. Venus tilh. H. I. Bie, Hobro.
— - Sort 10 Aar tilh. Søren Jensen, S. Onsild.
— - Sortbr. 8 Aar tilh. A. Bie, Hobro.
— - Sortbr. 6 Aar tilh. Stenild, Volstrup.

Hæderlig Omtale. En lysebrun 5 Aar tilh. Chr. Sahl, Hostrup.
— — En sort 5 Aar tilh. Sigfred Poulsen, Rørbækhovgaard.

Kvier under 4 Aar.

1. Pr. Rødbr. 3 Aar tilh. Markus Hansen, Hegedalshuse.
2. Pr. Sortbr. 3 Aar tilh. A. C. Vernersen, Vorning.
3. Pr. Sortbr. 3. Aar tilh. Chr. Sahl, Hostrup.
4. Pr. Sortbr. 2 Aar tilh. Jens Jensen, Kirketerp.

Ekstra Pr. Freja 2¼ Aar tilh. H. J. Bie, Hobro.
— - Rødbr. 2½ Aar tilh. Niels Jensen, Nr. Onsild
— - Sortbr. 3 Aar tilh. Stenild, Volstrup.
Hæderlig Omtale. Sortbr. 2½ Aar tilh. Mikkel Jensen, Vorning.
— — Sortbr. 2½ Aar tilh. Anders Jensen, N. Ulstrup.

Samlinger af Mælkekvæg.

1. Pr. 4 sortbr. tilh. Niels Jensen, Nr. Onsild.
2. Pr. 3 Køer og 1 Kvie tilh. Jensen, Kirketerp.

Ekstra Pr. 3 Køer og 1 Kvie tilh. Kr. Knudsen, N. Onsild.
— - 2 Køer og 1 Kvie tilh. Sigfred Poulsen, Rørbækhovgaard.
— - 3 Køer tilh. A. Baade, Thisted.

Væddere.

1. Pr. 1 Aar tilh. Mikkel Norup, Holme.
2. Pr. 1 Aar tilh. Chr. Nielsen, Kirketerp.
3. Pr. 3 Aar tilh. Anders Kr. Vernersen, Vorning.
4. Pr. 3 Aar tilh. Schrøder, Døstrup Mølle.

Sagkundskaben udtalte, at de sjældent havde set en bedre Samling end det, som var fremstillet. Efter endt Dyrskue fandt et Fællesmaaltid Sted i Klublokalet.

1862 indførtes Statshingsteskuerne, hvortil Staten alene yder Tilskud, og Hingste 4 Aar og derover udgaar af Landboforeningens Dyrskuer.

Fra 1880 skal ogsaa Tyre over 3 Aar paa Statsdyrskuet.

Dyrskuet 1901.

Dommere for

Hingste: Dyrlæge A. Monrad, Hobro, Propr. Aarup, Svenstruphovgaard, Gdr. C. L. Thostrup, Oue, Suppleant Chr. Bager, Fristrup.

Hopper: Gdr. Chr. Vadgaard, Stenild, Gdr. Søren Kristensen, Snæbum. Gdr. Rudolf Kock, Kielstrup. Suppl. Gdr. A. C. Vernersen, Vorning.

Tyre: Propr. Faber, Thorupgaard. Gdr. K. Lambeck, Handest. Propr. Aarup, Kallestrup. Suppl. Niels Kristen Knudsen, Nr. Onsild.

Køer, Kvier og Samlinger: Gdr. Jens Møller Andersen, Finnerup. Gdr. K. Kristiansen, Thorup. Forp. Jacob Jensen, Eveldrup. Suppl. Hesselund, Carlseje.

Væddere, Orner og Søer: Gdr. Knud Sørensen, Hejring. Gdr. Jens Jensen, Smed Hørby. Gdr. P. Ulrik, Hvam. Suppl. N. Klemmensen, Stenild.

Fjerkræ: Sparekassedirektør M. Bie, Hobro. Murermester Lambeck, Hobro. Lærer Gjerlev, D. M., Thorup Skole.

Præmieliste 1901, Hobro og Aalestrup.

3 Aars Hingste.

2. Pr. Jens Nielsen, Hannerup.
Ekstra Pr. Chr. Bager, Fristrup.

2 Aars Hingste.

3. Pr. P. Andersen, Skinderup Mølle.

1 Aars Hingste.

Holdepenge 2. Gr. Jens Jensen, Ulstrup.
3. Gr. Micael Møller, Svenstrup Mølle. Knud Sørensen, Hejring. Niels Nielsen, Redsø.

Følhopper.

Sparek. Pr. Jens Jensen, Ulstrup.
1. Bevis. Aarup, Svenstruphovgaard, Jens Nielsen, Hannerup, Sloth, Smorup, Kr. Kristensen Olsen, Hørby.
2. Kl. Chr. Bendixen, Terrupgaard, Jens Jensen Smed, Hørby. Jens Vestergaard, Stenild. Kr. Jacobsen, Hørby. P. Nielsen, S. Onsild. Anders Skalborg, St. Rørbæk. Jens Dalsgaard, Stenild.

Pr. Værdig. Anders Krogh, Holmgaard. Villadsen, Hærup.
1. Pr. P. Andersen, Skinderup Mølle.
1. Bevis S. Petersen, Ømark. M. Kjeldsen, L. Restrup. Jens Olsen, Vesterbølle. Chr. Stisen. Gjørup. Jens Jensen, Hvam. M. Kjeldsen L. Restrup.

Følhopper.

2. Kl. Niels Nørgaard, Gjedsted, Nørgaard. Samme. Kr. Stenberg, Ullits. Jacob Østergaards Enke, Bygum. M. A. Mortensen, Vævergaarden. Jens Gravesen, Søbæk.

Pr. Værdig. N. Krogh, Gjedsted. N. Bygum, Gjedsted. Villum Nielsen, Bygum. Jacobsen, Hersomgaard.

Goldhopper.

1. Kl. Bevis. Forp. Sloth, Smorup. Dyrlæge Jacobsen, Hodals Mølle.
2. Kl. Jens Vestergaard, Stenild. Forp. Sloth, Smorup, Lærer Mørup, Guldager. Aagaard, Højslev Mølle. M. Kjeldsen, L. Restrup. Jens Gravesen, Søbæk. Niels Andersen, Lillethorup, Østerbølle.

3 Aars Hopper.

3. Pr. Niels Mogensen, Tobberup. Aarup Svenstruphovgaard. Forp. Sloth, Smorup.

2 Aars Hopper.

2. Bevaringsbevis. Aagaard, Højslev Mølle.
3. Bevaringsbevis. Niels Pedersens Enke, Hvornum. Søren Kr. Nielsen, Røkkendal. Niels Andersen, Lillethorup, Østerbølle. P. Jacobsen, Thulstrupgaard, Hvam. Niels Poulsen, St. Binderup.

1 Aars Hopper.

1. Bevaringsbevis. Jens Olsen, Vesterbølle.
3. Bevaringsbevis. Søren Kr. Nielsen, Røkkendal, Chr. Sørensen, Gundestrup. Andreas Eggertsen, Knudstrup.

Hoppe-Samlinger.

1. Pr. Lærer Mørup, Guldager.
2. Pr. Jens Vestergaard, Stenild.
3. Pr. Niels P. Nørgaard, Gjedsted.
4. Pr. Jens Nielsens Enke, Hvam.

1—2 Aars Tyre af Malkeslaget.

Sparekasse Pr. Jens Nielsen, Hannerup.

1. Pr. Karl Lambeck, Handest. Kjeldsen, L. Restrup. Aarup, Kallestrup.
2. Pr. J. Nielsen, Hannerup. Samme. J. C. Andersen, S. Onsild.
3. Pr. Niels Kristensen Knudsen, Onsild. Ingerslev, Stenildmosegaard. C. Randrup, Hvam.
4. Pr. Chr. Back, Skellerup. Enevold Nielsen, Redsø. Niels Kr. Pedersen, Aarup. H. C. Andersen, Pedersminde. Jens Olsen, Vesterbølle.

Ekstra Pr. P. Kristensen Smed, Skørbækgaard, Niels Sørensen, Hærup. P. Hansen, St. Rørbæk. Anton Nielsen, Ullits. Niels Uldbjerg.

Pr. Værdig. L. Pedersen, Gjedsted. Markus Nielsen, Fjeldsø.

1—2 Aars Tyre af det mere tætte Slag.

2. Pr. C. Christensen, Klotrup.
4. Pr. Niels Poulsen, St. Binderup.

Ekstra Pr. Chr. Jacobsen, Hørby. P. Højgaards Enke, S. Onsild. Enevold Nielsen, Redsø. Niels Nielsen, Redsø. Jens Krogh, Svingelbjerg.

Pr. Værdig. Chr. Hansen, Hvam Mølle. Chr. Thomsen, Glerup.

2—3 Aars Tyre af Malkeslaget.

2. Pr. Knud Sørensen, Hejring. Niels Kristensen Knudsen, Nr. Onsild. M. Andersen, Svoldrupgaard.
3. Pr. Jens Nielsen, Hannerup. Jens Kr. Pedersen, Nakkedal. Kjeldsen, L. Restrup. Jens Kr. Kristensen, Gislum.
4. Pr. S. Petersen, Ømark.

Ekstra Pr. Kristen Pedersen, Haldthostrup. Justitsraad Hansen, Hobro. P. N. Back, Hverrestrup. Chr. Thomsen, Østerbølle. Niels Chr. Nielsen, Svoldrup. Niels Nielsen, Redsø.

Pr. Værdig. Enevold Nielsen, Redsø. Jens Jensen, Ulstrup.

2—3 Aars Tyre af det mere tætte Slag.

3. Pr. Morten Kjeldgaard, Østerbølle.
4. Pr. Chr. Pedersen, Aarup. Jens Markussen, Knudstrup.

Rødt dansk Kvæg.

3. Pr. C. Jensen, Stensgaard.

Samlinger af Kvæg af eget Tillæg.

1. Pr. Jens Nielsen, Hannerup.
2. Pr. Niels Kr. Nielsen, Kirketerp. Morten Kjeldgaard, Østerbølle.
3. Pr. S. Kr. Nielsen, Røkkendal. Kr. Kristensen Olsen, Hørby. Anders Nielsen, Troelstrup.
4. Pr. Jens Jensen Smed, Hørby. Martin A. Mortensen, Vævergaarden.
5. Pr. P. Nielsen, S. Onsild. Jacob Jensen, Eveldrup.
6. Pr. Jens Jensen, Ulstrup. Niels Bigum, Gislum.

Ekstra Pr. P. Kr. Højen, Brøndum. N. Kristensen Knudsen, Nr. Onsild. Niels Kr. Jensen, Svoldrup. Jens N. Kristiansen, Klotrup. Jacob Mogensen, Simested.

Pr. Værdig. Jacob Nielsen, Troelstrup.

Familiesamling.

2. Pr. K. Mørup, Korsø Skole.

Ungkvæg Samling.

1. Pr. Aarup, Kallestrup.

Husmands-Køer.

1. Pr. og »Jydsk Husdyravls« Ærespr. Søren P. Sørensen, Høndrup og Jens Kr. Kristensen, Nyrup.
2. Pr. Jens Pedersen, Guldager.

Pr. Værdig. Jens Kr. Kristensen, Nyrup.

Væddere.

1. Pr. Sloth, Smorup.
2. Pr. Karl Lambeck, Handest. Jens Nielsens Enke, Hvam.
3. Pr. M. Mogensen, Tvillinghøjgaard. Jens Dalum, Thisted.
4. Pr. Kr. Vadgaard, Stenild.

Ekstra Pr. P. Højgaards Enke, Onsild. Jacob Jensen, Eveldrup. Hans Kr. Hansen, Hvam Mølle.

Samlinger af Faar.

2. Pr. Kr. Vadgaard, Stenild. P. Jacobsen, Tulstrupgaard.

Orner.

1. Pr. Chr. Sigvardsen, Nyrup.
2. Pr. Aarup, Svenstruphovgaard. J. Nielsen, Hannerup. Boberg, Vesteris.
3. Pr. Chr. Jacobsen, Hørby.

Ekstra Pr. Anders Skalborg, St. Rørbæk. Hans Chr. Hansen, Hvam Mølle.

Søer.

1. Pr. Aarup, Svenstruphovgaard. Jacob Jensen, Eveldrup.
2. Pr. Aarup, Svenstruphovgaard.

3. Pr. M. Mogensen, Tvillinghøjgaard. Niels P. Nørgaard, Gjedsted. Martin Mortensen, Vævergaarden.

Pr. Værdig. M. Mogensen, Tvillinghøjgaard.

Fjerkræ.

1. Pr. Fru Faber, Thorupgaard.
2. Pr. Fru Schmidt, Korsøgaard.
3. Pr. Samme. P. Ulrik, Hvam.

Dyrskuet i Hobro d. 8. Juli 1924.

	Anmeldt Stk.	Præmiering I	II	III	IV
3-aarige Hingste	2	1		1	
2-aarige Hingste	2		1		
1-aarige Hingste	3	1		1	
Følhopper	14	5		3	2
4-aarige Hopper	3	1	1	1	
3-aarige Hopper	9	1	3	3	2
2-aarige Hopper	17	3	2	4	7
1-aarige Hopper	8	2	2	2	2
Hoppefamilier	1	1			
Tyre 1—1½ Aar	9	2	3	2	1
Tyre 1½—2¼ Aar ..	7	1	2	3	
Tyre 2¼—3 Aar	4	2		2	
Samlinger af Malke kvæg	10	2	7	1	
Samlinger af Ungkvæg	14	2	5	7	
Kofamilier	2	1	1		

	Anmeldt Stk.	Præmiering I	II	III	IV
Tyrefamilier	1				
Enkelte Køer	3				
Enkelte Kvier	5	2	2	1	
Rød dansk Race. Samling af Køer	1		1		
Korthorn-Samling Ungkvæg	1				
Kalveopdrætning Konkurrence	12	5	4	3	
Orner af Landracen ..	10	6	3	1	
Søer	6	3	2	1	
Samlinger af Svin	2	1			
Væddere	1	1			
Geder	10	6	4		
Høns, Samlinger	29	7	6	9	
Høns, Kyllinger	3				

Bidyrskuer.

For at skabe forøget Interesse for Foreningen og dens Virksomhed vedtoges, at der fra 1881 skulde afholdes Dyrskuer i Oue og i Nørager, og fra 1885 ogsaa i Bygum indtil 1895, da Skuerne i Oue og Nørager og Bygum inddroges, og der derefter holdtes 2 ligestillede Dyrskuer i Hobro og i Aalestrup, og fra 1912 ogsaa i Aars.

Aalestrupdyrskuet inddroges i 1915 til Fordel for Vesthimmerlands Landboforening, og da Aars og Omegns Landboforening dannedes i 1916, bortfaldt selvfølgelig ogsaa Skuet i Aars.

De to nævnte Landboforeninger er Børn af Hobro og Omegns Landboforening og er vokset naturligt ud af det Pionerarbejde, som Hobro og Omegns Landboforening gennem Aarene har udført i de paagældende Egne.

En stor Del af Foreningens Medlemmer har gennem Aarene fungeret som Dommere ved Dyrskuerne, og mange har her gjort et stort og uegennytigt og ogsaa et maalbevidst Arbejde for at højne Egnens Husdyrbestand. Det er ved Bedømmelsen af Dyr — som i andre Forhold — ulige lettere at staa uden for og kritisere, men den Fremgang, der er sket i Kvaliteten gennem Aarene, taler sit eget tydelige Sprog om, at Dyrskuerne paa virksom Maade har vejledet, og at der er skabt en Interesse for og en Fasthed i Avlsarbejdet, der har medvirket til at føre Egnens Husdyrbestand frem i første Række.

Der er ofret betydelige Summer ved Indkøb af Avlsdyr og kun spurgt om Kvalitet; og naar der saa er Held med de gode Dyr, giver det en Tak fremad.

Dyrskuerne har været et af de Led i Foreningens Virksomheder, der har medvirket samlende paa Medlemmerne og ogsaa ganske naturligt bidraget til at forøge Antallet. Dagen har altid været en Festdag, som der ses hen til med Forventning. Hobro By har altid paa en smuk Maade ydet sin Støtte og gode Medvirken til, at Dyrskuedagen kan blive en Festdag for Byen og Egnen.

De besøgende glæder sig over Synet af de smukke og velplejede Dyr, og Udstillerne henter Inspiration og Mod til, saavidt Evnen rækker, at gøre det gode Opdrætterarbejde endnu bedre.

Heldigvis har Forholdene artet sig saaledes i Krigsaarene, at det gode Avlsmateriale endnu er i Behold.

Foreningens Ledelse og Dommere har i en lang Aarrække holdt strengt paa, at Bedømmelsen ved Dyrskuet skal være »skrap«, saaledes at kun betydelige Dyr med virkelig godt Avlspræg bliver præmieret. Der »regnes« nu i Opdrætterkredse med Dyrskuet i Hobro, og mange Fremmede benytter hvert Aar Lejligheden til at overvære Skuet. Statskonsulent Kjær og Konsulent Bonde har i en Aarrække hvert Aar fra Tribunen givet en Karakteristik af de præmierede Dyr.

Jo, ogsaa de jydske Opdrættere og Indkøbsudvalg spørger nu med god Grund hinanden: »Haa Do wot i Hobrow«?

Paa Ungskuet 1946 præmieredes følgende Antal Dyr fra Hobroegnen:

Jydske Hingste:

1 med 2. Pr. og 1 med 3. Pr.

Hopper:

2 med 1. Pr. og 7 med 2. Pr.

Belgisk Race:
2 med 3. Pr. og 2 med 4. Pr.

Jydske Tyre:
3 med 1. Pr., 7 med 2. Pr. og 1 med 3. Pr.

Husmandsbruget.

I dansk Landbrugs Historie er Husmandsbruget ikke af særlig gammel Dato. I Oldtiden var kun ganske lidt af Jorden tilsaaet, medens Kreaturer og Heste udnyttede de naturlige Græsgange, og i lange Tider var Jorden i Fælleseje. Derefter oprettedes enkelte Storbrug, og først langt frem i Tiden kunde der forventes Sikkerhed og Ret ogsaa for mindre Brug.

Saa sent som i Slutningen af det 18. Aarhundrede var der faa Husmandsbrug med et Jordtilliggende, der kunde give Ejeren Udkommet. Der var dog paa den Tid en Tendens til at søge tilvejebragt Jord til Husmænd (Daglejere), da man fandt det klogt, at disse dog havde nogle faa Tdr. Land. Der søgtes tilvejebragt lige saa mange Huse, som der var Gaarde, saa hver Gaard kunde paaregne at have en Husmand til Hjælp ved forskellige Lejligheder.

Saavel ved Anordning af 23. April 1781 om Udskiftningen som ogsaa ved Forordning af 8. Juni 1781 og Plakat af 16. Maj 1795 anføres det hensigtsmæssige i, at disse nævnte Husmandslodder bliver paa 3 eller højst 4 Tdr. Land, dog Skoleholderen det dobbelte.

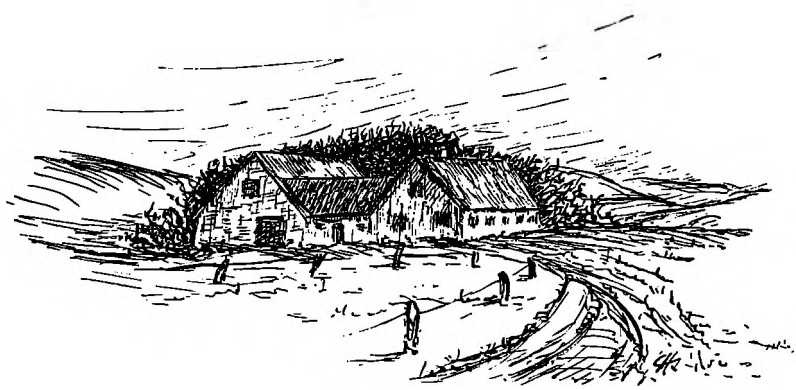
I Forordning af 25. Marts 1791 stilles som Betingelse for Sammenlægning af Gaarde, at der paa en nedlagt Gaards Grund skal opbygges 2 Huse, hver med 6 Tdr. Land. I andre Bevillinger angaaende Bortsalg af Bøndergods blev det paalagt Godsejeren at oprette de saakaldte Pligthuse eller et Hus med ca. 3 Tdr. Land; ofte den gamle Gaardsplads, hvor en Fæstegaard er nedlagt eller sammenlagt med en anden.

Lidt op i det 19. Aarh. indtog det offentlige det Standpunkt, at der vist var Husmænd nok, og at man ikke skulde udlægge mere Jord til disse. Man indsaa vel ogsaa, at Husmændenes Lodder gennemgaaende blev daarligt drevet — vel som Følge af, at det kneb med at skaffe Trækkraft, mens Tid var. Deres Landbrugsredskaber var faa og daarlige, saa Jordbehandlingen blev yderst slet; Saasæden var maadelig og Gødskningen ringe.

Men værst var det, at selv om disse Slidere vel nok havde et sundt Omdømme, saa manglede de alligevel baade Midler og Oplysning til at gennemføre en rentabel Driftsform i deres lille Landbrug. De

havde jo ikke vejledende Konsulenter, Blade og Tidsskrifter, Kontrol eller Forsøgstal og alt dette at støtte sig til i deres Valg af Dyr og Planter og Driftsform.

Der skulde gaa mange Aar, der for de fleste ogsaa var trange, slidsomme Aar, inden Husmandsstanden naaede frem til en betryggende Tilværelse, saaledes at de kunde skaffe det nødvendige Udkomme

Husmandssted.

ved udelukkende at arbejde paa deres egen Jordlod. Først ind i sidste Halvdel af det 19. Aarh. begyndte man Oprettelsen af Brug af en Størrelse, der kunde give Indehaveren fuld Beskæftigelse, men forresten i lang Tid kun et kummerligt Udbytte, da det som Regel var den daarligste Jord, der blev udlagt til disse Brug, tit for en stor Del uopdyrket Hede eller noget surt Kærjord. Disse Familier begyndte dog tit uden væsentlig Gæld paa Ejendommen, og med Nøjsomhed kunde de slide sig igennem; dog i flere Tilfælde kun ved Støtte af Fortjeneste uden for Bedriften. Skønt disse tarvelige Lodder — dengang drevet efter gammeldags Metoder — kun gav lidt Udbytte, saa vandt det trofaste Slid med »den stridige Jord« dog Anerkendelse, og først i 1870erne opnaaede Landboforeningerne Statstilskud til Præmiering af Husmandslodder, hvor der ikke holdtes mere end 1 Hest. Tilskudet udvidedes ret snart til ogsaa at gælde Husmandsrejser, en Foranstaltning, der gennem Aarene i høj Grad har været til Nytte og Gavn for Husmændene. Det var en af de Opgaver Hobro og Omegns Landboforening fra første Færd tog op: dette at søge at ophjælpe Husmandsstanden.

Det stod de ledende Mænd klart, at saa længe som Kornsalget havde været og var Landboernes væsentligste Indtægt, var især Husmændene med deres ofte daarlige Jord rent elendigt stillet. Baade

i 80erne og 90erne maatte mange Husmænd arbejde for Fremmede baade Sommer og Vinter ved Tærskning, Tørvegravning eller i Grusgrave o. l. for at skaffe det nødvendigste til Familiens Underhold. Daglønnen var lille, men de fleste Steder fik Husmanden lidt Madvarer ekstra med hjem om Aftenen, og det bødede jo lidt paa Lønnen og var kærkommen i Hjemmet.

Allerede i 1875 iværksatte Landboforeningen en Præmiering af Husmandslodder. Der var 35 Ansøgere, og de 33 fik tilkendt Præmie. Ialt uddeltes 660 Kr. i Præmie. Bedømmelsen foretoges i 1875 og i 1876 af Bestyrelsen. I 1877 bedømtes af et Udvalg, som 2 og 2 havde et Distrikt i Kredsen. Hertil var valgt: Gdr. Enevold Jensen, Redsø, Gdr. Jens Jensen, Monstrup, Købmand Jørgensen, Hobro, Jernstøber Jørgensen, Hobro, Gdr. Kjeld Kristensen, Haldthostrup, Gdr. Søren Jensen, Proprietær Hjorth, Nøragergaard, Proprietær Schmidt, Ømark.

Antallet af Ansøgere om Præmie var stedse stigende, f. Eks. søgte i 1884 85 Husmænd om Præmie.

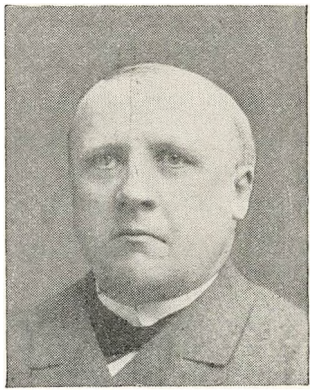
Ved den aarlige Præmieuddeling gav Formanden, la Cour, Husmændene en ordentlig Lektion. De maatte da endelig ikke tro, at det var saa nær godt nok, det, som de gik og lavede, og de skulde anderledes tage fat. Bedømmelsen vilde blive skærpet, og hvis ikke de kunde fremvise noget særligt: Spadekultur, Havekultur, en større Besætning o. l., saa nyttede det aldeles ikke, at de indgav Ansøgning om Præmie. Dette gentog sig Aar efter Aar, men desuagtet steg Ansøgernes Antal.

la Cour fremhævede ogsaa overfor Husmændene, der for manges Vedkommende arbejdede med en Hedelod, at de ikke skulde tage mere ind, end de kunde gøde nogenlunde, saa de derpaa kunde høste bedre Afgrøder.

Interessen for Husmandsbruget som Bedrift betragtet var stadig stigende, og ogsaa fra Statens Side rettedes Bestræbelser for at oprette disse Brug. Husmændene havde opnaaet Ligeret. I 1848 blev Revselsesretten afskaffet og Hoveriet forbudt ved fremtidige Ejendomsoverdragelser. 1850 blev Hoveriet afløst. Lov af 2. Marts 1855 gav Husmænd Valgret og Valgbarhed til Sogneforstanderskaberne. 1880 kom der en Lov om Oprettelse af Husmandskreditforeninger med særlige Begunstigelser (Statsgaranti), og i Slutningen af 1880-erne en Lov om Statstilskud til Præmiering af Husmandslodder og Bevillingen til Støtte for Husmandsrejser, og om billige Laan til forskellige Foranstaltninger, og da Husmændene organiserede sig i Husmandsforeninger, fik disse en tilsvarende Støtte som Landbo-

foreningerne. Senere udvidedes denne Lovgivning, især fra 1899, Oprettelse af Husmandsbrug og andet.

I 1893 indkom til Landboforeningen 6 Ansøgninger om Tilskud til Deltagelse i Fællesrejse, og der bevilgedes 4 af Ansøgerne 25 Kr. hver. Disse Rejser har gennem Aarene sikkert haft stor Betydning

Lærer Gjerløv, Thorup.
Leder af Redømmelsen af Husmandsbrug gennem en meget lang Aarrække.

for Deltagerne og har ved Siden af Konsulentens Virksomhed, Forsøg og Kursus, i høj Grad medvirket til en Højnelse i faglig og teoretisk Viden og deraf det gode Fodslag og den Ensartethed, der gør sig gældende inden for Husmandsbruget med Hensyn til intensive Brugsformer.

Landboforeningen har lige fra første Færd med de til Raadighed staaende Midler søgt at støtte ogsaa det mindre Landbrug i Kredsen i Erkendelse af den mægtige Betydning, det vil have for hele Samfundet, at Husmandsbruget gaar frem i Godhed og produktionsmæssigt kommer paa Højde med eller over større Brug. Den Opmærksomhed Sagen har vakt, har Husmændene gennem Aarene i høj Grad gjort sig fortjent til.

Aar efter Aar, indtil Husmændene dannede deres egen Organisation og selv overtog denne Virksomhed, blev der gennem Landboforeningen uddelt et stedse stigende Beløb, dels af Statens, men dog ogsaa med betydelige Tilskud af Foreningens egne Midler til Præmier (og til Rejser) blandt Egnens Husmænd, og denne Side af Foreningens Virksomhed, sideløbende med Diskussionsmøder og Dyrskuer, er maaske den, der har sat de varigste Spor, i hvert Fald til en Tid. Thi den Glæde, som disse Præmier bragte i Hjemmene,

hvor de faldt, var sikkert af langt lødigere Værdi end den Glæde, en Dyrskuepræmie bragte. Intet Under, at det var saadan; det var jo ogsaa de Hjem, der bedst forstod at værdsætte smaa Beløb, og i Særdeleshed da de ogsaa ydedes som en offentlig Anerkendelse. Ved Bedømmelsesudvalgets Rejser Aar efter Aar, besøgtes en Mængde smaa Landbohjem, og det er utvivlsomt, at disse Besøg baade har været til Oplysning og Vejledning paa mange Omraader og saaledes har virket stærkt befrugtende til bedre og stadig bedre Udnyttelse af Husmandsbruget.

Der kom en Tid, hvor denne Virksomhed blev noget underkendt, men det kan under ingen Omstændigheder bortforklare den Uegennytte og den Offervilje, der i en Aarrække bar den frem.

Fra *jydske* Husmandsforeninger skal anføres nogle talende Tal fra Aaret 1942, som viser deres erhvervs- og samfundsmæssige Betydning:

Ialt er der i Aaret afholdt 1017 Demonstrationer og Kursus med 30.288 Deltagere. I Ungdomsarbejdet har deltaget 2741 i Dyrkning af egen Jord, 1045 har passet Roemark, og 58 har deltaget i Opdrætning. De landbrugsfaglige Ungdomsskoler har været besøgt af 5337. Der er gennemført Feriestudierejser for Karle og Piger (4 tre-Dages). I 236 Foreninger har været afholdt Havekonkurrencer. I 36 Foreninger har man bedømt alle Medlemmers Haver. Af de 4481 Deltagere fik 4133 Præmie. I de jydske Husmandsforeninger har i 1942 324 ført Regnskab. 45 Husmandsbrug har haft en Forrentning paa over 10, mens 68 har haft under 0. For samtlige Brug er Forrentningsprocenten 3,2 mod 7,0 i 1941.

De *danske* Husmandsforeninger tæller 106.273 Medlemmer og har over 100 faglige Konsulenter.

De to Organisationer, Husmandsforeninger og Landboforeninger, arbejder fornuftigvis sammen i mange Tilfælde, idet de jo saa at sige har samme Interesser i landbrugsfaglig Henseende.

En Mængde Husmænd er da ogsaa Medlemmer af Landboforeningen, idet de jo derved støtter denne og selv nyder mange Fordele for det beskedne, lille Medlemsbidrag. Alle Grupper af Landbrug er jo ogsaa fælles om Dyrskuer, Mejerier, Slagterier, Brugsforening, Foderstofforening, Gødningsforening, Ægsalgsforening og saa fremdeles og har i alt dette samme Interesser, samme Stilling, samme Rettigheder.

Smørudstilling.

Den 7. April 1876 havde Landboforeningen arrangeret en Smør-

udstilling. Kœrnes Antal var sat til 2—10 Stk. og den indleverede Prøve til 2 Pund pr. Ko, og denne Prøve skulde være indleveret 3 Dage før Bedømmelsen. Som Dommer fungerede Mejeriassistent Thuesen, Købmand Friis og Mejeriejer Schrøder. Der blev indleveret 51 Prøver, og Dommerne havde et stort Arbejde med Bedømmelsen den 6. April.

Dommerne fandt, at intet Smør var værdig til 1. eller 2. Præmie.

3. Præmie: Jens Kr. Larsen, Nr. Onsild. Smørret tilvirket af Husmoderen. 3 Sølvspiseskeer.

4. Præmie:Ole Sørensen, Holmgaard, Smørret tilberedt af Sine Poulsen. 2 Sølvspiseskeer.

5. Præmie: Lars Kirkegaard, Lindum. Smørret tilberedt af Datteren. 6 Sølvkaffeskeer.

6. Præmie: Proprietær Brasch, Mølgaard. Smørret tilberedt af Jomfru Fenger. 6 Kaffeskeer.

7 Præmie: Jens Kristensen, Hegedal. Smørret tilberedt af Husmoderen. 1 Strøske.

8. Præmie: Chr. Nielsen, Gjed, Durup. Smørret tilberedt af Husmoderen Birthe Marie Christensen. 1 Strøske.

Efter Præmieuddelingen holdt Mejeriassistent Thuesen Foredrag for en stor, interesseret Forsamling af Mænd og Kvinder.

Ved enhver Smørprøve var sat en Seddel, hvorpaa Smørrets Bedømmelse var skrevet. Kun Billetter, hørende til de Prøver, der fik Præmie, var aabne, hvorimod alle de andre leveredes Ejeren uaabnet.

1877 afholdtes atter Smørudstilling.

Koantallet var sat til 2—20 Stk. og Prøven til 1 Pund pr. Ko. Der indkom 34 Prøver og følgende præmieredes:

1. Præmie: Gdr. Niels Thorsen, Hegedal. Smørret tilberedt af Søsteren.

1. Præmie: Gdr. Ole Sørensen, Holmgaard. Smørret tilberedt af Husmoderen.

2. Præmie: Gdr. Chr. Bager, Kielstrup. Smørret tilberedt af Husmoderen.

2. Præmie: Niels Søndergaard, Fædalsgaard. Smørret tilberedt af Jomfru Hansen.

3. Præmie: Gdr. Chr. Nielsen, Kirketerp. Smørret tilberedt af Husmoderen.

3. Præmie: Gdr. Chr. Christensen, Finnerup. Smørret tilberedt af Husmoderen.

3. Præmie: Gdr. P. Chr. Pedersen, Grynderup. Smørret tilberedt af Husmoderen.

3. Præmie: Lærer A. Foss, Skellerup. Smørret tilberedt af Jomfru Lehme.

Disse Udstillinger fortsattes endnu nogle Aar.

Plovprøver.

Som et Led i Landboforeningens energiske Bestræbelser for at bringe Medlemmerne Oplysning og Vejledning kan ogsaa nævnes, at der blev foranstaltet Plovprøver.

Den 22. Juni 1877 afholdtes paa Rosendal Mark en Plovprøve efter forudgaaende Bekendtgørelse i de sædvanlige Blade samt Nordjyllands Folkeblad, Viborg Stiftstidende, Nykøbing Avis og »Dagstelegrafen«. Af danske Plove var mødt 21 Stk. Mekanikus Jørgensen laante Landboforeningen en Kraftmaaler, og det viste sig, at Kraften, som udfordredes, varierede fra 200 til 1200 Pund. Iøvrigt arbejdede de fleste Plove godt og fik en rosende Bedømmelse. Navnlig var dette Tilfældet med en Del Plove fra Mors, ligesom disse ogsaa udmærkede sig ved en fortrinlig Bearbejdning af Jorden. Foruden de danske Plove var der udstillet 2 amerikanske Plove, nemlig en enkelt og en dobbelt Plov. Disse blev ikke bedømt, men vandt meget Bifald paa Grund af deres Lethed i Forhold til den Jordmasse, de vendte, og deres i alle Henseender veludførte Arbejde.

En Mængde Mennesker var mødt ved Prøven, og der blev gjort en Del Bestillinger paa Plove, navnlig hos A. Vestergaard, Tørslev paa Mors. Som Dommere ved Plovprøven fungerede: Jernstøber Jørgensen, Mekanikus Jørgensen, Proprietær Stenild, Proprietær Kjeldsen, Proprietær Døcker og Gaardejer Chr. Nielsen.

En vanskelig Tid.

De meget daarlige og vanskelige Aar for Landbruget i 1880erne var ogsaa for Landboforeningen Aar med Skuffelser og Vanskeligheder, og Medlemsantallet var dalende.

Aarsagen var ikke just Sløvhed og Ligegyldighed hos Landboerne, da disse netop i disse Aar var ved at vaagne op til mere selvstændig Tænkning og bedre Fodslag, ogsaa i politisk Henseende, men muligvis kunde der være lidt Divergens i visse Henseender over for det større Landbrugs Mænd, muligvis en stor Trang til Forsigtighed ved at slaa ind paa noget uprøvet, idet der jo ogsaa i disse Aar var fremtrædende Mænd, der ikke havde økonomisk Fremgang

ved at følge de sidste nye Teorier, og endelig kostede det jo lidt at være Medlem. Det er jo ubegribeligt, at ogsaa dette sidste kunde tænkes at spille en Rolle, at det kunde overses, at disse faa Kroner kunde tjenes mange Fold ind igen. Men vi forstaar vel heller ikke nu, hvor fast Landmændene fra den Tid holdt ved de sparsomme Skillinger, som de fik ind.

For at sætte paa Spidsen (eller da nærmest som Kuriosum) skal jeg nævne, at en Gaardmand fra Egnen paa given Foranledning en Gang fortalte mig, at da han kom hjem fra »Lejren« (Efteraarsmanøvre), gik han ind hos Barber Galthen i Hobro for at blive barberet, inden han tog hjem, men det kostede ham 10 Øre, og i alle Aarene siden den Dag havde han selv klippet sit Skæg. Manden blev da ogsaa efterhaanden ret velstaaende.

Endelig kan det ogsaa nævnes, at en Del Mennesker i disse Aar saa saa mistrøstig paa de økonomiske Udsigter, at de besluttede at udvandre. Saaledes i 1870erne ca. 3600 aarlig, i 1880erne ca. 7700 aarlig (i 1882 11.600), fra 1869 til 1934 350.000.

Men de ledende Mænd inden for Landboforeningen lod sig ikke gaa paa af Vanskelighederne. De fortsatte ufortrødent deres uegennyttige og dygtige Arbejde for at støtte og fremhjælpe Egnens Landbrug.

Nye Opgaver tages op.

De afholdte Diskussionsmøder, Foredrag, Udstillinger m. m., som Foreningen havde foranstaltet, havde uden al Tvivl hos mange Landmænd medvirket til bedre Forstaaelse af Tidens Krav. Naar det alligevel gik langsomt med Overgangen til en ændret Driftsform i mange Landbrug, saa skyldtes det ikke Uforstand, men en klog Forsigtighed. Vi maa erindre, at man stod uden egentlig Kendskab til bl. a. Kunstgødningers og Foderkagers Indhold. Ingen Konsulenter at spørge til Raads, ingen Jordbundsundersøgelser, Planteforsøg, Gødningsforsøg, Fodertabeller og alt dette, som nu giver en anderledes Sikkerhed i Arbejdet.

Det var i Agenternes Tid, og tit blev en Mand maaske prakket noget paa, der ikke var Pengene værd. Naar saa de forventede gode Virkninger af den anvendte Gødning udeblev, maatte Udgiften skrives paa Kontoen »Lærepenge«, og Manden — og med ham maaske flere — blev skeptiske og mistænksomme. De sagde ogsaa, at »Puesmog er udrøw«. Først ved Lov af 26. Marts 1898 og Bek. af 27. Maj 1908 fik vi Kontrol med Kunstgødningers og Foderstoffers Indhold.

Aar 1900 var Værdien af vor Indførsel af de 3 Gødninger, Kvæl-

stof, Fosforsyre og Kali knap 3 Mill. Kr., i 1930 indførtes 836 Mill. kg. I 1931 indførtes her til Landet 800.000 Tons Oliekager.

Efter et Fællesmøde i Aarhus i 1881 nedsatte Landboforeningens Bestyrelse et Udvalg, bestaaende af la Cour, Trinderup, Døcher, Tostruphovgaard, og Brasch, Mølgaard, med det Formaal at, de skulde udarbejde et Forslag til Fællesindkøb af Kunstgødning og Foderstoffer for Foreningens Medlemmer, idet man derved mente at kunne udvirke et mere solidt og rigtigt Indkøb og ligeledes en fornuftig Anvendelse.

Ved et Tilskud fra Spare- og Laanekassen i Hobro blev Landboforeningen sat i Stand til at tage et Arbejde op for Havesagen, og der valgtes straks et Udvalg til at iværksætte dette Arbejde.

Ligeledes valgtes et »Agerdyrkningsudvalg« (Planteavlsudvalg), og et saadant Udvalg har fungeret Aar efter Aar siden da, og dette Udvalgs værdifulde Arbejde har gennem Aarene haft meget stor Betydning for Medlemmerne.

Indkøb af Tyre.

For at fremme Kvaliteten af Husdyrbestanden indkøbte Landboforeningen 2 Tyre af god Afstamning, som det saa var Planen at bortsælge ved Auktion til Foreningens Medlemmer.

Ved Auktionen paa Markedspladsen i Hobro d. 25. November 1887 tilsloges den ældste af Tyrene »Rydelund« Gaardejer N. Chr. Nielsen, Hannerup, for 375 Kr., medens der for den yngre Tyr ikke faldt noget antageligt Bud, hvorfor denne foreløbig blev opstaldet.

Indkøbet var foretaget af N. Chr. Nielsen, Hannerup, Kristen Vadgaard, Stenild og Anders Chr. Vernersen, Vorning.

Kunstsmør.

Efter Opfordring fra Forretningsudvalget for Oplysning om Faren ved Kunstsmør afholdt Landboforeningen den 10. Februar 1888 et Diskussionsmøde i Hobro. Lærer Vaaben fra Faarup talte om Emnet: Natursmør eller Kunstsmør. Mødet var offentligt, og der udspandt sig en Diskussion efter Foredraget. Man var klar over, at det vilde skade Smørrets Pris, og der fremstilledes vel ogsaa den Gang megen daarlig og uappetitlig Margarine, grundet paa mangelfuld Kontrol med Fabrikationen.

1932 havde vi 128 Fabrikker med en Produktion af 73 Mill. kg og et gennemsnitligt Forbrug af 20,5 kg pr. Indbygger.

22. Marts 1897 fik vi en Lov om Kontrol med Fabrikationen.

Medlemsblad.

Ved Foreningens Generalforsamling i 1888 vedtoges, efter en Del Forhandling, at anvende ca. 400 Kr. til et Medlemsblad. Aaret efter vedtoges det, at man ikke skulde holde Bladet længere, og det var først i 1897, at Foreningen fik et Medlemsblad nemlig »Jydsk Husdyravl«, som holdtes i en Aarrække og var til megen Nytte for Foreningens Arbejde.

(Bladet, som udkom Maj—December 1888, forefindes samlet og indbundet paa Statsbiblioteket i Aarhus under Betegnelsen »Ugeblad for Hobro og Omegns Landboforenings Medlemmer«, redigeret af H. C. la Cour, No. 1—31, 1. Aargang 1888.)

Efter »Jydsk Husdyravl« holdtes en Tid »Vort Landboblad«. 1937 blev der truffet en Aftale med Redaktør Rasmussen, Hobro, hvorefter Dagbladet »Himmerland« blev udsendt til Landboforeningens Medlemmer een Gang ugentlig, og Foreningen fik en Side i Bladet. 1939 blev der truffet Aftale mellem Hobro Husmandskreds, Landboforeningen, Hobro Handelsstandsforening, D. L. K. og Andelsslagteriet om i Fællesskab at udgive »Hobro og Omegns Landboblad«, som siden har været Foreningens Medlemsblad.

Noter fra Landboforeningens Ugeblad i 1888.

Angaaende de Priser som bragtes hjem fra Newcastle for de Fedekreaturer, som fra Aalborgegnen var præmierede i København, kunde vi meddele, at en Stud, som fik 2den Præmie og vejede ca. 1800 Pund, kostede Netto 28½ Øre, og en 1ste Præmie Ko, som vejede ca. 1500 Pund, kostede Netto 29 Øre pr. Pund.

Jordlopper lader sig let overvinde ved flittig Vanding i den varme Middagstid og om Morgenen. Hvis det drejer sig om Turnips i Marken, maa man med Vandtønden med Spreder overkomme én, eller højst to Vandinger med en temmelig stærk Kalklud.

Tør Aske, udstrøet om Morgenen helst i stærk Dug, gør ogsaa god Virkning paa Bedene i Haven.

Mod Kælvningsfeber har en tysk Dyrlæge anført følgende Middel som særligt virksom:

Man lægger nogle Dækkener over Koens Ryg, og man stryger derefter Ryggen med et almindeligt Strygejern i 24 Timer uafladelig. Samtidig sprøjtes Børmunden med en 1 % Karbolopløsning, og ved Klyster sørges for, at Koen har god Aabning.

Mod Fluer i Stalden anbefales at bestryge Kreaturer og Træværk med et Afkog af Valnødblade.

Mod Utøj hos Fjærkræ anbefales at indgnide Hønsene med Fedt af røget Skinke; Stegefedt kan ogsaa anvendes. Hønsene gnides paa Halsen og i Nakken og under Vingerne.

Opbevaring af Æg. En Englænder anfører følgende Metode: Man fylder nogle ret store Krukker med Æg, 1 kg Salt opløses i 5 L. Vand, koges i 20 Minutter og tilsættes 2—3 Skefulde Kalk, og naar Vædsken er bleven kold, hældes den over

Æggene. Disse kan holde sig fortrinligt deri og smager efter 6 Maaneders Forløb, som om det var frisklagte Æg.

Bugløb hos Grise. En Landmand i Sachsen har med gunstigt Resultat anvendt en 2 % Karbolsyreopløsning i Vand, og siden ingen døde Grise havt af Sygdommen.

Stridbare Haner gøres fredelige ved at bagbinde dem med et Baand, saaledes at de kun kan gaa, men ikke løbe.

Skimlet Brød og Oliekager anføres at være giftige for Kreaturer og Fjærkræ, idet dette Foder medfører Kolik og Mavebetændelse.

I hvert Nummer af Ugebladet var der ret gode Artikler af landbrugsfaglig Interesse, men da der saa godt som ikke blev averteret i Bladet, er det forstaaeligt, at de 400 Kr., som var bevilget til Udgivelsen, ikke kunde strække til mere end i otte Maaneder. Købmand Th. Lehrmand — Urtekram, Colonial- og Produkthandel — samt Maskinfabrikant N. Sennels havde dog en staaende Annonce i hvert Nummer af Bladet.

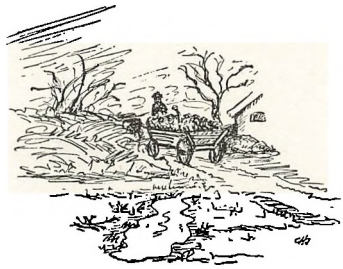
Levering af Svin ved Hobro St.

Der blev i en Aarrække leveret en Del Søer og Slagterisvin ved Hobro St. Flere Slagterier havde Modtagere, som vejede og afregnede Svinene efter levende Vægt. Men Forholdene ved denne Levering vakte flere Gange en Del Utilfredshed, og Landboforeningens Ledelse vedtog, efter Opfordring, at vælge et Udvalg, som skulde have Indseende med Leveringen og søge de uheldige Forhold rettet.

Rodfrugt.

Gennem Aarene har Landboforeningen søgt at interessere sine Medlemmer for Dyrkning af Rodfrugt, men vi kom ind i 1890erne, inden der kom Gang i en betydende Roeavl. Man var betænkelig ved, om det lod sig gøre at holde Jorden ren. Kvinderne, som den Gang besørgede Malkning, Mælkens Behandling og Kærningen, var ogsaa bange for, at der vilde blive Vanskeligheder med at faa Smør, eller at dette vilde faa Afsmag, naar der fodredes med Roer. Men der vilde ogsaa blive mindre Avl af Korn, naar Roerne baade tog Pladsen op i Marken, men ogsaa skulde have Gødningen. Og de var vel nok nøjeregnende med Korn. Dette var fra gammel Tid betragtet for at være saa godt som rede Penge, og de skyede intet Arbejde eller nogen Ulejlighed for at undgaa Spild af Korn, enten det var i Høst eller paa anden Aarstid. Flere Steder skulde man staa i Siv- eller Halmsko, naar der blev tærsket, Træskoene skulde sættes, naar man gik ind i Foderloen.

Men nu gjaldt det jo om at undgaa den ensidige Fodring om Vinteren, og nogle begyndte da sidst i 1880erne at tilsaa ½ Ager af de korteste i Marken med Gulerødder; saa 2 af de korteste med Turnips, og lidt efter lidt udvidedes Roearealet saaledes, at det i 1929 udgjorde 18 pCt. af Landets dyrkede Areal. Saa sent som midt i 1890erne var 2 Byer i Egnen (21 Landmænd) sammen i Fællesskab om en af Sennels' bekendte røde Roesaamaskiner og en Radrenser, som Byens Smed havde lavet af en gammel Plov.

Roerne køres hjem.

Landboforeningen foretog i 1894 en Uddeling af gratis Roefrø til dygtige Husmænd, der ogsaa gratis kunde faa 2 Arter Kartofler à 10 Pund til Fremavl. Ligeledes foretoges i 1906 efter Ansøgning en gratis Uddeling af Hegnsplanter til Husmænd, der var Medlemmer af Landboforeningen, med indtil 2000 Planter til hver Husmand.

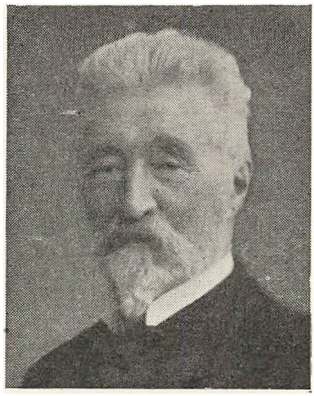
Brugsforeningerne.

Landboernes Indkøb af Foderstoffer, Markfrø, Saasæd, Bindegarn, Kunstgødning og en Mængde andre Ting til Brug i Bedriften foregaar nu ogsaa for en stor Del i Brugsforeningen, deres egen Forretning. Der gives nu ogsaa i Brugsforeningerne ligesom hos Købmændene, en god Garanti for Varens Ægthed, og denne Sammenslutning er saa betydelig en Faktor i Landbrugsbedriften, at den ogsaa skal nævnes her.

Paa Grund af »Læbæltet« omkring Byerne havde man ingen Forretninger ude omkring, men var henvist til at tage sine Varer i Hobro, hvor der altid har været en dygtig og reel Købmandsstand. Og der var ogsaa almindelig Tilfredshed indtil lidt op i Provisorieaarene, da der opstod nogen Divergens mellem Købmand og Kunde. Denne Divergens, der var af politisk Art, er forlængst bragt ud af Verden.

Formandsskifte.

1889 blev et Mærkeaar for Foreningen, idet dens dygtige og energiske Formand gennem de første vanskelige Aar og Kriseaar, Proprietær H. C. la Cour, Trinderup, ikke vilde fortsætte. I hans Sted valgtes som Formand Proprietær Kjeldsen, Nøragergaard, og Proprietær la Cour udnævntes til Foreningens Æresmedlem. Kjeldsen fungerede i

Proprietær Kjeldsen, Nøragergaard.
Formand 1889—1892.

3 Aar, hvorefter Forpagter Jens Nielsen, Hannerup, valgtes som Formand. Det var i denne Tid trange Aar for Foreningen, men der begyndte dog nu at komme mere Liv i Andelsbevægelsen. Der blev oprettet Brugsforeninger og Andelsmejerier, og med disse sidste steg Interessen for Husdyravl og dermed ogsaa for Landboforeningens Virksomhed, og Foreningens Medlemstal voksede i Løbet af faa Aar fra 200 til mellem 700 og 800.

Fællesskuet i Hobro 1898.

Da de samvirkende jydske Landboforeninger ikke ønskede at afholde Skue for unge Dyr i 1898, vedtog De samvirkende jydske Hesteavlsforeninger at afholde et Skue for 2- og 3-aars Hingste og Hopper. Ved Afstemning om Stedet for Skuet sejrede Hobro med 29 St., Silkeborg fik 11 St., Kolding 5 og Skanderborg 4. Efter Overenskomst var hele Ordningen af Skuet samt Administrationen overladt til Hobro og Omegns Landboforening.

Naturligvis var Skuet en stor Begivenhed saavel for Hobro By som for Landboforeningen. Foruden at der i Forvejen var valgt Dommere for de forskellige Hold, der udstilledes, valgte Landbo-

foreningen en Række Udvalg til at forestaa Ordning af Dyrskueplads, Indkvartering, Forplejning o. s. v., og da der var anmeldt Besøg af 30—40 tyske Gæster, valgtes et særligt Udvalg til at tage sig af disse. Skuet holdtes den 17. og 18. Juni 1898 sammen med Landboforeningens Dyrskue.

De samv. jydske Hesteavlsforeningers Skue i Hobro 1898.

Man nærede nogen Betænkeligheder om, hvorvidt Hobro vilde være i Stand til at klare et saadant Fællesskue for hele Jylland; men i Beretning om Skuet skriver De samvirkende jydske Hesteavlsforeninger: »Nu da Skuet er overstaaet, maa det imidlertid erkendes, at dette i enhver Henseende blev en afgjort Succes, saavel for De samvirkende jydske Hesteavlsforeninger, som for Hobro By og Landboforeningen«.

Hobro By havde i Anledning af Skuet iført sig sin bedste Stads. Dens maleriske Beliggenhed, naar man sér den fra Banegaarden, lagde den første Spire til, at de Besøgende begyndte at befinde sig vel, og naar man kom ind i Byen, mærkede man, at det var Borgernes Alvor at modtage de talrige Gæster saa vel som muligt. Der var Feststemning over det hele, rigelig Plads til alle, og de legemlige Fornødenheder kunde tilfredsstilles til rimelige Priser. Besøget ved Skuet var meget tilfredsstillende. Der betaltes Entre af 3200

Personer, og Medlemmer af den lokale Landboforening havde gratis Adgang, saa at man tør ansætte det hele Antal Besøgende til ca. 4000 Personer. Statskonsulent Jensen holdt Foredrag og omtalte de fremstillede Dyr meget rosende. I pekuniær Henseende kunde Skuet bære sig. Budgettet androg ca. 9000 Kr.

Om »Læbælte«.

(Afstandsbestemmelser jfr. Lov af 29. December 1857 om Næringsfrihed).

»Læbæltet« ophævet ved Lov Nr. 46 af 11. Februar 1920. Forbrugsforeninger var ikke underkastet Bestemmelser om Læbælte. Iflg. Næringsloven af 1857 kunde et Byraad vedtage og til Ministeriet indstille, at Læbæltet for deres By's Vedkommende ophævedes, og mange Byer havde faaet Læbæltet ophævet inden 1920.

En Kreds af Mænd her fra Egnen besluttede at købe deres Kolonialvarer i København hos en Grosserer V. Borregaard Jespersen, der sendte Varerne til Hobro St., hvor det saa gik i Skifte at afhente og uddele disse, og den næste Mand affattede saa Bestillingsliste for næste Uge o. s. fr. Man var vældig tilfreds med Varer og Priser, og Grossereren lagde efter Aftale hver Gang en Prisliste ved hver Kundes Pakke. Der forefindes endnu en enkelt af disse Lister. Men hvorledes kom man i Gang med at stifte Brugsforeninger?

Den første her paa Egnen var saa vidt mig bekendt »Nysom Brugsforening«, der oprettedes 11. Februar 1888 med P. H. Markmann som Formand og N. Kristensen som Regnskabsfører. Det maa antages, at disse Mænd havde faaet Impulser fra Støvring, hvor Ludvig Mosbæk havde faaet en Forening i Gang. Omtrent samtidig fik vi 3 nye Lærere til Hobroegnen, nemlig Kristensen, Hørby, Saabye, Øls, og Rokkjær, Vasgaard, og de var alle tre ivrige efter at hjælpe hinanden med at gennemføre Dannelse af forskellige Foreninger som Afholds-, Skytte-, Foredrags- o. a. Lærer Kristensen fik nu ved Samtaler med sin Broder, N. Kristensen, Nysom, Mod paa at faa oprettet en Brugsforening her, og med Støtte fra flere i Egnen stiftedes den 1. December 1888 »Brugsforeningen ved Hobro Station« med Lærer Kristensen som Formand og bl. a. Hans Johansen, Snæbum, Saabye og Rokkjær i Bestyrelsen. Foreningen havde Lokaler i Holst's Ejendom ved Banegaarden, men da dette Sted viste sig at være mindre heldigt, blev der lejet Lokaler i Garver Jensens Ejendom ved Broen. Her fortsatte Foreningen i en Del Aar, indtil man begyndte at danne Foreninger i de enkelte Sogne, og Hobroforeningen opløstes. Karakteristisk for Stemningen blandt den alminde-

lige Befolkning i disse Aar er Formaalsparagraffen i Vedtægterne for Nysum Brugsforening:

»Foreningens Formaal er, ved fælles Samvirken, at arbejde hen til, at enhver kan blive sig sin Menneskeret og sin Pligt bevidst som en fri Borger i et frit Land.« —

Befolkningen gjorde i den Tid et energisk og maalbevidst Arbejde for at genvinde Friheden og førte en Kamp mod Regeringens grundlovsstridende Politik (Provisorier), der blev haandhævet ved Politi og Gendarmer. — Som et Led i disse Bestræbelser tør maaske ogsaa nævnes Dannelsen af A/S Højskolehjemmet i Hobro 1895, hvorved Landboerne og Afholdsfolkene fik deres egen Gaard og Forsamlingslokaler i Byen, men det skal siges, at mange af Byens Borgere var og fremdeles er en god Støtte for dette Selskab.

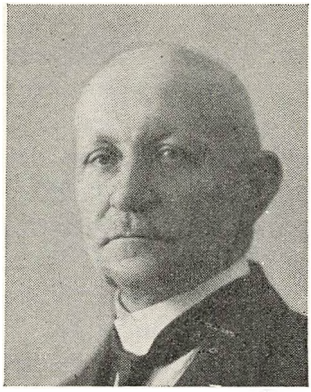
Landboforeningens Ledere og Funktionærer i de første Aaringer.

(1875—1890)

Gaardejer Lars Peter Jensen, Nørre Onsild.
Consul N. E. Brasck, Hobro.
Agent H. J. Bie, Hobro.
Købmand A. Bie, Hobro.
Partikulier L. B. Jørgensen, Hobro.
Fabrikant K. Nielsen, Hobro.
Købmand Chr. Jørgensen, Hobro.
Propr. H. C. la Cour til Trinderup.
Jernstøber J. L. Jørgensen, Hobro.
Propr. L. E. Clausen til Rosendal.
Gdr. N. Chr. Nielsen, Hannerup.
Gdr. Anders Krogh, Hostrup.
Gdr. Chr. Bagger, Kielstrup.
Propr. Kjeldsen, Restrup.
Propr. Stenild, Volstrup.
Propr. Brasck, Mølgaard.
Gdr. Chr. Nielsen, Kirketerp.
Gdr. Morten Bagger, Hærup.
Propr. Kjeldsen, Kemtrup.
Forvalter Petersen, Skovsgaard.
Propr. Lassen, Thostruphovgaard.
Propr. Eriksen, Skudshale.
Dyrlæge Nielsen, Nørre Onsild.
Gdr. L. Bundgaard, Nørre Onsild.

Dyrlæge Monrad, Hobro.
Propr. C. Petersen, Ouegaard.
Propr. Aarup, Svenstruphovgaard.
Propr. Andersen, Glenstrup.
Produkthandler P. Pedersen, Hørby.
Gdr. Jens Jensen, Hjerritsdal Mølle.
Smed Farsøe, Hobro.
Kæmner Carstensen, Hobro.
Prokurator Holm, Hobro.
Gdr. Niels Smed, Asferg.
Gdr. P. Toft.
Gdr. Chr. Knudsen, Onsild.
Gdr. A. Chr. Vernersen, Vorning.
Propr. Chr. Toft, Brorstrupgaard.
Propr. Mikkel Norup.
Forpagter Jens Chr. Larsen, Nr. Onsild.
Propr. Hjorth, Nøragergaard.
Propr. Døcher, Thostruphovgaard.
Gdr. Jens Chr. Hermansen, Onsild.
Gdr. Husum.
Propr. Poulsen, Rørbækhovgaard.
Propr. M. Møller, Kongsvad Mølle.
Forpagter Heilskov, Hodals Mølle.
Gdr. Ole Sørensen, Handest.
Gdr. Kjeld Kristensen, Haldthostrup.
Møller Jens Chr. Jensen, Hjerritsdal Mølle.
Mejeriforpagter Schrøder, Hobro.
Sognefoged, Dbmd., Enevold Jensen, Redsø.
Gdr. Dalsgaard, Tulstrupgaard.
Propr. Carstensen, Vorninggaard.
Gdr. Kr. Vadgaard, Stenild.
Sagfører Grønnegaard, Hobro.
Propr. Fritze, Kørsøgaard.
Forpagter Baden, Vingegaard.
Propr. Fasting, Stubberup Mølle.
Gartner Simonsen, Hobro.
Skovejer A. Hansen, Hobro.
Forpagter Ingerslev, Stenildmosegaard.
Apotheker H. Hansen, Hobro.
Branddirektør Schibbye, Hobro.
Forpagter Heilskov, Haverslevgaard.

Propr. Cofoed, Carlseje.
Gdr. Niels Toft, Vestby.
Gdr. P. Chr. Pedersen, Grynderup.
Propr. Jessen, Vesterris.
Faber, Thorupgaard.
Forpagter Rasmussen, Ouegaard.
Prop. H. Bay, Rosbjerggaard.
Propr. Brøckner, Hostrupgaard.
Produkthandler Jensen, Stensgaard.
Propr. Johansen, Vivebrogaard.
Gdr. Niels Chr. Andersen, Thorup.
Propr. H. Kjeldsen, Nøragergaard.

Proprietær Jens Nielsen, Hannerup.
Formand 1892—1906.

Nye Mænd.

I Aarene efter 1890 skete der en mærkbar Forandring i Foreningens Ledelse, idet den hidtidige Ledelse, saavel i Bestyrelsen som i alle Udvalg, der bestod af det større Landbrugs Mænd, efterhaanden trak sig tilbage, og, som Aarene gik, afløstes af Egnens Gaardmænd og Husmænd. Det anerkendtes, at de hidtil ledende Mænd havde udført et energisk og uegennyttigt Arbejde for Egnens Landbostand, men i disse Aar gik der let et Anstrøg af Politik i al Ting, og dette gjorde sig vel ogsaa i nogen Grad gældende indenfor Landboforeningen, endskønt man altid har bestræbt sig for at holde Politik udenfor. Samtidig spores en stærk forøget Interesse for Landboforeningens Arbejde. Andelsforeninger dannes, de Sammenslutninger, hvorom N. H. i en Artikel i 1925 udtalte, at disse for manges Vedkommende var Udløbere af Landboforeningens Virksomhed,

og nævnte saaledes for Husdyrbrugets Vedkommende Kvægavls- og Kontrolforeninger, Hesteavlsforeninger, Svineavlsforeninger, Svineslagterier, Andelsmejerier o. s. v., som bygget op paa Landboforeningens forberedende Arbejde, og udtalte videre: »En Husdyrbestand som den, Dyrskuet nu (1925) kan opvise — blandt Jyllands de bedste —, er stærkt fremhjulpet af disse Virksomheder.«

Oprettelse af Mejerier.

Som bekendt oprettedes det første Andelsmejeri i Hjedding, Ølgod Sogn i 1882, og i Løbet af forholdsvis faa Aar — 20—25 — bredte Mejerierne sig ud over Landet. Det var almindeligvis de mindre Landbrugere, der sluttede sig sammen og byggede Mejeri for derigennem at opnaa samme Pris for deres Smør, som Herremændene fik for deres. Al Begyndelse er svær. Mejerierne blev bygget for smaa, og ogsaa næsten altid var Mejeri og Bolig sammenbygget. Med meget store Bekostninger er Mejerierne nu overalt bleven moderniseret og nye tekniske Forbedringer paa mange Omraader taget i Brug, i Erkendelse af den afgørende Betydning, det har for dansk Landbrug, at vi fremdeles paa Verdensmarkedet kan levere en fin Standardvare, der kan sælges og hjembringe en god Pris.

Der ofres meget paa og gøres de mest ihærdige Anstrengelser for at holde hele Mejeridriften tip top hele Vejen igennem. Med store Bekostninger renses Kvægbesætninger for Tuberkulose, og Kreds efter Kreds melder nu »rent Land«. Forbedret Staldhygiejne, bedre Vand, saavel paa Mejerier, som ogsaa til Mælkeafkøling i Gaardene, bedre Uddannelse for Mejerister, der efterhaanden skal være rene Eksperter i Maskinteknik og Bakteriologi. Oprettelsen af Forsøgsmejeriet, saa vel som Oprettelsen af Mejeriernes Fællesindkøb og Maskinfabrik har været en god Støtte for Mejerierne.

Forresten gik det ikke saa let med Oprettelsen af Mejerierne. Der var meget tilvant, der skulde helt forandres, Markbruget, Fodring samt Afsætningen. Og saa var der jo ogsaa Prisspørgsmaalet og det solidariske Ansvar. En Mand har sagt, at man gør klogt i ved mange Lejligheder, hvor en Sag skal gennemføres, at spørge: »Hvor er Kvinden?« Det er meget muligt, at Husmødrene holdt igen.

Nu var de vant til gennem Generationer at forestaa Arbejdet med Mælken hele Vejen igennem, ogsaa Malkningen var afgjort Kvindernes Sag; og hvad nu med hele Omhyggeligheden med Mælkens Behandling fra først til sidst? Det var vel nok en aparte Tanke, at nu skulde de bare hælde Mælken i en Zinkspand om Middagen og lade den staa ude i Gaarden, og ligeledes om Aftenen, og at der saa

Dagen efter kom en Vogn, hvor Spandene med Mælken blev smækket paa, og at man saa i timevis kørte og plumprede med Mælken paa Vejen. Hvordan skulde der blive ordentlig Smør ud af dette, hvis der da i det hele taget kunde blive Smør, efter den Behandling af Mælken, der kunde koste en antagelig Pris, saa der kunde være Haab om at faa dækket de store Anlægs- og Driftsomkostninger ved et Mejeri.

I en større Mejerikreds her paa Egnen, hvor der nu er over 180 Andelshavere, og hvor der først i 1890erne var bygget Mejerier til begge Sider, naaede man i 1897 efter en lang forudgaaende Agitation at faa indtegnet 21 Landmænd, og disse vedtog at bygge Mejeri.

Der meldte sig dog derudover ca. 50, inden Mejeriet kom i Drift. Det var dette, der bevirkede, at næsten alle Mejerier blev bygget for smaa. I en Nabomejerikreds begyndte man med en mindre Bygning, en Centrifuge, en Kærne, en Hestegang og en Hest. Den skummede Mælks Værdi til Kalve og Smaagrise takserede man heller ikke ret højt. Det hele var jo uprøvet.

Og Pasning af Kalve og Grise besørgedes mange Steder af Husmoderen eller under hendes Tilsyn, og man hørte undertiden dengang, at de unge Dyr blev elsket op.

En ældre Kone, der hentede sig en Taar Mælk i forskellige Gaarde, udtalte meget bedrøvet, at hun havde da hørt, at ingen Mennesker kunde taale »Futmælken«, og at denne var en Grad ringere end Vand.

Mejeribruget er jo et økonomisk Foretagende, og Landbrugets Maal er, som mange andre hæderlige Erhvervs, at tjene Penge; men den overvejende Del af Mejerierne er tillige og især Andelsforetagender, og Andelsbevægelsens Maal er ikke at skabe Betingelser for særlig Profit for en enkelt, eller nogle enkelte, eventuelt paa andres Bekostning, og med den stærkeres Ret til at udnytte andre og holde andre nede; men Maalet er, gennem Fællesskabet og Samvirke, i vore forskellige Andelsforetagender, at søge at tage alle med, under lige Pligt og Ret, i gensidig Støtte ved Løsning af Opgaver til Gavn for den enkelte, som ogsaa til Gavn for Helheden.

Man underkender ikke derved Betydningen og Værdien af hæderligt privat Initiativ, men, belært af Erfaringen, maa vi dog haabe, at Andelstanken, som nu har saa god Rod i Befolkningen, fremdeles, som hidtil, maa være den gode Løftestang, der kan bære over, ikke alene i gode normale Aaringer, men ogsaa, om der ad Aare igen skulle vise sig Kriser og Vanskeligheder for Landets forskellige Erhverv.

Vi maa aldrig glemme, at det er Andelsbevægelsen, — i høj Grad inspireret af Landets Højskoler —, som vi skylder en stor Del af Æren for Danmarks gode Stilling og Position baade indadtil og udadtil, og kommende Slægter maa forstaa, at ogsaa et saa værdifuldt System, ligesom andre Goder vi ejer, kan sættes over Styr ved Ringeagt og Ufornuft, hvis ikke det værnes mod nedbrydende Kræfter.

Der kommer aarligt mange Udlændinge her til Landet, bl. a. for at studere den danske Andelsbevægelse.

Landbrugsministerium.

Den 22. Maj 1896 udkom Bekendtgørelse om Oprettelsen af et særligt Ministerium for Landbrug. Chefen for Landbrugsdepartementet, K. Sehested, udnævntes til Landbrugsminister i det Reeds Tottske Ministerium. Han afløstes den 23. Maj 1897 af Kammerherre A. Hage, som 27. April 1900 afløstes af Hofjægermester F. Friis, og 24. Juli 1901 blev Folketingsmand, Gaardejer Ole Hansen Landbrugsminister og fungerede som saadan i Deuntzers og Christensens Ministerium (efter Systemskiftet).

Fra Lovgivningsmagtens Side blev der ydet Landbruget Støtte gennem forskellige Lovbestemmelser fra disse Aar, saaledes om

Alm. Landvæsenssager,
Plantekulturens Fremme,
Mælkeribrugets Fremme,
Angaaende Landbrugets Ind- og Udførsel,
Havebrug,
Veterinærvæsen,
Lov af 1906 om Lurmærket som Garanti for dansk Smør og Flæsk,
6. April 1906 Lov om indenrigs Kødkontrol,
Matriculsvæsen,
Oprettelse af Husmandsbrug,
19. April 1907 Lov om Voldgift i Tvistigheder angaaende Handel med Husdyr, og flere andre Love.

Nye Vedtægter for Landboforeningen.

Som nævnt foran inddroges i 1895 Dyrskuerne i Oue og Nørager, og Dyrskuet i Bygum henlagdes til Aalestrup, der fik Dyrskue sidestillet med Hobroskuet.

Samme Aar vedtoges nye Love, og Foreningens Navn rettedes til »Hobro-Aalestrup og Omegns Landboforening«. Dyrskuereglerne er ændret flere Gange, saaledes ogsaa 1913, og Foreningens Navn ændredes dette Aar til »Hobro-Aalestrup-Aars og Omegns Landboforening«.

Sidst i 1890erne talte man om »Stribolter«, »Smørkøer« og de andre. Docent Stribolt hævdede som bekendt, at det var rart med en velformet Ko, men at det var bedre og mere økonomisk at have en Ko, der kunde malke noget, selv om Koen saa ikke var saa køn, samt at det var forkert at lade gode Malkekøer udgaa af Besætningen, selv om en Ko maaske havde en sort Plet paa et Ben neden for Knæet, hvilket almindeligvis betragtedes som et Tegn paa, at Dyret ikke var ægte jydsk. Særlig med Opdrætterne opstod der en heftig Diskussion. Paa Dyrskuet blev Tyrene, før Bedømmelsen, delt i 2 Afdelinger »Malkeslaget« og »Det mere tætte Slag«. 1903 blev der i Dyrskuereglerne indført, at der ikke i Fremtiden skulde tages Hensyn til »Pletterne« paa Malkekvægets Ben.

Et Tilskud.

I Bestyrelsens Møde den 22. Juni 1900 bevilgedes 13 Smede fra Egnen et Tilskud paa 10 Kr. til hver »for at sætte dem i Stand til at besøge Landmandsforsamlingen i Odense«.

Planteavlskonsulent.

1907 antog Foreningen Forstander L. Petersen, Aars Landbrugsskole, som Konsulent i Planteavl, og derved udvidedes en vigtig Gren af Foreningens Virksomhed.

Forsøgsvirksomheden gennem Aarene har været til ubetalelig Nytte for enhver, som har villet drage Lære deraf.

Men en rigtig Vurdering af Forsøgstal kræver naturligvis Omtanke. Tidligere Statskonsulent i Hesteavl, J. Jensen, plejede at sige: »Se og tænk«, og dette gælder ikke alene ved Bedømmelse af Heste eller Fodringsforsøg, men ogsaa i høj Grad om Planteforsøg. Man maa her bl. a. ogsaa erindre, at der er Forskel paa Jord. Af vor bedste Jord gaar der 6 Tdr. Land til én Tønde Hartkorn, men af den daarligste gaar der 2962 Tdr. Land til én Tønde Hartkorn, men dette afsvækker jo ikke Planteforsøgs store Betydning og Værdi, tværtimod.

Nyt Æresmedlem.

Gaardejer Niels Kr. Nielsen, Banegaardsstien, Hobro, udnævntes i 1902 til Æresmedlem af Landboforeningen. Han var gennem Aarene, lige fra Landboforeningens Stiftelse, en særlig god Støtte for Foreningen.

Den 27. Marts 1896 afløste Gaard- og Mølleejer J. K. Jensen,

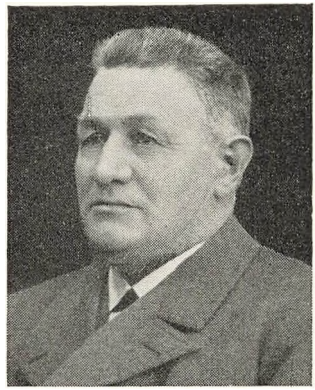
Mindesten for N. K. Nielsen, Hannerup.

Hjerritsdal Mølle, Redaktør K. I. Kristensen som Landboforeningens Sekretær og Kasserer. Der er ingen Tvivl om, at J. K. Jensen i de 19 Aar, han fungerede, ved sin Dygtighed og sin Hjælpsomhed overfor Foreningens Medlemmer har bidraget stærkt til at føre Foreningen fremad.

Oprettelse af Andelsforeninger.

Omkring Aarhundredeskiftet og de nærmeste Aar derefter voksede en Del Andelsforeninger frem, og man sporer nu ikke saa meget nogen Frygt for det solidariske Ansvar. Det kan nævnes, at da Egnens Landmænd i 1886 oprettede »Hobroegnens Landbosparekasse«, var der adskillige, der ansaa dette for et meget voveligt Foretagende. Da først man fik Brugsforeninger og Mejerier i Gang, blev der oprettet Foreninger for snart alt muligt.

Man havde faaet Forstaaelsen af, at naar man stod sammen, kunde Opgaverne magtes, og Fremskridt naaes. En stor Del af disse Sammenslutninger var, som allerede nævnt, vokset frem paa Grundlag af Landboforeningens forberedende Virksomhed. Samtidig med, at Landboforeningen ihærdigt varetog det løbende Arbejde med

J. Chr. Jensen, Hjerritsdal.
Sekretær 1896—1915.

Afholdelse af Møder og Dyrskuer, Deltagelse i Delegeretmøder, Arbejdet for Husmandssagen o. m. a., var de ledende Mænd altid lydhør for Forslag og Henvendelser fra Medlemmernes Side.

Saaledes blev der i 1906 oprettet en *Tyendespareforening* under Landboforeningen, og der blev valgt et Repræsentantskab, bestaaende af 78 Medlemmer, idet der blev valgt 2 i hver af 39 Sogne i Egnen. Til Formand blev valgt Gaardejer Enevold Nielsen, Redsø, og derefter var Sogneraadsformand Jens Kr. Bertelsen, St. Rørbæk, og senere Pastor Friis, St. Rørbæk, Formand.

Man indsaa, at det vilde være en Samfundssag, om man kunde paavirke de unge til Sparsommelighed, idet man maatte mene, at de derved havde Mulighed for at blive bedre Samfundsborgere end de unge, der ogsaa tjente en ligesaa stor Løn, men som brugte denne paa en forkert Maade.

Forstander Arnfred skriver om Andelsbevægelsen: »Det geniale i Andelsbevægelsen ligger i, at den forener Respekten for det enkelte Menneskes Frihed med Forstaaelsen af Samarbejdets Nødvendighed. Men skal dette frie Samarbejde mellem frie Mennesker til fælles Gavn lykkes, saa maa Samarbejdet ordnes efter visse Regler, som udspringer med Nødvendighed af den Opgave, der skal løses.«

Et Legat.

I ældre Tid laa de kontante Penge paa Kistebunden hos private. Indtil 1846 var Nationalbanken Landets eneste Bank. Derefter begyndtes Oprettelsen af enkelte Pengeinstitutter. I 1851 oprettedes »Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn«, i 1886 »Hobroegnens Landbosparekasse«, og i 1892 stiftedes »A/S Banken for Hobro og Omegn«. »Andelsbanken«, der oprettedes 1914, maatte, paa Grund af en hensynsløs Mistillidskampagne, træde i Likvidation den 1. Juni 1925. Banken var i Virkeligheden solvent, idet denne, efter at de store Omkostninger ved den omfattende Likvidation af Hovedkontor og ca. 100 Filialkontorer var udredet, kunde udbetale en Dividende paa 91,35 pCt. Den 5. November 1925 stiftedes en ny Andelsbank under Navn: »Dansk Andels- og Folkebank«. Navnet ændredes i 1932 til »Andelsbanken«. »Aalborg Diskontobank« overtog Andelsbankens hidtidige Hobro-Afdeling, og oprettede derefter en Hobroafdeling af Diskontobanken.

Efter at Andelsbanken var oprettet i 1914, begyndte Hobroegnens Andelsfolk at arbejde paa at faa en Filial af denne Bank lagt i Hobro, og da dette lykkedes, var de samme Folk ivrige efter, at Landbosparekassen skulde overgaa til Andelsbanken, og det lykkedes at opnaa en Ordning, hvorefter Sparekassen, der ellers havde vundet sig en god Position og en solid Omsætning og Status, blev ophævet, og hele Forretningen overgik til Andelsbanken.

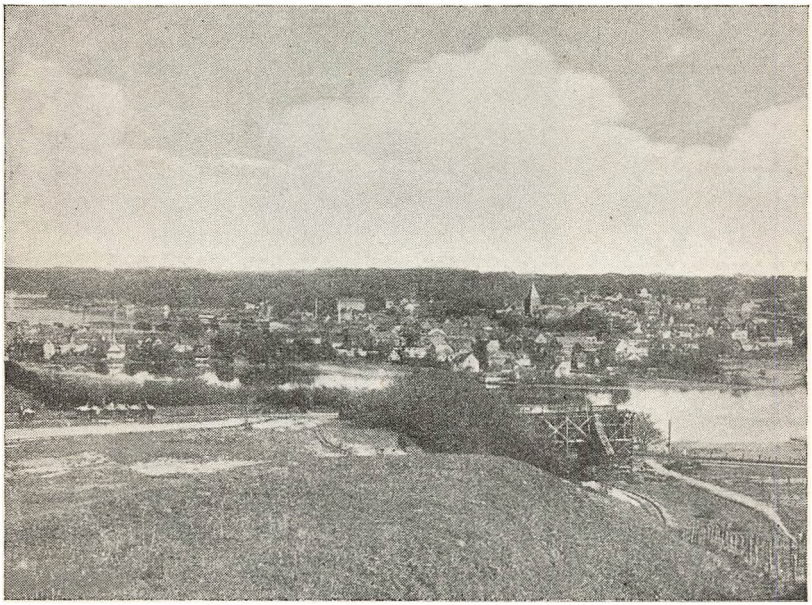
Den Kapital af Sparekassens Reservefond, der blev til Rest, efter at alle Omkostninger ved Likvidationen heraf var udredet, blev hensat som et Fond, og af Renterne heraf blev bl. a. Landboforeningen tilskrevet en Andel, der aarligt andrager godt 700 Kr.

Den 4. Maj 1920 oprettedes »Landbosparekassen for Hobro og Omegn.«

Slagteri i Hobro.

Op omkring ved Aarhundredeskiftet var Svineproduktionen gaaet en Del frem, saa der leveredes ikke saa faa »Leveringsgrise« ved Hobro Station, hvor flere Slagterier havde Modtagelse en Dag ugentlig. Mand og Mand imellem begyndte man at tale om Oprettelse af et Slagteri i Hobro, der blev holdt Møder om Sagen, og man satte sig som Maal at faa indtegnet mindst 10.000 Svin, og ingen »Papirgrise«. Blandt Mændene i Agitations-Udvalget skal særlig nævnes Postpakmester Rørholm, Hobro, der udførte et meget stort Arbejde baade i Skrift og Tale og ved Rejser for at fremme Sagen.

Egnen blev gennemtravlet, men det lykkedes ikke i første Omgang at faa tegnet mere end ca. 3000 Svin. Der blev saa atter indkaldt til et Møde i Hobro om Sagen. Resultatet af Tegningen blev forelagt, og efter en Forhandling enedes man paa Mødet om ikke straks at lade Sagen falde, men at man skulde gøre et Forsøg paa at faa

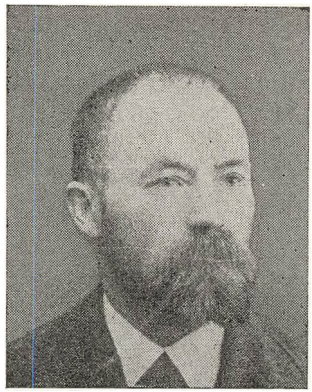

Hobro By.

Andelsslagteriet i Nørresundby til at oprette en Filial i Hobro, idet en betydelig Del af de i Hobro leverede Svin var bleven sendt til dette Slagteri.

Der valgtes paa Mødet et Udvalg til at forhandle med Slagteriet, og dette Udvalg, der bestod af Postpakmester Rørholm, Formanden for Landboforeningen, J. Nielsen, Hannerup, og Gdr. Enevold Nielsen, Redsø, havde saa i Nørresundby en Forhandling med Bestyrelse og Repræsentantskab for Slagteriet. Svaret til Udvalget indløb senere og blev et Afslag. Imidlertid saa det ud, som dette Forsøg havde vækket By og Egn til Modstand mod en saadan Ordning og til Enighed om at faa oprettet eget Slagteri. Fornyet Tegning blev straks iværksat, og nu viste det sig noget lettere at tegne Andelshavere, saa man i Løbet af forholdsvis kort Tid fik indtegnet over 10.000 Svin til et Slagteri i Hobro. Det vedtoges derefter at paabegynde Opførelsen af Slagteriet, og dette begyndte sin Virksomhed i Oktober 1904 til stor Gavn for By og Egn.

Ved Slagteriets Generalforsamling i Oktober 1944 oplyste Formanden, Gdr. Anders Nielsen, Skellerup, i sin Beretning, at der i Regnskabsaaret var modtaget 33.779 Svin med en Vægt paa 3.250.561 kg, der blev betalt med 9.289.042 Kr. + 18 Øre pr. kg, 585.101 Kr. i Efterbetaling samt 118.619 Kr. i Kørepenge, ialt 9.952.762 Kr.

Grd. Kr. Christiansen, Thorup.
Næstformand 1913—1926.

Desuden var der modtaget 1316 Polte og 2067 Søer, Orner og Udskudssvin og 52 producentslagtede Svin. Den samlede Udbetaling androg ialt 10.929.239 Kr. — I 1932 slagtedes det største Antal Svin, 107.000 Stk., men de blev kun betalt med 5.389.239 Kr.

I 1914 var Antallet af slagtede Svin det samme som i 1944, men de blev kun betalt med 2.802.614 Kr.

Slagteriet var i 1944 mere end gældfrit, idet Reserverne oversteg Gælden ret betydeligt.

»Arbejde paa egen Kost.«

Den sidste Snes Aar før Verdenskrigen 1914 frembød en ret stor Fremgang i Dannelsen af Andelsforeninger, hvoraf en Del atter sluttede sig sammen i Fællesforeninger, saaledes Landboforeningerne, Husmandsforeningerne, Mejeriforeningerne, Hesteavlsforeningerne og andre. Dette meget omfattende og krævende Organisationsarbejde har taget en Mængde Menneskers Tid, Arbejdskraft og Omtanke, men er i alt væsentlig udført uden nogen som helst Vederlag til disse førende Mænd, der endog i mange Tilfælde har maattet udrede Rejseudlæg og andre Udlæg af egen Lomme. I meget væsentlig Grad direkte eller indirekte inspireret af Højskolens eller Landbrugsskolernes Virksomhed, Foredrag m. m. har

disse Mænd af idealistiske Grunde taget deres Tørn, for at opbygge og tilvejebringe et Samarbejde af de forskellige Grene inden for Landbruget, møjsommeligt taget mod Skrub og Stød, men ogsaa haft den Glæde at se Fremgangslinien i dansk Landbrug.

Augustdagene 1914.

Landbrugsarbejdet hvilede i de første Dage i August 1914. De fleste var for optaget af at tænke paa den frygtelige Mulighed, at Danmark i Løbet af Timer kunde være indviklet i Krigen. Folk samledes i Flok for at drøfte Situationen og for at spørge Nyt; de stod maaske uden for Gaarde og Huse og saa efter de mange unge Mænd, der drog afsted, og de stod uden for om Aftenen og hørte efter de Vogne, der i rask Tempo rullede ad alle Veje, hvilket kunde høres langt omkring i de stille Augustaftener.

Stadig flere og flere Indkaldelsesordrer blev ved Ekspresbud bragt til Sognefogden med kort Mellemrum Dag og Nat. Og Ordren til Sikkerhedsstyrken lød bestandig paa »uopholdelig« Afrejse med først afgaaende Tog sydpaa. (Ikke som i 1864, da var der ingen Jernbane i Nordjylland.) Men man kunde nu se og høre, hvorledes det ene Eksprestog efter det andet rullede sydpaa med det indkaldte Mandskab, og i disse Dage frygtede man det værste. For de indkaldte Landmænd, der ikke havde fremmed Medhjælp, var det en svær Byrde.

1914—1918.

En Tid med Paabud, Forbud og Restriktioner.

Det maa vel siges at have været under en vis Panikstemning, at Rigsdagen vedtog »Loven af 7. August 1914 om Regulering af Priser paa Levnedsmidler og Varer«, en Lov, der gav Indenrigsministeren en meget udstrakt (og ikke tidsbegrænset) Bemyndigelse til at bestemme og paabyde og forbyde paa næsten alle Omraader, der angik Varer og Priser. Disse Aaringer staar derfor i Forbudets og Maksimalprisers Tegn.

Efter Loven kunde Staten overtage Levnedsmidler og Varer, mod fuld Erstatning, hvis det skønnedes at være af Betydning for Samfundet at have Raadighed over disse. Der blev i hver Kommune i Landet valgt en »Prisreguleringskommission« og senere ogsaa kommunale Nævn (»Kornnævn«), der skulde sørge for, at de hastigt efter hinanden følgende Anordninger, Bekendtgørelser og Forbud blev ført ud i Livet.

Indenrigsministeren nedsatte desuden en Række Kommissioner, Nævn og Udvalg, der hver paa sit specielle Felt skulde medvirke ved Administration af 7. August-Loven, saaledes ogsaa et staaende Landbrugsudvalg. Der var ogsaa valgt 3 landbrugskyndige Medlemmer til at tiltræde den overordentlige Kommission af 8. August 1914.

Lige saa indlysende rigtigt det var, at Befolkningens Forsyning med Brødkorn og andet skulde sikres, bl. a. ved Forbud mod Opfodring, lige saa sikkert vilde der opstaa en Mængde særlige Forhold, hvor ikke altid en Erklæring »paa Tro og Love« kunde klare Situationen. Og her havde Landboforeningen samt Nævn og Kommissioner sit store Mas med at faa alt til at glide saa smertefrit som muligt, uden at gaa nogen for nær til den ene eller den anden Side.

Landboforeningen gjorde et energisk og vedholdende Arbejde for at udvirke, dels en Klarhed i Spørgsmaal om Opfodring af visse Kornsorter, dels Tildeling af forskellige Slags Kunstgødninger og af Saasæd o. s. fr., idet det jo ogsaa var af Vigtighed at opretholde Jordens Ydeevne saavidt gørligt under disse Forhold.

Maksimalpriserne paa Korn af Høst 1914, 1915 og 1916 var sat saaledes:

Rug — 120 Pund holl.	18 Kr. 50 Øre pr. 100 kg
Hvede — 128 Pund holl.	21 Kr. 00 Øre pr. 100 kg
Byg — 110 Pund holl.	24 Kr. 75 Øre pr. 100 kg
Blandsæd og Havre uden Hensyn til holl. Vægt	24 Kr. 50 Øre pr. 100 kg

Maksimalprisen paa Kartofler 31. Januar 1917 for Marts 8 Kr., for April 8,25 og for Maj 8,50.

Priserne paa Kød, Flæsk og Smør var ret gode, men naar Kornet skulde afleveres, blev der jo kun produceret lidt til Salg.

Som nævnt søgte Landboforeningerne ved fælles Optræden at foranledige de værste Skavanker ved Kornafleveringen rettet, og Regeringen fremsatte da et Lovforslag angaaende Avlen af Høsten 1918 m. m., og *20. Marts 1918* stadfæstedes Loven.

Der indførtes ved denne Lov en Kornligning, saa Afleveringspligten blev fastsat efter den ved Ejendomsskyldvurderingen i 1916 ansatte Jordværdi. De første 3000 Kr.s Jordværdi var ligningsfri. Derefter leveredes for 4.000 Kr.s Jordværdi 5½ hkg Korn. For hver 1000 Kr. af Ejendommens Jordværdi leveres derefter: over 4000 til 30.000 Kr. 5½ hkg, 30.000 til 100.000 Kr. 6½ hkg, over 100.000 Kr. 7 hkg.

Prisen paa Kornet fastsattes saaledes: For Rug og Hvede 26 Kr. pr. hkg, for Byg, Havre og Blandsæd 23 Kr. pr. hkg, — Prisen for Kartofler var omtrent uforandret fra forrige Aar; 7—8 Kr. pr. hkg.

Den nye Lov medførte det Gode, at Kornnævn og Politi ikke behøvede at snuse efter, om nogen omgik Fodringsforbudet. Men ved Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 11. Juli 1918 indførtes Fodringsforbud for Rug og Hvede, saa Politi og Nævn igen faar Beskæftigelse med Kontrol, idet enkelte Jordbrugere havde den Anskuelse, at Kornet var deres eget, og at de ikke ved Aflevering fik fuld Erstatning.

Ernæringsraadet udfoldede *samtidig* Bestræbelser for at animere til øget Flæskeproduktion og udgav ved Forsøgsleder N. Beck en Pjece om Opdrætning af Grise under Mottoet: »Hver Familie sin Gris«. Eksporten af Flæsk var i 1918 2,9 Mill. kg og i 1919 0,9 Mill. kg mod 147 Mill. kg i 1914 og 376 Mill. kg i 1931.

Eksporten af Smør var i 1918 14,7 Mill. kg mod 95 Mill. kg i 1914 og 172 Mill. kg i 1931.

Margarineproduktionen gik samtidig ned fra ca. 40—50 Mill. kg til 1 Mill. kg i 1918. Høsten 1917 laa mindst 10 Mill. Afgrødeenheder under det sædvanlige.

Paa Grund af den uindskrænkede U-Baadskrig lukkedes allerede i Februar 1917 for al Tilførsel udefra. Det er jo næsten en Selvfølge, at Skatter, Lønninger og andre Udgifter ved Landbruget *samtidig* var i god Stigning.

Priser paa Kød 1910—14—19—33.

	Stude	Tyre	Køer	Dubl. Kalve	Kalve
Febr. 1910	48—52	46—50	40—44	62—72	38—46
Juli 1914	61—65	56—60	50—54	75—85	44—52
Sept. 1919	208—218	180—190	170—180	245—285	164—184
Jan. 1933	34—38	24—28	22—26	50—62	18—32

Den pludselige Kronestigning i 1925 slog Priserne langt ned, ligesom Mund- og Klovsyge bragte meget store Tab. De, der havde tyske Mark, blev ogsaa udsat for Skuffelser og for manges Vedkommende mægtige Tab.

Foreningen antager igen sit oprindelige Navn.

Efter at saavel Aalestrupkredsen som ogsaa Aarskredsen havde dannet selvstændige Foreninger og derfor udtraadte af Landboforeningen, vedtoges paa Generalforsamlingen i 1916, at Foreningens fremtidige Navn er »Hobro og Omegns Landboforening«.

Et nyt Udvalg.

I 1918 valgtes et Husdyrbrugsudvalg, og hertil valgtes: Jens Møl-

ler Andersen, Finnerup, Dalsgaard Jensen, Hjerritsdal Møllegaard, og Bertel Færck, Mejlby. Samme Aar optoges Ydelsesbedømmelse ved Dyrskuet, og Udvalget arbejdede iøvrigt i Tilknytning til Fællesledelsen for Kvægavls- og Kontrolforeninger.

Bertel Færch, Mejlby.
Formand for Husdyrudvalget og Sekretær for Landboforeningen 1934—1943.

Denne Forening søgte om Tilskud fra Landboforeningen paa 10 Øre aarligt pr. Medlem, og dette Bidrag bevilgedes paa Betingelse af, at Fællesledelsens Konsulent ogsaa stod til *Raadighed for Landboforeningen.*

Forskellige Opgaver.

I Forventning om, at man bedre i Fællesskab kunde magte at gennemføre forskellige Opgaver af landbrugsfaglig Art, særlig ogsaa hvad angik Konsulentvirksomheden, vedtoges paa et Møde i Aars i 1916 Dannelsen af »De samvirkende landøkonomiske Foreninger i Himmerland«. I mange faglige Spørgsmaal har dette Samarbejde været til gensidig Støtte for de paagældende Foreninger; saaledes antoges i 1918 ogsaa en fælles Konsulent i Frugtavl, nemlig Gartner O. Hein, Løgstør. Foreningens Planteavlsudvalg udfolder en stedse mere og mere omfattende Virksomhed.

Paa Udvalgets Foranledning afholdtes saaledes den 27. og 28. Oktober 1916 en vellykket Planteavlsudstilling i Hobro i Forbindelse med Husmandsforeningen for Øls, Hørby og Døstrup.

Ved velvillig Imødekommenhed fra Propr. Mathiasens Side fik Planteavlsudvalget i Forbindelse med Konsulenten indrettet en Forsøgsmark i 1917 paa Rosendal Mark.

Samme Aar afholdtes en Præmiekonkurrence ved Renholdelse af

Roemarker, Læ- og Hegnsplantning. Landboforeningen udbetalte 5 1. Pr. à 15 Kr. og 2 2. Pr. à 12 Kr.

1918 iværksattes 7 forskellige Slags Forsøg.

1918 udskreves en 2-aarig Præmie-Konkurrence for hele Markbrug.

Foreningen foranstaltede afholdt korte Landbrugskursus i Hobro, ikke mindst beregnet paa Tilslutning fra unge Landmænd.

Genforening med Sønderjylland.

Parti fra Sønder Onsild med Genforeningssten.

Efter Genforeningen med Sønderjylland i 1920 rejstes i mange Landsbyer Mindestene herom, ligesom der blev afholdt Fester dette Aar i mange Forsamlingshuse paa Landet. For første Gang i mange Aar blev Danmark større.

Ungdommen.

Landboforeningen glemte ikke de unge, men søgte paa forskellig Maade at gøre dem interesseret i Arbejdet for Dygtiggørelse til en Plads ved Landbruget. Der blev arrangeret Udflugter for Ungdommen, ligesom ogsaa Bedømmelses-Konkurrence ved Dyrskuet, og 1921 arrangeredes der Regnskabskursus paa 22 forskellige Steder

i Egnen, hvoraf de 17 gennemførtes. Omkring 1920 blev der ved forskellige Lejligheder talt en Del om Muligheden for at faa oprettet en Landbrugsskole i Egnen, og der var nogen Tale om, at f. Eks. Gaarden Rosendal kunde egne sig for et saadant Formaal. I 1920 forelaa for Landboforeningen et Tilsagn fra Hobro Byraad om gratis Byggegrund samt yderligere Støtte ved Oprettelse af en Landbrugsskole for Himmerland. Planerne kunde imidlertid ikke realiseres. I en lang Aarrække, men særlig i de seneste Aar, har Landboforeningen udfoldet en rig Virksomhed i Retning af at søge Landboungdommens faglige Uddannelse sat i System, saaledes at de flest mulige Unge faar Lejlighed til at deltage i de, under Ledelse af Foreningens Konsulenter, afholdte Møder, Demonstrationer, Konkurrencer o. l. (Her kan bl. a. nævnes Konkurrencer angaaende Saaning, Roeudtyndning, Fodring, Malkning, Bedømmelse af Dyr, Forspand og Kørsel, Pasning af eget Jordstykke eller en Havelod, eller Renholdelse af Læplantning o. a. samt Afholdelse af Aftenskole og landbrugsfaglige Kursus, Oprettelse af landbrugsfaglige Ungdomsklubber og Spareklubber.)

Med Henblik paa unge Pigers huslige Uddannelse foranstaltedes Kursus i Syning, Bagning, Slagtning og Madlavning og meget andet. Alt sammen i rigtig Erkendelse af den store Betydning, en saadan øget Uddannelse har for Ungdommens Fremtid.

Den spanske Syge.

En trist Begivenhed for Egnens Landbrugere (ogsaa for andre) var Influenzaepidemien »den spanske Syge« i 1918—19, der, ligesom Influenzaepidemien i 1889—90, bredte sig over hele Jorden. Saa at sige alle Hjem blev ramt af Sygdommen, og i mange Tilfælde var det næsten ugørligt at faa Kreaturerne passet, hvor hele Gaardens Folk laa til Sengs, og fremmed Hjælp var, paa Grund af den store Smittefare, meget vanskelig at opnaa. I hvert Sogn døde flere Mennesker af Sygdommen, ja, enkelte Steder baade 2 og 3 fra et enkelt Hjem.

En Opgørelse viser, at der i alle Lande døde 21.642.283 Personer af Sygdommen.

Mund- og Klovsyge.

I enhver Bedrift kan der forekomme Uheld i Besætningen. Men værst er det, naar der kommer smitsom Sygdom i Besætningen som

Tuberkulose, smitsom Kastning eller Mund- og Klovsyge. Danmark har siden 1910 haft 5 større Mund- og Klovsyge Epidemier og flere mindre, af hvilken den største fra 1924—27 kostede Staten 14,6 Mill. Kr. og Landbruget i direkte Forringelse af Kreaturer 103 Mill. Kr. For mange Landmænd gav denne Sygdom et mægtigt Tab. Selv om ikke ret mange Køer, Ungkreaturer, Kalve eller Svin døde lige straks, saa havde alle de Dyr, der havde været haardt angrebet, faaet et Knæk af den høje Feber, som de ikke kunde forvinde og var utrivelige.

Efter Opfordring valgte Landboforeningen et Udvalg til at bistaa Politimesteren ved Planlæggelse af nødvendige Spærringer og Forholdsregler. Markeder, Grisetorve eller anden Samling af klovbærende Dyr kunde ikke tillades, og i 1925 maatte klovbærende Dyr ikke fremstilles paa Dyrskuet.

Auktionsforening.

Ved en fast Auktionsholder afholdtes fra 1917 med visse Mellemrum Auktion over Husdyr tilhørende Medlemmer af Landbo- eller Husmandsforeningen. Da den antagne Auktionsholder efter at have fungeret i en Aarrække ikke vilde fortsætte, lykkedes det ikke at faa nogen Stedfortræder, og disse Auktioner standsedes.

I 1929 forsøgte man denne Virksomhed genoprettet, men det lod sig ikke gøre at faa den igang igen.

Kronestigningen.

I 1926 mente Regering og Rigsdag det formaalstjenstlig at hæve Kronens Værdi, og Landboforeninger og andre Organisationer søgte da at paavirke Lovgivningsmagten til at gennemføre en gradvis Stigning. Men trods alle Paavisninger af det ødelæggende heri, navnlig for Landbruget, gennemførte Rigsdagen, at Kronen skulde føres i Pari. Kronen stod da i ca. 65, og der blev saaledes ca. ⅓ mindre Kroner at betale med, medens Udgifterne var de samme.

Det var et haardt Slag for Landbruget, og dettes Organisationer stillede enigt bestemte Krav til Lovgivningsmagten om at faa gennemført en Nedsættelse i alle offentlige Skatter og Afgifter samt en Regulering af de faste Lønninger i Overensstemmelse med den nyansatte Kroneværdi. Men dette blev ikke gennemført, og Tilvejebringelse af den Ligestilling, som Landbrugsorganisationerne saa stærkt gik ind for, opnaaedes ikke.

Landbrugsmøderne paa Volstrup.

I Begyndelsen af Tyverne traf Landboforeningen Aftale med Købmand Ribe-Christensen om, at Foreningen maatte lade afholde et Sommermøde paa Volstrup med et Par fremmede Talere. Hvert Aar siden har Hr. Ribe-Christensen velvilligt stillet sine Lokaliteter til Raadighed for et saadant Møde, der altid har haft god Tilslutning. Det siger sig selv, at Landboforeningen og Deltagere er meget taknemlige for denne Imødekommenhed.

Danmarks Agrarforening.

Denne Forening, der oprettedes i 1893, havde som Maal: »Samfundsbyrdernes ligelige og retfærdige Fordeling paa alle Samfundserhvervene«, og gjorde gældende, at Midlet til at naa dette var Agrarforeningens Udvikling til en alle danske Landbrugere omfattende Erhvervsorganisation, som i Sammenhold indadtil og i Virkekraft udadtil var de andre store Erhvervsorganisationer fuldt ud jævnbyrdig.

Landbruget har ikke krævet Forrettigheder, men kun Ligestilling med andre Erhverv, og naar der til Tider har vist sig for store Skævheder heri, har Landbrugets Hovedorganisationer undertiden — med Rette eller med Urette — været mistænkt for at være for eftergivende og ikke villet slaa haardt nok i Bordet.

Og der har da været gjort Tilløb til at ville samle Landboerne i en mere handledygtig og mere kampdygtig Sammenslutning uden om den allerede fasttømrede Organisation »De samvirkende danske Landboforeninger«, idet der da er henvist til Erfaringer for, hvad andre Erhvervsorganisationer har kunnet opnaa ved Sammenhold og Disciplin i Rækkerne.

Men en ansvarsbevidst Ledelse inden for Landbrugets Hovedorganisation har i Lighed med andre Erhvervsorganisationer en Pligt til at tage Hensyn til hele Samfundet, alle sammenkædede Forhold taget i Betragtning, og ikke mindst i en vanskelig Tid. Og at arbejde paa Spaltning i Stedet for at samles og støtte kan jo kun svække Virkekraften. Dette gjaldt for Agrarforeningen ligesom ogsaa en Menneskealder senere for L. S.-Bevægelsen.

Agrarforeningen tog særlig Sigte paa at faa gennemført en Reform i det da bestaaende Skattegrundlag. I Agitationen paavistes med følgende Tal, der gælder Statsskatten: »hvilken Foragt man her til Lands paa Skatteomraadet viser Begrebet »lige for Loven« (midt i 1890erne).

a. **Gammelskat** af Hartkorn	5.000,000	Kr.
andre Erhverv	intet	
b. Land- og Ligningsskat	1.750,000	-
andre Erhverv	200,000	-
c. Amtsskat betaler Hartkornet	5.000,000	-
andre Erhverv	intet	
I Sognеskat betaler Hartkornet forlods 7.500,000 Kr.		
samt efter Formue og Lejligh 3.500,000 -	11.000,000	-
andre Erhverv	2.000,000	-
I Tiende betaler Hartkornet	6.750,000	-
andre Erhverv	intet	
Desuden udreder Hartkornet Naturalpræstationer, der		
kan anslaas til mindst	1.000,000	-

Den foran nævnte *Gammelskat* hvilede udelukkende (før 1850) paa de $^5/_6$ af Hartkornet — Bonde Hartkornet —, idet $^1/_6$ af Hartkornet var priviligeret og skattefri, en Forskel, der først udjævnedes i 1850.

(Paa Grund af Forvirringen i Pengevæsenet ved Statsbankerotten i 1813 blev det ret besværligt at beregne de gamle Skatter saasom: Matrikulsskatten, Soldaterhold, Rosttjenesten, Kornskatten, Marchskatten, Fouragepenge, Ekstrapaabud, Ildskatten, Konsumtions-, Familie- og Folkeskatten, Staldafgift, Kvart-Procent-Skatten, Lægdspenge, Soldater-Ducør-Penge, o. fl., foruden Naturalydelser som Kørsler o. l., og ved Forordning af 9. Juli 1813 blev alle disse gamle Skatter og Ydelser samlet i en eneste Skat, der ved Skattereformen af 1818 blev kaldt *Gammelskat*, ogsaa for, at Skatten, uanset ny Matrikul (1844), fremdeles skulde beregnes af paa Jorden hvilende Hartkorn efter Matrikul af 1688. Skatten blev udredet paa samme Grundlag indtil 1. Juli 1904, jfr. Lov No. 103 af 15. Maj 1903 om Ejendomsskyld til Staten.

1903—04	*Gammelskat* (af 1818)	5.003,901	Kr.
-	Landskat (af 1818)	769,351	-
-	Ligningsskat (af 1850)	949,154	-)

Saaledes paavistes altsaa Skævheden i Beskatningen den Gang, og der henvistes til, at vore Nabolande adskillige Aar i Forvejen havde gennemført et anderledes retfærdigt Grundlag.

Efter Nutidsforhold er det smaa Tal, der er Tale om, men Skævheden er iøjnefaldende. Fordeling af Skatter har været et vanskeligt Problem, men nægtes kan det vel næppe, at Landbruget, der ikke kan vælte Byrderne over paa andre, gennem Tiderne har maattet slæbe paa offentlige Byrder, som andre Erhverv ikke kender, f. Eks. Amtsstueskat og Tiende. Denne sidste afløses jo nu gennem en Aar-

række jfr. Lov af 1903 (i 55½ Aar), men er et godt Eksempel paa, hvor vanskelig det er at komme af med en Skat, som en Gang er paalagt. Tienden, hver 10. Neg, tillagt Dyr, Fjerkræ, Bisværme m. m., er en gammel Skat; ingen ved, hvor langt den her i Landet gaar tilbage i Oldtiden. Vi ved, at der først kom Fart i Kirkebyggeriet omkring Aar 1100 e. Kr., da en stor Del af Tienden blev henlagt til Kirkerne, saa der blev noget at bygge for, og ogsaa noget til Præsternes Underhold, og vi ved, at denne Skatteform ogsaa var kendt andre Steder i Verden, langt tilbage i Tiden. (Saaledes for ca. 4000 Aar siden i Forholdet mellem Abraham og Melchisedek, der var højeste Præst og Konge af Salem.)

Men denne gamle Byrde hviler altsaa endnu i nogle Aar alene paa dansk Landbrug. Endvidere Snekastningsbyrden, der som den sidste Rest af Hoveri, endnu hviler paa Bønderne alene, og som i haarde Vintre kan være en slem Byrde, hvor Landmanden er optaget af at passe Kreaturerne og Dag efter Dag skal udrede Timebetaling for Snekastere paa Vejen. Det er og vil stadig være et vanskeligt Problem at fordele de offentlige Byrder retfærdigt.

Agrarforeningen, der en Tid talte ca. 8000 Medlemmer, virkede i en Del Aar og udgav »Agrardagbladet« som Medlemsblad, og øvede muligvis ogsaa paa den Tid, direkte eller indirekte, nogen Indflydelse paa Udviklingen i skattemæssig Henseende.

Men det vil nok vare et Stykke Tid endnu, inden »alle betaler deres Skat med Glæde«.

Landbrugernes Sammenslutning

der begyndte Virksomheden i 1930erne, er en Kamporganisation uden for de bestaaende Landbrugsorganisationer, motiveret med, at disse sidste ledes af Mænd, der dyrker deres politiske Interesse, og ikke vil tage tilbørlig Hensyn til Kravet om at sikre det arbejdende Landbrug Produktionsprisen, saa Produktionen kan fortsættes uden Tab. Ved et Repræsentantmøde i 1939 oplyste Formanden, at der var indbetalt et Beløb paa 814,000 Kr. paa et Aar, kaldet Svinekroner, idet hvert Medlem indbetalte 1 Kr. pr. leveret Slagterisvin til Anvendelse som Kampfond for Organisationen. Hensigten var bl. a. ved Sammenhold at erobre et Overtag i Ledelsen af Mejerier, Slagterier m. m. og dermed faa Styrke til, om fornødent ved Produktionsstandsning, at tvinge Lovgivningsmagten til at gennemføre Foranstaltninger, der sikrer Landbruget en rimelig Pris for Produktionen.

Ved nævnte Repræsentantmøde i 1939 oplyste Formanden, at Foreningen talte 40,000 Medlemmer.

Markeder i Hobro.

Indtil 1840 holdtes Hobro Marked Nord for Byen paa begge Sider af den gamle Aalborgvej. Det var store Markeder, idet Byens egentlige Opland strakte sig fra Kattegat i Øst til Limfjorden i Vest, og

Markedspladsen.

der holdtes 5 Markeder aarlig. Da Glenstrup Kloster i sin Tid blev lagt til Mariager Kloster, synes Byen at have tabt sin Betydning som Centrum for Egnen, og *Glenstrup Marked* blev da henlagt til Hobro. Ogsaa det gamle *Dal Marked* ved Østerbølle blev en Del Aar senere flyttet til Hobro paa Grund af det voldsomme Drikkeri og forfærdelige Slagsmaal, der bestandig fandt Sted ved dette Marked. Der fandtes en gammel Forordning, der lød: »Hvis nogit Marked uden for Byen paa Marken holdis, skal ingensteds være tilladt enten Mad eller nogen Slags Drik der paa Marken at fal holde, men alt sligt i Byerne at søgis«. Men maaske de gode »Rinds Herreds Knaber« havde noget med i Tejnen, naar de kørte til Marked. I hvert Fald vilde de altid slaas, og det hændte, at en Del blev haardt saaret, og at en enkelt blev dræbt.

Bønderne klagede flere Gange uden Resultat, men en Gang efter et Marked opsamlede de alle de afhuggede Fingerstumper, Ører o. l. og sendte alt dette med en Klage til Myndighederne, og saa blev »Dal Marked« flyttet til Hobro.

Landboforeningen har sammen med Byens Institutioner stadig søgt at forbedre Markedsforholdene, og i de senere Aar er der holdt et Marked med Heste og Kreaturer i hver Maaned.

I en Aarrække foregik der paa Torvedagene hver Fredag en ret betydelig Handel med Kælvekvæg, Smaastude, Slagtedyr eller Græskreaturer, mest Hjemmehandel mellem Egnens Folk.

Handelen med Smaagrise foregik ligeledes hver Torve- og Markedsdag paa Kirketorvet indtil 1930, da Egnens Landbrugsorganisationer og Bestyrelsen for Højskolehjemmet enedes om, at Grisehandelen skulde flyttes ind i Højskolehjemmets Gaard, hvor der saa blev bygget Markedshal.

En Opgørelse viser, at der i Vinterhalvaaret fra 28. November 1930 til 29. Maj 1931 blev tilført Hallen 19,904 Smaagrise. Naturligvis varierer Tilførslerne efter de gældende Konjunkturer.

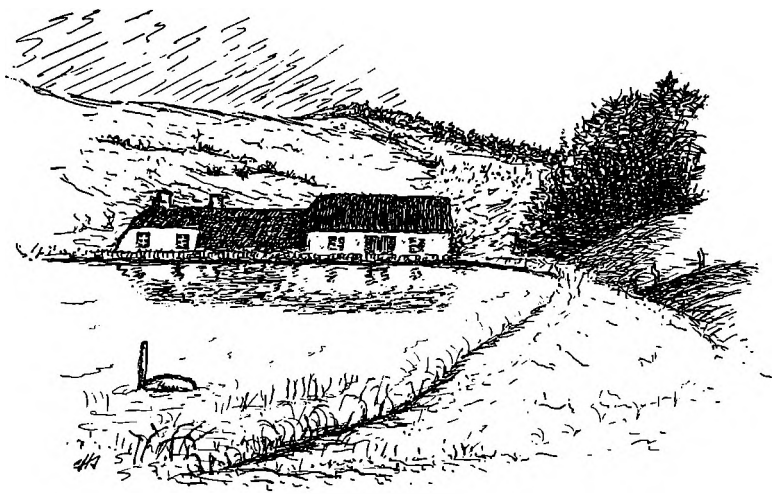
I de senere Aar er Handelen med Slagtekvæg foregaaet i den nævnte Markedshal og med ret god Tilførsel. I 1947 lod Hobro By opføre Markedshal ved Havnen, og nu foregaar al Handel med saavel Slagte- som Levekvæg og Smaagrise i denne Hal. 1911 fik Landboforeningen ved Forhandling med Borger- og Haandværkerforeningen og andre Autoriteter i Hobro udvirket, at Markedsdyr kan indlades i Banevogn paa Havnen i Stedet for — som hidtil — at skulle trækkes gennem Byen til Banegaarden. 1936 vedtoges at støtte en Henvendelse til Landbrugsministeriet om at holde Fredagsmarkeder i Hobro.

Konjunkturerne skifter.

I sidste Halvdel af 1920erne og de første Aaringer af 1930erne havde dansk Landbrug store Vanskeligheder at kæmpe med. Næppe var man kommen over Tabene ved Mund- og Klovesygen og de faldende Kreaturpriser, som Følge af Toldforanstaltninger, før det næste Slag meldte sig i Form af den pludselige (kunstige) Kronestigning, som i 1926, der — som nævnt andetsteds — havde til Følge, at Landmanden fik ca. ⅓ mindre Kroner hjem for de leverede Produkter, medens Udgifterne opretholdtes.

Ved et Møde i Odense den 28. Juni 1925, hvor over 3000 Repræsentanter for de forskellige Landbrugsorganisationer var samlet, vedtog man en Resolution, der udtrykker Nødvendigheden af, at

Regering og Rigsdag tager Hensyn til Kronens Stigning og straks gennemfører Foranstaltninger, sigtende til at skabe Ligestilling mellem Landbrug og andre Erhverv, ved til Lettelse af det paa Landbruget hvilende økonomiske Tryk bl. a. at gennemføre en Lettelse i de alt for haardt tyngende Skatter til Stat, Amt og Kommune samt

Hjerritsdals Mølle.

Rentenedsættelse. Det hævdes stærkt i Resolutionen, at Landbruget ikke kræver Tilskudsordninger, men at Staten saavel som alle andre offentlige Institutioner i deres Økonomi tager den uhørt hurtige Kronestigning til Følge. Det skete ikke. Regeringen lod »staa til«. — Landmændene kæmpede med Vanskelighederne, og manges Reserver opbrugtes, og den løse Gæld steg.

Taget som Helhed var der god Høst i disse Aar, dog skuffede Kerneudbyttet meget i 1927. Den gode Høst bødede noget paa de daarlige økonomiske Forhold.

Om Aaret 1931 udtalte Formanden for de sjællandske Landboforeninger, Gdr. J. Tvedegaard, bl. a.: »1931 vil aabenbart i Landbrugets Historie staa som et sygt og ringe Aar. Hvad man haabede: Rentelettelse og Skattelettelse kom ikke; man (Regeringen) vægrede sig stædigt ved at lytte til Tidens alvorlige Tale. Men derimod kom det, man frygtede, haardere og mere brutalt end ventet: Told, Forbud og Kontingentering med en Prisudvikling, der trodsede den mest pessimistiske Spaadom. Landbruget har i Aarene siden Kronestigningen i 1925 en gennemsnitlig Forrentningsprocent paa ca. 3 for

de bedste Brug. Fra Juni til December 1931 var der 692 Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme mod 126 i samme Tidsrum i 1930.

Prisen paa Hvede faldt med 26 pCt., Smør med 15 pCt., Æg med 18 pCt., Ost med 7 pCt., Flæsk med 36 pCt., Slagtekvæg fra 55 til 29 Øre pr. kg. Disse Priser giver en urimelig lav Pris for Markens Produkter.«

Samtidig var Renten af Kassekredit i Banken 7 pCt. og Renten af Veksler, der fornyedes paa 3 Mdr., 12 pCt., og de øvrige Udgifter steg. Ved Generalforsamlingen 1933 udtalte Foreningens Formand, at 1932 var det mørkeste Aar, som dansk Landbrug havde oplevet. Svineeksporten reguleredes i disse Aar, og der indførtes »Svinekort«. Kreatureksporten gik ned fra ca. 280,000 Stk. til 100,800 Stk., og Prisen var saa ringe, at man besluttede at destruere (brænde) ca. 150,000 Kreaturer. (Eksporten til Tyskland faldt fra 150,000 Stk. i 1930 til 17,000 Stk. i 1932.)

Regnskabskonsulent Bro Petersen oplyste, at af Regnskaber for 1932 for 45 Landbrug under Hobro og Omegns Landboforening og 82 under Aalborg Amts Landboforening fremgaar, at Forrentningsprocenten havde været 1,9 (de bedste Brug).

Disse Toldforanstaltninger og Kontingenteringer er, med Selvforsyning for Øje, paatvunget os udefra. Følgen her blev som bekendt Tvangsauktioner og Kriselaan, Henstandslove og Akkordlove blev bragt i Anvendelse.

Til alt andet kommer jo ogsaa i saadan en vanskelig Tid for nogle, at indgaaede solidariske Forpligtelser kan blive effektive og skal honoreres. Efter de almindeligste Driftsformer og Afsætningsforhold for dansk Landbrug er Landbrugerne ikke i Stand til at kunne vælte paalagte Byrder over paa andre, saadan som Tilfældet kan være for enkelte andre Erhverv og Forretningsdrivendes Vedkommende, der kan lægge det paa Regningen. Men vi plejer jo at sige, at alt gaar i Bølgegang, og med Undtagelse af den ualmindelige tørre Sommer i 1934 med ringe eller snart ingen Græs var Høsten ret god, og langsom bedredes Forholdene igen, saaledes at Forrentningsprocenten af Handelsværdien for 1933 var 2,8 og for 1934 3,0 pCt. henholdsvis for 44 Brug og for 50 Brug (af de bedste) inden for Hobro og Omegns Landboforening.

Ifl. Drifts-Statistik var det gennemsnitlige Nettoudbytte af 613 Brug i 1932—33 2,9 pCt., og for 754 Brug i 1933—34 3,6 pCt. af Landbrugskapitalen.

I »Det danske Samfund« skriver Frode Sørensen i 1933: »For Fremtidens Vedkommende vil der for det danske Landbrug være

megen Interesse knyttet til den toldpolitiske Udvikling (f. Eks. England og dette Lands Forhold til Kolonierne), den sociale Udvikling (Købeevne), Befolkningstilvæksten, Transportteknikken, Levesættet m. m. Det gælder om at kunne møde ændrede Vilkaar og Krav paa hurtig og konsekvent Maade.«

Men Fremgang og mere Arbejdsro kom der atter indtil 1939. Skønt Landbruget arbejder paa langt Sigt — og paa denne Maade mest stabilt — har det dog en vis Evne til en ret hurtig Tilpasning efter ændrede Forhold, ogsaa takket være Nutidens gode Eferretningsvæsen, Publikationer om Handelsforhold, videnskabelige Forsøgsresultater angaaende Bekæmpelse af Sygdomsangreb paa Dyr og Planter, vore Konsulenters dygtige og oplysende Arbejde og alt dette, som, udnyttet med Forstaaelse og Omtanke, efter de stedlige Forhold og Omstændigheder, er en uvurderlig og nødvendig Hjælp i Nutidslandbrug.

1939 besluttede Regeringen, at den hidtidige Sterlingkurs paa 22,40 fra 1. September ikke længere vilde blive fulgt.

I Stedet blev Kronen bundet til Dollars, hvilket bevirkede, at Afregning for udførte Landbrugsprodukter blev fastsat til en Kurs af ca. 20.

For Landbrugserhvervet, hvis Driftsform er anlagt næsten udelukkende med Eksport for Øje, var dette et haardt Slag saa meget mere, som — Forholdene taget som Helhed — ikke var særlig gunstige i Forvejen. Det samlede Landbrug fremsatte en skarp Protest over for Regeringen, men uden gunstigt Resultat. Der blev holdt et Protestmøde i Odense, hvor over 3000 Repræsentanter for Landbrugets Organisationer var mødt, og hvor ogsaa Hobro og Omegns Landboforening var stærkt repræsenteret. Paa Mødet vedtoges at give Landbrugsraadet Bemyndigelse til at træffe Foranstaltninger, der kunde hidføre, at Afregningsforholdene hurtigst muligt blev ændret saaledes, at i hvert Fald Produktionsomkostningerne var sikret, og til Opnaaelse af dette Formaal, om fornødent, sætte haardt imod haardt. For dette sidste Tilfælde vedtoges paa Mødet at udsende til alle danske Landmænd en Erklæring til Underskrift, hvori vedkommende Landbruger forpligtede sig til, indtil Udgang af 1940, »at underkaste sig alle Beslutninger, som De samvirkende danske Andelsslagteriers Fællesbestyrelse og De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation i Fællesskab maatte tage vedrørende hans Svine- og Mælkeproduktion til Forbedring af Landbrugets Vilkaar.«

Disse Erklæringer indsendtes derefter til Landbrugsraadet i underskreven Stand.

Imidlertid vedtog Rigsdagen en Tilskudsordning til Landbruget for at bøde paa den skete Uret, en Ordning, som dog ikke gav fuld Erstatning. Snart efter bevirkede Krigssituationen, at Forholdene for alle Landets Erhverv ændredes paa afgørende Maade.

Telefon, Elektricitet og Radio.

Det vakte meget stor Opmærksomhed, da man paa enkelte Gaarde og i enkelte Forretninger her paa Egnen omkring ved Aarhundredeskiftet begyndte een efter anden at anskaffe Telefon. Mange mente, at det var forvovent ogsaa at paatage sig en saadan fast aarlig Udgift.

Næppe saa stor Opmærksomhed vakte det, da hele Himmerland i Midten af 1920erne blev forsynet med Elektricitet fra El-Værket i Aalborg.

Helt naturligt opfattes det, at saa at sige hver eneste Familie nu har installeret Radiomodtager, en Foranstaltning, som stort set er gennemført i Løbet af de sidste 25 Aar.

Landbrugets Mekanisering.

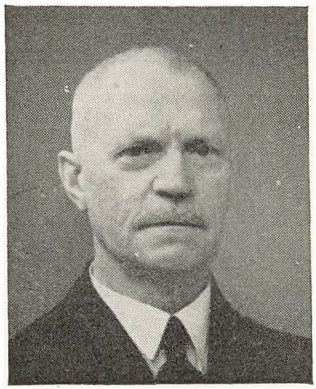
Da Leen i ældre Tid fortrængte Seglen, gjorde man gældende, at der blev for stort Spild, og at der kunde vindes en Skæppe Rug i hver Trave ved at skære det op i Stedet for at høste med Leen, samt at der kunde blive bedre Taghalm.

Og da Mejemaskinen fortrængte Leen, blev der ogsaa talt om for stort Spild. Paa en stor Gaard i Ommersyssel benyttes en Mejemaskine, der mejer, tærsker og renser Kornet samtidig; der vil jo ogsaa nok blive noget Spild, mere end hvis man brugte Leen.

Det er vel ogsaa bedre at tynde Roer med Fingrene end med Jern, at haandmalke i Stedet for med Maskine. Og saadan kan der vel nævnes et og andet Nyt, hvor der handles mere og spildes mere. Men hvordan skulde Arbejdet paa en Gaard nu overkommes ved den stærke intensive Drift, hvis ikke vi havde Maskinerne?

Den stærkt forøgede eller fordoblede Produktion er netop bleven muliggjort bl. a. ved ogsaa i saa udstrakt Grad at udnytte den meget forbedrede Maskinteknik i Forbindelse med, som foran nævnt, Udnyttelsen af videnskabelige Forsøgsresultater paa landbrugsfaglige Omraader. Ældre Maskiner er udskiftet og Anlæget forandret til elektrisk Kraft. Avlsbygninger er ombygget og mere praktisk og tidssvarende indrettet. Med stor Bekostning er Besætningerne renset for

Tuberkulose. Lastbiler til Transport af Dyr eller Varer maa tit benyttes. Mark, Kær og Mose er drænet og merglet og i bedre Kultur. Men at Produktionsapparatet saadan er bragt i Orden, har, foruden Flid og Omtanke, kostet Penge. Det er meget store Kapitaler, der er investeret i Landbrugsbedriften. Nævnes skal ogsaa, at det har taget

Grd. N. K. Nielsen, Kirketerp.
Formand 1915—1931.

store Summer at faa hele Egnen mættet med Transformatorstationer.

Det vil af foranstaaende let ses, at meget stor Interesse, ogsaa samfundsmæssig set, vil være knyttet til Afsætningsforhold og Priser (Handelsaftaler), om det skal være mulig for det danske Landbrug (taget som Helhed) fremdeles at være i Stand til at forrente og amortisere den i Bedriften investerede Kapital.

Landbrugets Gæld (Restgæld) var i 1909 1417 Mill. Kr., i 1926 2782 Mill. Kr., i 1937 4125 Mill. Kr. og i 1944 4498 Mill. Kr. I Procent af Panteværdien: paa Øerne 68,8, i Jylland 90,5. Gæld indtil 49 pCt. af Panteværdien: Øerne 23,0, Jylland 9,4. 28 pCt. af Ejendomme havde en Gæld paa over 110 pCt. af Panteværdien. Paa Øerne havde 5 pCt. af Ejendomme, i Jylland 3 pCt. ingen Gæld.

At Landbruget har taget Elektriciteten i Brug, er ikke bare for Fornøjelse og Behagelighed, men er, ligesom den øvrige Mekanisering, nødvendiggjort af Udviklingen og Forholdene bl. a. ogsaa af Hensyn til det besværlige i at skaffe Medhjælpere, idet disses Tal gennem en Aarrække er gaaet ned; saaledes kan nævnes, at der i Aaret 1948 var 90,000 færre Medhjælpere ved Landbruget end i 1942.

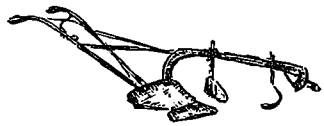
Den Formueforøgelse, en forhøjet Ejendomsskyld paa Landbrugsejendomme giver, fylder saa lidt i Tegnebogen. De høje Ejendoms-

priser for Tiden (1946) skyldes mindre en stor Afkastning af Produktionen, end de skyldes Hensynet til de store Midler, der er bundet i Ejendom.

Dansk Landbrug har ikke heller i de sidste Menneskealdre haft ene »bliden Bør«, men det har stadig vist sig, at naar der har været godt Sammenhold, har dette medvirket stærkt og afgørende til at bære over Vanskelighederne. Og saa meget mere paaskønnelsesværdigt er det, at Landbruget som Helhed har arbejdet sig frem til dets høje Stade i produktionsmæssig Henseende.

N. Bredkær skriver i »D. d. S.« (1934) efter at have nævnt Vanskelighederne for Landbruget i Aarene før Aarhundredeskiftet: »Naar der alligevel produktionsmæssigt er noget af Æventyrets Glans over den landbrugsmæssige Udfoldelse fra Tiaar til Tiaar, tilkommer Æren derfor først og fremmest de Tusinder af flittige Mænd og Kvinder ude i de enkelte Landbrug; men glemmes maa ingenlunde, at en uanet Støtte og Underbygning skulde blive dansk Landbrug til Del fra Videnskabens, Forskningens og Teknikkens Side.

Naar dertil føjes den lykkelige Evne, disse Slægtled havde til Organiseringen af Produktionens, Omsætningens og Afsætningens Detailler — i første Række gennem Andelsbevægelsen —, da staar vi ved Grundkilderne til den Grødetid, der indvarsledes, og hvorved et industrielt Landbrug voksede frem.

Husholdning.

Ved Husholdningskonsulent Frk. Signe Jensen.

Hobro og Omegns Landboforenings Husholdningsarbejde kan, hvad Aarrække angaar, ikke møde med saa store Tal som Landbrugsarbejdet, idet Husholdningsarbejdet her paa Egnen først begyndte i Efteraaret 1935.

Dette Aar blev Fru Agnes Jørgensen, Hørby, valgt som Repræsentant for Hobroegnen i »De samvirkende Landboforeninger i Vesthimmerland's Husholdningsudvalg«. Konsulent var Frk. Henny Olsen, der saa i Vinteren 1935—36 havde nogle Demonstrationer samt 1 Husholdningskursus for unge Piger i Hørby.

Dermed var Begyndelsen lagt, og den var svær nok. — Fru Jørgensen kan fortælle, hvordan de maatte gaa fra Dør til Dør og tale for Arbejdet, — for at skabe Interesse og for at skaffe Deltagere nok til det. Ofte blev de mødt med et Spørgsmaal om, hvad dette var for noget, og hvad Gavn det kunde gøre, men at Husmødrenes Ideer var rigtige og vandt Tilslutning, viste sig ved, at der ikke alene kunde fortsættes med Kursus, men allerede Sommeren efter — 1936 — lykkedes det at faa en Husholdningsudstilling i Forbindelse med Dyrskuet. Og i Løbet af Vinteren 1936—37 havde man den Glæde at fortsætte med flere Kursus og Demonstrationer end Aaret før. Kjolesyningskursus blev ogsaa taget med straks. Den første Lærerinde ved disse Kursus var Frk. Maren Krogh, Borbjerg, Holstebro.

Men det egentlige selvstændige Arbejde paabegyndtes dog først Maj 1937, idet man da trak sig ud af Sammenslutningen og ansatte Margrethe Sandvej som Husholdningskonsulent for Hobro Landboforening. I de Aar, der er gaaet siden, har Udvalgene søgt at gøre Arbejdet alsidigt, tilpasset det efter Landhusmødrenes Behov. Der er ikke alene arbejdet med specielle husholdningsmæssige Opgaver, men der har været flere Foredrag med Emner som Hønseavl, Havebrug o. lign. De sidste Aar har det været Reglen, at der ogsaa holdes Havevandring under en Havebrugskonsulents Vejledning.

Betydningen af at føre Regnskab er der ogsaa blevet arbejdet for, og en Overgang var man endog oppe paa 21 Husholdningsregnskaber. Af Kostundersøgelser har der været flere, der har strakt sig over en Maaned, og enkelte over et helt Aar.

Som et fast Led i Arbejdet er den aarlige Husholdningsudstilling i Forbindelse med Dyrskuet. Ved disse Udstillinger søger man at vælge Emner, der passer til de foreliggende Opgaver inden for Arbejdet, og hvad der ellers kan være af Interesse. Ved samme Lejlighed plejer Husholdningsudvalget at arrangere et »Kvindernes Telt« med Udsalg af forskellige Forfriskninger.

Efter Margr. Sandvejs Fratræden som Konsulent i Maj 1941 fik Grethe Enggaard Konsulentarbejdet, og samtidig gik man i Samarbejde med Mariager Landboforenings Husholdningsudvalg.

Dette Samarbejde varede dog kun nogle faa Aar. Fra Maj 1943 blev Margrethe Munk ansat som Konsulent for Hobro alene.

Under Krigen kom der nye Opgaver, ikke blot, at der blev talt om »Krisebagværk«, »Hvordan Rationeringen skulde klares« o. s. v., men det i Forvejen anskaffede Mostapparat fik endnu en Opgave, idet mange Landhusmødre benyttede det til Fremstilling af Roesirup.

Senere, det var i Foraaret 1948, blev der desuden fremstillet store Mængder af Kartoffelmel. Selvom disse nævnte Opgaver heldigvis var forbigaaende, er Fremstillingen af Æblemost jo stadig tilbagevendende. Og Husmødrene er glade for, at de kan leje Mostapparatet og derved faa Anvendelse af Spildfrugten.

Den i de sidste Aar meget udbredte Form for Udvidelse af Kundskaberne gennem Studiekredse har ogsaa været taget op, og den har slaaet godt an. De Studiekredse, der har været afholdt af Husholdningsudvalget, har gaaet godt. Emnerne har været fagligt prægede.

De sidste Aar har Husmoderdagen i Juni, og Julestuen i December hørt til de faste Ting paa Programmet. Især Julestuen samler altid mange Damer. Det er ogsaa baade festligt og hyggeligt at samles dér først i Julemaaneden og desuden se og høre nye Ideer til Julen.

Fra Efteraaret 1947 til Efteraaret 1948 var Elisabeth Baadsgaard ansat som Konsulent, og nuværende er Signe Jensen, der blev ansat fra Maj 1949.

Som før nævnt er det ikke saa mange Aar siden, Landboforeningen fik sit Husholdningsudvalg, men Arbejdet har gaaet støt og roligt. Det er ikke et Arbejde, der kan gøres op i Tal, at saa og saa meget er der naaet, men at der alligevel er udrettet noget og naaet gode Resultater, det ser man af, at fra at være ukendt og endog mødt med

Konsulent Frk. Henny Olsen.

Konsulent Fru Margrethe Ladefoged.

Konsulent Fru Grethe Vraa.

Konsulent Frk. Karla Munk.

Konsulent Frk. Elisabeth Baadsgaard.

Konsulent Frk. Signe Jensen.

Skepsis, saa er Husholdningsudvalgets Arbejde i Dag noget, som Landhusmødrene kender og regner med, noget som de ved, er til deres Hjælp og Oplysning i givne Tilfælde.

Der er god Tilslutning til de Kursus, der afholdes i Kredsene, og ligeledes til de Møder og lign., der afholdes i Hobro, hvor man søger at samle saa mange som muligt fra de enkelte Kredse.

At Ungdomsarbejdet har gaaet godt, maa særlig nævnes. Det er en Glæde at faa de unge Piger saa dygtige som muligt, og det viser sig heldigvis, at de, der har været med til Ungpigekursus, fortsætter med at følge og deltage i Husholdningsarbejdet, hvilket man vel har Lov at tage som et Bevis for, at de synes, de har haft Udbytte af at være med.

Men at dette Husholdningsarbejde paa Hobroegnen har gaaet saa godt, som det har, skyldes, at der har været — og er — initiativrige Husmødre til at faa det startet — fortsat — og fortsætte.

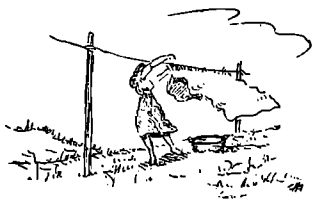
Som nævnt var Fru Jørgensen, Hørby, første Udvalgsmedlem, og senere har der været følgende som Formand for Udvalget:

Fru Kirstine Olsen, Stenild,
Fru Marie Jensen, Marientorp,
Fru Emma Kirketerp, Rosbjerggaard,
Fru Dagny Andersen, Døstrup.

Nuværende Formand er Fru Marg. Ladefoged, Ravnkilde.

Udvalget samt Repræsentanterne ude i Kredsene kan se tilbage paa et Arbejde, de fik til at lykkes, og som nok skal vise sig vedblivende at være berettiget, idet de tager de Opgaver op, som ligger nu, og som vil komme i Fremtiden.

Signe Jensen.

Selv om der nok tidligere havde vist sig Interesse for Landhusmødres og unge Pigers bedre Uddannelse til Husgerningen, saa var det dog først efter første Verdenskrig, at der i Landboforeningerne blev optaget et Arbejde for at sætte denne Sag i System.

I 1922 valgte F. a. j. Landboforeninger et Husholdningsudvalg, og Udvalgets Opgave blev formuleret saaledes:

at støtte Husholdningsarbejdet (særlig dets Økonomi), inden for de jydske Landboforeninger,

at virke for Kvindernes Tilslutning til Landboforeningerne,

at formaa Landboforeningerne til at optage et Arbejde til Støtte for Husholdningen, saaledes Havebrugs- og Husholdningsudstillinger, Regnskabsføring, Kursus og Foredrag vedrørende Husholdning, Havebrug, Fjerkræavl, Husflid m. m.,

at træde i Samvirken med Institutioner, der kan støtte Husholdningsarbejdet, ved efter Omstændighederne selv at optage Husholdningsopgaver til Løsning.

Samtidig udsendte F. a. j. Landboforeninger en Rundskrivelse til alle Landboforeninger i Jylland, hvori der appeleredes til Forstaaelse og Velvilje hos de lokale Landboforeninger, ved at disse optog et selvstændigt Arbejde til Fremme af Husholdningssagen.

Hobro og Omegns Landboforening har stedse stillet sig forstaaende og velvillig over for Sagen og støttet denne ved at give Tilskud til et nedsat Husholdningsudvalgs Arbejde.

Man har Indtryk af, at en Del Husmødre (og deres Mænd) en Tid stillede sig lidt skeptisk over for dette Arbejde, idet de antog, at man ved de afholdte Kursus og Demonstrationer nærmest tilsigtede at fremstille en finere Madlavning med deraf følgende Fordyrelse og Forvænning. Men efterhaanden er det dog gaaet op for de fleste, at der bl. a. ogsaa tilsigtes en bedre Økonomi i Husførelsen og en Kost, der kan befordre Folkesundheden. Gennem Aarene har Arbejdet for denne Sag taget et mægtigt Opsving. Det har vist sig, at Kvinderne har lagt en vældig Energi ind i denne store og vigtige Opgave, der i sine mangeartede Forgreninger har haft og fremdeles har saa stor samfundsmæssig Betydning.

Der er nu god Lejlighed til en Dygtiggørelse paa dette Omraade, som der ikke tidligere har frembudt sig. Saa at sige i hvert Sogn Landet over afholdes i Aarets Løb Foredrag, Demonstrationer og Kursus i Madlavning, Borddækning, Syltning, Henkogning, Tilskæring, Syning, Regnskabsføring o. m. a., som kan tjene til Dygtiggørelse i Husførelse.

Gennem deres faglige Organisationer øver Kvinderne Indflydelse paa Lovgivning og Administration. Saaledes kan blandt meget andet nævnes det paa Grund af Rationeringsbestemmelserne oprettede Danske Kvinders Forbrugerraad, der bestaar af Repræsentanter for følgende Organisationer:

1. Danske Kvinders Nationalraad,
2. Dansk Kvindesamfund.
3. De danske Husmoderforeninger,
4. De samvirkende danske Husholdningsforeninger.
5. De samvirkende Husmandsforeningers Husholdningsudvalg.
6. De kooperative Husmoderforeninger,
7. Kvindeligt Arbejdsforbund,
8. Arbejdernes Oplysningsforbund,
9. Københavns Husmoderforening,
10. Fællesudvalget for Landboforeningernes Husholdningsarbejde.

Hver Organisation har Ret til at sende 2 Repræsentanter, der begge har Stemmeret ved Raadets Møder. Formaalet er at varetage Forbrugernes Interesser bl. a. ved at virke for, at Kvinder bliver repræsenteret i alle Kommissioner, Raad og Nævn, som har med Forsyning at gøre.

De danske Husmødres Forbrugerraad har Repræsentanter i følgende Udvalg: Priskontrolraadet, Sæbeudvalget, Det raadgivende Tekstiludvalg, Papirudvalget, Kødudvalget, Fedtnævnet, Fiskeriministeriets Landsforening for Fiskepropaganda, Trustnævnet, Landsforeningen for Fiskepropagandaens Forretningsudvalg.

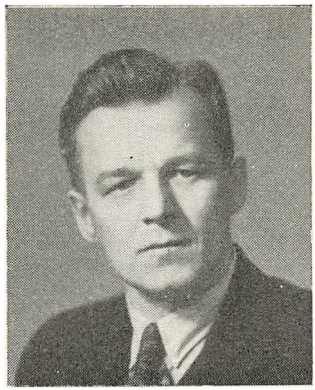
Det bør nævnes, at de smukke og veltilrettelagte Husholdningsudstillinger paa Dyrskuer og Ungskuer gennem mange Aar har været et udmærket Middel i Oplysningens Tjeneste.

Planteavlsarbejdet.

Ved Konsulent F. Bek Pedersen.

I Aarene før 1900 stod dansk Landbrug over for en Omlægning af Bedrifterne. Forholdene havde bevirket, at det var fordelagtigt at gaa fra et mere ekstensivt Landbrug, hvor Korndyrkning og Korn-

Konsulent F. Bek Pedersen.

salg havde spillet en fremtrædende Rolle, til en mere intensiv Bedrift, hvor Husdyrholdet blev udvidet, og hvor Rodfrugterne optoges som en ny Kultur.

Arealstatistikken afslører i store Træk den Udvikling, som er sket, og i nedenstaaende Tabel er Arealbenyttelsen anført for tre forskellige Aar inden for de sidste 75 Aar.

Landbrugsarealets Benyttelse i pCt.

Afgrøde	1881	1929	1947
Kornarealer	38,9	41,2	40,0
Rodfrugtarealer	2,2	15,7	17,3
Andre Høstarealer (Frø m. m.)	0,6	1,0	3,0
Brakarealer	8,4	2,1	0,6
Grønfoder og Græsarealer ialt	49,9	40,0	39,1

Det samlede Landbrugsareal udgør ca. 3.200,000 ha.

Som der er sket en Ændring i Arealanvendelse, saaledes er ogsaa Høstudbyttet undergaaet Ændringer. I nedenstaaende Tabel er Høstudbyttet for det tilsvarende Aaremaal anført i hkg pr. ha., opgjort af det Statistiske Departement.

Høstudbytte i hkg pr. ha.

Afgrøder	1880-84	1900-04	1910-14	1931-35	1946-47
Hvede	21,4		30,6	29,8	27,8
Rug	16,8		17,3	17,6	18,9
Byg	16,9		22,4	28,7	30,9
Havre	14,2		18,0	26,3	23,9
Kartofler		114	149	169	174
Runkel- og Fodersukkerroer		416	538	582	422
Kaalroer		442	455	580	512
Turnips		376	392	465	378
Sukkerroer		264	305	323	339
Agerhø		35,5	42,4	55,1	40,0

Den sidste Periode omfatter kun to Aar og er derfor mere paavirket af tilfældigt Vejr end de øvrige 5-Aars Perioder.

Her paa Hobroegnen har Ændringen i Arealanvendelse sikkert været ca. lige som i det øvrige Land, men Stigningen i Høstudbyttet har sikkert været forholdsvis større her end i det samlede Land, lige som den har været det andre Steder med forholdsvis ringe Landbrugsjord.

Stigningen i Høstudbyttet skyldes ikke en enkelt Aarsag, men et Sammenspil af flere, hvoraf følgende kan nævnes: Bedre Dyrkning af Jorden, Mergling og anden Grundforbedring, større Anvendelse af Kunstgødning og Brug af bedre Sorter og Stammer.

De Mænd, som i 1875 indkaldte til stiftende Generalforsamling i Hobro og Omegns Landboforening, har været opmærksomme paa, at Egnens Landmænd havde Brug for den Støtte og Oplysning, som en saadan Forening kunde give dem. I Lovene, som vedtoges paa denne Generalforsamling, lød Paragraf 2 saaledes: »Foreningens Formaal er at virke til Landbrugets Fremme i alle dets enkelte Dele med de Midler, som staar til Foreningens Raadighed, saasom ved Forhandlinger, landøkonomiske og andre Foredrag, der har Interesse for Landbrugerne som saadanne, Dyrskuer, Forevisninger med mere.«

Selv om Planteavlen ikke er direkte nævnt i denne Paragraf, saa viser Foreningens Virksomhed allerede det første Aar, at en for-

bedret Planteavl er en af de Opgaver, som Foreningens Stiftere har villet fremme.

Det var dog ikke et direkte Forsøgsarbejde eller Ansættelse af Planteavlskonsulent, der var tænkt paa, for ingen af disse senere saa brugte Midler var endnu taget i Anvendelse af de landøkonomiske Foreninger.

Ved et Bestyrelsesmøde den 9. Juni 1875 vedtoges det at anvende et Beløb af Foreningens Midler til Præmiering af veldrevne Husmandsbrug, og allerede samme Aar indgik 35 Anmodninger om Præmie. Bedømmelsen foretoges af Partikulier L. B. Jørgensen, Hobro, og Gaardejer L. P. Jensen, N. Onsild. 3 Mand tilkendtes 1. Pr., 7 2. Pr., 14 3. Pr. og 9 4. Pr. 2 fik ikke Præmie. Den 29. Oktober samme Aar afholdtes en Præmieuddeling, og ved denne Lejlighed talte L. E. Clausen, Rosendal, om Hedernes Opdyrkning.

Arbejdet med at bedømme og præmiere veldrevne Husmandsbrug fortsatte Foreningen med igennem 33 Aar til 1908, da Husmandsforeningerne selv overtog dette Arbejde og den Statsbevilling, som var til det.

Det kan ikke være Tvivl om, at de Mænd, som i saa lang en Aarrække har foretaget denne Bedømmelse inden for Foreningens Omraade, som paa dette Tidspunkt omfattede det meste af Vesthimmerland, har udført et Arbejde, som har været til Gavn for Egnen. De har ganske naturligt virket som Raadgiver for de Folk, de besøgte, og hermed har de været med til at lette Overgangen til de nye Driftsformer.

Bestyrelsen foranstaltede Møder, hvor der blev holdt Foredrag om det nye, som var fremme i Tiden. I Foraaret 1876 afholdtes to Møder, eet, hvor der taltes om den naturlige Gødnings Opbevaring, og eet, hvor der gjordes nærmere Rede for Sædskiftespørgsmaal. Af andre Emner, som blev behandlet ved Møder i Tiden op til 1900, kan nævnes Ting som Læplantning, Rodfrugtdyrkning, Kunstgødning, Behandling af Kær- og Mosejorder med mere.

Ved et Bestyrelsesmøde i Januar 1896 vedtoges at uddele gratis Rodfrugtfrø til Husmænd. Ligeledes kunde Husmændene faa indtil 20 Pund Kartofler af to forskellige Sorter gratis paa Betingelse af, at disse blev dyrket under Kontrol af et nedsat Udvalg. Gaardmændene kunde faa Rodfrugtfrø og Kartofler mod Betaling.

Andre Steder i Landet var der i samme Periode sket Ting, som fik afgørende Indflydelse paa Udviklingen for dansk Landbrug.

I 1876 stiftedes Foreningen til Kulturplanternes Forbedring. Denne Forenings Formaal var at virke til øget Interesse for ratio-

nel Plantedyrkning, særligt med Henblik paa den hjemlige Frøavl, og at fremme Anvendelsen af de bedst mulige Sorter i Landbruget. Det var denne Forening, som under Ledelse af Forsøgsleder L. Helveg og den senere Statskonsulent K. Hansen, Lyngby, begyndte de ambulante Rodfrugtforsøg af Forædlingsundersøgelser, en Virksomhed, som senere indgik i Statens Forsøgsvirksomhed.

I 1871 oprettedes Dansk Markfrøkontrol af Møller Holst. Denne Institution blev senere til Statsfrøkontrollen.

I 1872 oprettedes Kontoret for Fællesindkøb af undersøgt Markfrø. Dette Kontor fik en meget stor Betydning ved at lære Folk at bruge godt Markfrø, og allerede i 1884 solgte det Frø til 16.000 Landmænd.

Først i 1870erne begyndte den senere saa bekendte Skolelærer P. Nielsen, Ørslev ved Skelskør, at anstille Planteavlsforsøg paa sin Skolelod. P. Nielsens Arbejde tiltrak sig en saadan Opmærksomhed, at Landhusholdningsselskabet brugte ham som Konsulent. Senere fik han Statsstøtte til sit Forsøgsarbejde, og dette førte til Oprettelsen af Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur med forskellige Forsøgsstationer rundt i Landet. P. Nielsen blev ansat som Forstander paa Forsøgsstationen i Tystofte og som øverste Leder af hele Forsøgsvirksomheden.

Alt dette og mere til af samme Slags vakte naturligvis Opmærksomhed i Landbrugskredse, og førende Landmænd fik Øjnene op for den Betydning, det vilde faa for Standen, om det blev gjort muligt for den jævne og almindelige Landmand at drage den fulde Nytte af de Oplysninger og Fremskridt, dette Arbejde betød.

Forsøgsarbejde tages op.

I Landboforeningens Arbejde mærkedes dette nye ogsaa, ved Foreningens Generalforsamling den 2. Maj 1902 foreslog Forretningsudvalget, at der oprettedes et Planteavlsudvalg. Formanden motiverede Forslaget, idet han udtalte: »Det er en Nødvendighed for Landbrugets Udvikling, at vi faar gennemført Gødningsforsøg til de forskellige Plantesorter«. Han omtalte nogle Forsøg, som i 1901 og 1902 var gennemført paa Hannerup. Samtidig gjorde han opmærksom paa, at der gaves Statsstøtte til Forsøgsarbejdet, men en Forudsætning for at opnaa dette var, at Foreningen havde et Udvalg til at lede Arbejdet. Lærer Gjerløv, Thorup og Grd. Jens Stensgaard, Stenild, anbefalede Sagen, og den vedtoges eenstemmigt. Udvalget kom til at bestaa af Forstander Pedersen, Landbrugssko-

len Aars, Grd. Jens Stensgaard, Stenild og Gdr. N. K. Nielsen, Kirketerp.

Dette Udvalg tog straks fat paa Opgaverne, og allerede i Sommeren 1903 gennemførtes 9 Forsøg i Foreningen, og følgende var Værter for disse: Jens Stensgaard, Stenild, Jens Vestergaard, Stenild, K. Kristiansen, Thorup, Jens Nielsen, Hannerup, Højstrøm, Skellerup, J. K. Jensen, Hjerritsdal Mølle, K. J. Kristensen, Stenild, N. Kr. Nielsen, Kirketerp og Søren Kristensen, Snæbum.

Siden 1903 har der hvert Aar været gennemført Forsøg i Foreningen. Antallet har varieret noget, i 1910 og 11 udførtes saaledes kun 2 Forsøg aarligt, i 1919 var der over 50 og i 1923 kun 3.

Gødningsforsøgene havde den største Interesse, og i de første Aar var det udelukkende saadanne, som gennemførtes, men senere er mange andre Spørgsmaal inddraget under Forsøgsarbejdet. Saaledes har Forsøgene været med til at bane Vejen for mange af de nye Sorter og Stammer af vore Kulturplanter, som vore Forædlere fremskaffede, og som i Kraft af deres gode Egenskaber havde Krav paa Interesse.

Det er mange forskellige Opgaver, Landboforeningens Forsøgsvirksomhed med mere eller mindre Held har søgt at løse, gennem sit Arbejde i de forløbne 47 Aar, siden Planteavlsudvalget oprettedes. Uden at være sikker paa at faa det hele med skal følgende nævnes: Forsøg med forskellige Kunstgødninger, saavel med deres indbyrdes Værdiforhold som med den økonomiske Grænse for deres Anvendelse og det rette Tidspunkt for deres Udbringning. Forsøg med Nedfældning af Staldgødning og Ajle. Forsøg med Sorter og Stammer af alle almindeligt forekommende Landbrugsplanter. Forsøg med Læplantning, Jordbehandling, Bekæmpelse af Plantesygdomme og Skadedyr. Afprøvning af forskellige særlige Gødningsmidler som Melaska og Melassespøl med mere.

Det kunde være nærliggende at spørge om Værdien af et Forsøgsarbejde af denne Art, men saa skal det huskes, at Fremskridtets Veje som Regel gaar over en Række Vildfarelser. Forsøgsvirksom-

heden har ofte været med at kaste Lys over saadanne Vildfarelser, hvad der har haft stor økonomisk Betydning for Landbruget.

Forsøgsarbejdets største Betydning har dog ligget i, naar Opgaven var given, da at finde den korteste og letteste Vej til Maalet, og herved har dette Arbejde været med til at spare Landbruget for meget kostbar Eksperimenteren.

Gennem Forsøgsresultaternes Offentliggørelse stilles de indvundne Erfaringer til alles Raadighed, saaledes at enhver Landmand er istand til at drage lige saa stor Nytte af dette som den Forsøgsvært, som har haft Ulejligheden og Arbejdet med Forsøgets Gennemførelse, og dette Arbejde er ofte større, end det vurderes til. Naar Landboforeningen har kunnet levere et saa stort Bidrag, som Antallet af de ca. 500 gennemførte Forsøg antyder, til den almindelige Oplysning om Planteavlsspørgsmaal, saa skyldes dette i første Række, at der her paa Egnen har været driftige og interessede Landmænd, som har været villige til at arbejde for Standens Vel, og dette Arbejde fortjener de en Tak for.

Forsøgsarbejdet er dog ikke det eneste, som er gennemført paa Planteavlsudvalgets Foranledning, og i det følgende skal nævnes forskellige Opgaver, som dette Udvalg har eller har haft større eller mindre Indflydelse paa.

Forsøgsmark.

Opmuntret af Erfaringer andre Steder fra foreslog Forstander Pedersen, Aars allerede i 1908, at Foreningen skulde have en Forevisningsmark, hvor nye Sorter og Stammer kunde præsenteres, og hvor Gødningsforsøg kunde afholdes, altsammen til Medlemmernes Oplysning. Paa Trods af, at Sagen blev varmt anbefalet, blev den dog ikke gennemført i denne Omgang. Efter at være rejst gentagne Gange siden, blev den gennemført 1917, idet Foreningen lejede et Stykke Jord af Mathisen, Rosendal til dette Formaal. Forsøgsmarken blev dog en Skuffelse, Jorden egnede sig ikke godt til Formaalet, og Medlemmerne viste ikke Sagen den Interesse, man havde forudsat, og i Løbet af faa Aar blev Marken nedlagt igen.

Redskaber og Maskiner.

I 1877 holdt Foreningen en Plovprøve paa Rosendal. Der deltog 21 Plove, og i saa godt som alle Tilfælde var det Plove af dansk Fabrikat. Det var dog mere en Prøve og Demonstration af de enkelte Plove, end det var en Prøve for Plovkuskene. Ved Bedømmelsen

fremhævedes det, at det var Plovene fra Mors, som klarede sig bedst, og flere Landmænd sikrede sig Plove af denne Type hos Fabrikanten, som var tilstede ved Prøven.

I 1900 ydede Foreningen 13 af Egnens Smede hver 10 Kr. til Hjælp til at rejse til Landmandsforsamling i Odense for at studere Redskaber og Maskiner.

I nyere Tid har Udvalget selv eller som Medarrangør foranstaltet flere Demonstrationer af Arbejdsmetoder og nyere Redskaber og Maskiner.

I 1937 afholdtes Prøve med Kartoffeloptagere paa Volstrup. I 1941 afholdtes 4 Demonstrationer for at vise den rette Fremgangsmaade ved Ensilering. 1942 afholdtes Kursus i Brug af Papirgarn i Selvbindere. Samme Aar afholdtes en Undersøgelse vedrørende Arbejdsforbruget ved Haandoptagning af Sukkerroer sammenlignet med Optagning ved Hjælp af forskellige Løftere. Denne Prøve afholdtes paa Snehøjgaard. 1943 afholdtes en stor Demonstration af Sukkerroeoptagere paa Fredenslund, og i 1948 afholdtes en lignende Demonstration paa Kirketerp.

Udstillinger.

1904 afholdtes en stor Planteavlsudstilling i Aars. I Hobro, Nørager og andre Steder inden for Foreningens Omraade er afholdt lignende Udstillinger. I de senere Aar har der gentagne Gange været afholdt Planteavlsudstillinger i Forbindelse med Foreningens Dyrskue, og ved disse Udstillinger har det som Regel været specielle Emner, som er blevet belyst, for Eks. Høberedning, Ensilering, Muldvarpebekæmpelse, Sorts- og Stammeforsøg af forskellige Kulturplanter, Sygdomsbekæmpelse med mere.

Konkurrencer og Kursus.

Som tidligere nævnt tog Foreningen allerede fra Begyndelsen af fat paa Præmiering af veldrevne Husmandsbrug. Efter at Planteavlsudvalget var nedsat, kom flere Konkurrencer til. Siden 1903 har der saa godt som hvert Aar været indbudt til Konkurrence mellem hele Landbrug. Denne Konkurrence har haft noget forskellig Tilslutning, og det er ikke nær hvert Aar, der har meldt sig Deltagere nok til at gennemføre den. Desuden har der været Konkurrencer i velpassede Roemarker, Læplantning, Roehakning, Kartoffeldyrkning og Saaning. De sidste 3 Opgaver har været særligt beregnet for unge Mennesker.

Konkurrencernes Opgave har været dobbelt. Dels har de været med til, ved at vække en sund og naturlig Kappelyst, at virke ansporende til at faa de bedst mulige Resultater frem ved Arbejdet, og dels har det ved Præmiering været muligt at paaskønne særligt gode Præstationer.

Gennem mange Aar foranstaltedes Landbrugskursus for Medlemmerne. Disse Kursus kunde vare fra 1 til 3—4 Eftermiddage, og de holdtes om Vinteren forskellige Steder inden for Omraadet. Det var Konsulenter og Skolefolk, som førte Ordet ved disse Møder, og der forekom meget tit en frugtbar Diskussion ved dem. Den Respekt, som mange ældre Landmænd omtaler disse Møder med, viser, at de har haft deres store Betydning i Landbrugsoplysningens Tjeneste.

Sædekorn og Markfrø.

Den Uddeling af Rodfrugtfrø, Foreningen foretog i 1896, maa antages at være den første spæde Begyndelse til den Del af Foreningens Virksomhed, som havde til Hensigt, at skaffe Medlemmerne godt Markfrø og Sædekorn. Egentlig Fremavl af Sædekorn har Foreningen vistnok ikke drevet, men gennem Foreningen af jydske Landboforeningers Fremavl er skaffet meget godt Sædekorn af nye gode Stammer til Egnen.

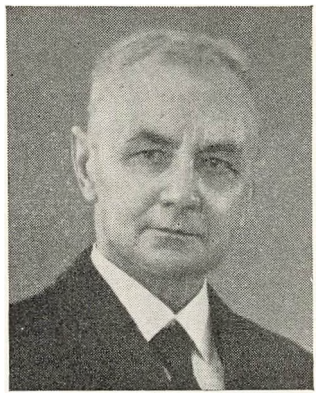
Foreningen har ligeledes bestræbt sig for at skaffe Medlemmerne det bedst mulige Markfrø, og gennem Samarbejde med Landbo- og Husmandsforeningernes Frøsalg i Roskilde er denne Opgave blevet røgtet. Helt op til 60 pCt. af Egnens Landmænd køber deres Markfrø helt eller delvis fra dette Firma, dels gennem deres egne Foreninger og dels gennem Egnens Brugsforeninger.

Kartofler.

Kartoflen er en Plante, som gennem de godt 200 Aar den har været her i Landet, er blevet knyttet særligt sammen med Landbruget paa den noget simple Jord, Gang paa Gang er den nævnt som den Afgrøde, der har baaret dette Landbrug gennem strenge Perioder af kortere eller længere Varighed. Ikke alene var det den Afgrøde, som paa den simple Jord kunde give det største Udbytte i det hele taget, men det var ogsaa den Afgrøde, som i knappe Perioder kunde give Føde til flest Mennesker.

I Himmerland maa det antages, at Kartoflen har været meget udbredt gennem mange Aar, og i nyere Tid har forskellige Folk

her været med til at fremhæve Kartoflens store Betydning og samtidig gennem et maalbevidst Oplysningsarbejde været med til at forbedre Egnens Kartoffelavl betydeligt. Her skal Anton Sørensen, Havbro og Niels Vester nævnes. Disse to Mænd hver paa sin Plads, dels som Landmand og dels som Konsulent har været med til at

Konsulent Niels Vester.

fremme Kartoffeldyrkningen paa disse Egne i saa stor Udstrækning, at det ikke lader sig maale. Anton Sørensen drev sin Gaard paa en saadan Maade, at ikke alene de unge Mennesker, som var Elever hos ham, men ogsaa de Tusinde af Besøgende, som gæstede hans Bedrift, blev inspireret af det, de saa hos ham. Han var Foregangsmand paa Planteavlens Omraade, men det var dog særligt Kartoflerne, som var hans Speciale, og de Udbytter, han avlede af denne Plante i Kraft af en god Pleje og Pasning af Marken parret med en god Forstand til Fremavl, er helt fabelagtige.

Niels Vesters Arbejde som Konsulent vil endnu være i frisk Erindring af mange af Egnens Landmænd, og de vil mindes hans utrættelige Arbejde for at forbedre Egnens Kartoffelavl ved Valg af de rette Sorter, ved Markens rette Gødskning og Pleje, og ved en hensigtsmæssig Bekæmpelse af Kartoflens Sygdomme og Skadedyr.

De avlede Kartofler fandt Anvendelse i de paagældende Bedrifter, lige som der altid har været et Salg af Spisekartofler, men ogsaa til Industri har der været en stor Afsætning.

I 1913 oprettedes Hobro Kartoffeltørreri som et Andelsselskab med Proprietær Overgaard som Formand. Dette blev ret hurtigt en stor Virksomhed, men allerede i 1915 blev den solgt til en privat Mand, Grosserer L. Schmidt, København, som knyttede en Kartof-

felmelsfabrik sammen med den. En Overgang var Virksomheden oppe paa at beskæftige 40—50 Mand og var en Storaftager af Kartofler, men i Løbet af faa Aar indstilledes hele denne Virksomhed igen.

Ogsaa til Spiritusfremstilling solgtes mange Kartofler, idet der var Spritfabrikker i Hobro. I 1923 ødelagdes Fabrikken »Fortuna« ved en Eksplosion, og der var da Planer om at flytte denne Virksomhed fra Byen, men ved en energisk Indsats fra flere Sider, blandt andet fra Landboforeningen lykkedes det at beholde den her, og fra 1925 er der blevet dyrket »Kontraktkartofler« til A/S De danske Spritfabrikkers Fabrik i Hobro.

Denne Kontraktavl blev tegnet hos Egnens Landmænd og er i de fleste Tilfælde kombineret med, at Landmændene skal aftage Fabrikkens Bærme til Kreaturfoder.

I Begyndelsen af 1930erne, da Landbrugskrisen for Alvor satte ind, vedtoges det, efter Forhandling med Spritfabrikken, at denne hvert Aar skulde iværksætte en ekstraordinær Kampagne med Kartofler, og disse skulde tegnes gennem de landøkonomiske Foreninger. Denne ekstraordinære Kampagne fortsatte i ca. 10 Aar, og naar den ophørte, skyldes det, at den anden Verdenskrig havde givet saadanne Kartoffelpriser, at Landmændene saa deres Fordel ved at afsætte denne Vare i det frie Marked. Avlen af Kontraktkartofler er fortsat, og fra 1942 er der ogsaa avlet Sukkerroer i Kontrakt til samme Fabrik, disse anvendes ogsaa til Fremstilling af Sprit.

Til Foderbrug har Kartoflerne været anvendt i mange Aar, og i kogt Tilstand er de et helt udmærket Svinefoder. I Erkendelse af dette har der fra Foreningens Side været udført Agitation for at udnytte dette Foder mest muligt, og i 1942 stiftedes en Kartoffelkogerforening paa et Møde, til hvilket Planteavlsudvalget havde været Indbyder.

Den 20. Marts 1917 behandlede Bestyrelsen en Henvendelse fra Foreningen af jydske Landboforeninger vedrørende Kartoffelsalg. Det drejede sig om Salg direkte til Københavns Kartoffelhandlerforening. Uddeler Hvorslev, Døstrup valgtes til at forestaa dette Salg, som dog imidlertid ikke blev til noget. Paa dette Tidspunkt begyndte der en Eksport af Spisekartofler til flere europæiske Lande.

Foruden ved Forsøgs- og Oplysningsarbejde vedrørende Kartofler har Foreningen paa anden Maade søgt at fremme denne Sag, blandt andet havde den i en Aarrække under og lige efter første Verdenskrig en Kartoffelsprøjte til Udlejning mellem Medlemmerne. Selv om dette Arbejde bar Frugter, saa var Administrationen af det dog

saa vanskelig, at den blev opgivet efter faa Aars Forløb. Paa et Møde i 1918 er det vedtaget at anskaffe en Kartoffeloptager, men det ses ikke at være sket.

Siden 1936 har der været regelmæssig Kontrol af Kartoffelmarker inden for Omraadet. Kontrollen, som er udført gennem Landbrugsministeriets Tilsyn med smitsomme Plantesygdomme, er foretaget i Vækstperioden og har omfattet Sortsrenhed og Sygdomme. Det er et noget varierende Areal, som har været under Kontrol fra ganske faa ha til op over 400, i 1949 er kontrolleret ca. 250 ha.

Selv om Formaalet med denne Kontrol var Eksport af Læggekartofler, saa er det dog givet, at denne Kontrol, som er udført tilsvarende over hele den kartoffeldyrkende Del af Landet, har virket gavnligt paa den hjemlige Avl ogsaa, og naar vi er kommet saa langt i Kartoffelavlen, som Tilfældet har været i Retning af gode og sunde Kartoffelmarker, saa skal den Kontrol nævnes som en af de medvirkende Aarsager.

Efter flere Tilløb startedes Hobroegnens Kartoffelsektion i August 1945. Denne Sektion, som med det samme tilsluttede sig de samvirkende jydske Kartoffelsektioner »Sajyka«, havde til Formaal at virke for Omsætning og Kontrol af Kartofler. Gennem de forløbne 4 Aar er en stor Del af de Kartofler, saavel til Lægge- som Spisebrug, der er sendt her fra Egnen, ekspederet gennem Sektionen, lige som den har haft en god Omsætning paa Hjemmemarkedet.

Saavel under første, men i særlig Grad under sidste Verdenskrig har der været en stor Eksport af Kartofler over Hobro Havn. Under sidste Krig var det mest Spisekartofler til Norge, men efter Krigens Afslutning er der afgaaet Skibe herfra med Lægge- eller Spisekartofler til Tyskland, England, Frankrig, Belgien, Spanien, Italien, Afrika og De kanariske Øer.

Et Fremskridt for Egnens Kartoffelavl maa det ogsaa siges at være, da Spritfabrikken købte Trinderup i 1941. Denne Herregaard, som nu bliver brugt til Fremavl af Kartofler og til et stort Forsøgsarbejde vedrørende Kartoffel- og Sukkerroedyrkning, er blevet Maal for mange Udflugter for denne og andre Egnes Landmænd.

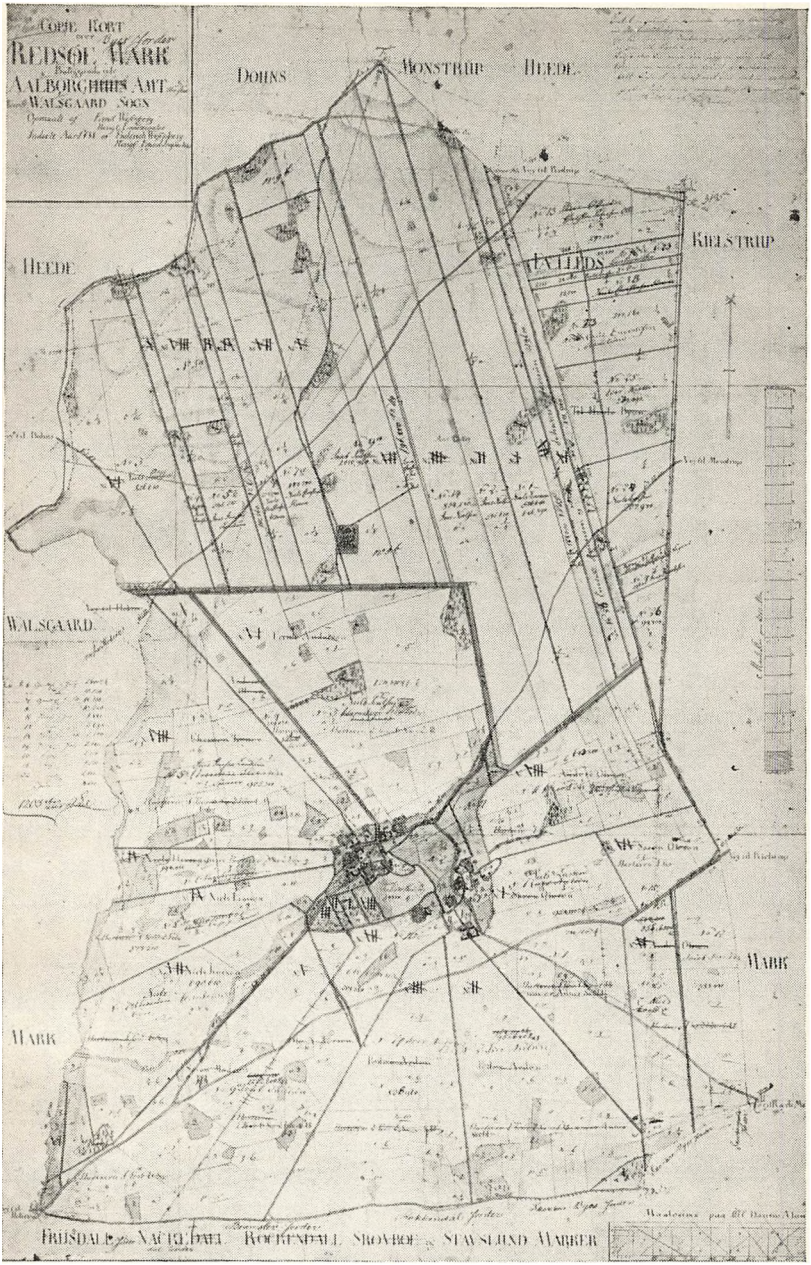
Opdyrkning og Grundforbedring.

Der foreligger ingen Opgørelse over, hvor stor en Del af Egnens nuværende Landbrugsareal der var Hede for 75 Aar siden, men givet er det, at det er store Omraader, som er taget ind til Dyrkning i denne Aarrække. Til enhver Landsby her paa Egnen var der ved

Udskiftningen omkring 1790 en Hede. Store Dele af disse Heder laa endnu uopdyrket hen for 75 Aar siden, hvorimod de nu er opdyrket eller tilplantet saa godt som alle. I Forbindelse med dette Opdyrkningsarbejde har der været udført et omfattende Merglingsarbejde. I de første mange Aar mergledes der uden nærmere Kontrol, Merglen blev taget fra lokale Grave, og den blev blot undersøgt ved at hælde lidt Syre paa den, kunde den bruse, var den god, men der skulde dog kun være ganske faa pCt. kulsur Kalk i Ler, for at dette Resultat kunde opnaaes. Senere blev dette Arbejde bedre organiseret, og der oprettedes Mergelselskaber. Her paa Egnen har der været to Selskaber, som kørte Mergel ud paa fast Spor. Det første, Ommersyssels Mergelselskab oprettedes i 1916 med Redaktør Nerup, Hobro som Formand. Merglen blev taget i et Leje ved Vester Tørslev, og der udkørtes ialt 81.000 m³. Det næste Selskab oprettedes i Midten af Tyverne med Søren Stougaard, Snæbum som Formand. Denne Gang blev der taget Mergel i et Leje ved Handest, og der udkørtes 71.000 m³. Lige efter første Verdenskrig var der stiftet et Selskab, som skulde forsyne Egnen Nord og Øst for Hobro, Merglen skulde tages i Lejet ved Hobro, og den skulde ogsaa køres ud paa fast Spor. Prisstigning og Mangel paa Materialer bevirkede, at dette Selskab aldrig kom igang. I Midten af 1930 stiftedes Hobroegnens Mergelselskab med la Cour, Trinderup som Formand. Merglen blev taget i et Leje ved Rosendal og i et i Møllerheden ved Nørager. Udkørslen skete paa Biler, og der leveredes ialt 81.000 m³. Endelig er Hobroegnens Mergelselskab af 1948 oprettet med S. Kr. Bundgaard, Stenild som Formand. Mergelen tages i de samme Lejer og leveres ogsaa paa Biler.

Foruden det Mergel, som er leveret gennem disse Selskaber, er der gennem Aarene kørt meget Mergel og Kalk ud. Merglen er fortrinsvis taget i Lejet ved Hobro, og Kalken er taget i Rostrup, Thostrup, Purhus og flere andre Steder, ligesom der er kommet en Del hertil paa Bane andre Steder fra.

Ligesom Staten har givet Tilskud til Mergelselskaberne, har den ogsaa i Perioder givet det til privat Transport fra anerkendte Lejer. For at opnaa dette Tilskud var det dog en Forudsætning, at Kalktrangen var dokumenteret, det vilde sige, at der skulde været taget Jordprøver af Arealet. Denne Foranstaltning er saa meget mere nyttig, som det har vist sig, at alt den sandede og sandmuldede Jord er meget følsom over for Mergel, lige saa lidt som den ikke taaler at mangle Mergel, lige saa lidt taaler den at faa for meget. Tidligere Tiders Uforstand paa dette Omraade har gjort stor Skade

Kort over Redsø fra 1790.

Det ses tydeligt, at hver Gaard har Jord to Steder foruden at de har en Del af den uopdyrkede Hede. — Den sorte Streg paa Kortet viser Studedriften 24 Alen bred.

paa mange Marker ved Overmergling. Selv med Jordprøverne til Hjælp undgaaes Skaderne ikke helt, men store Fejl er det i alt Fald muligt at undgaa.

Dette med Jordprøverne er blevet en stor Del af Foreningens Arbejde. Ikke alene kan saadanne Prøver rent laboratoriemæssigt sige, om en Jord trænger til Kalk, eller om den eventuelt er overmerglet, men med den nuværende Teknik er det ogsaa muligt at give Oplysninger om sandsynlig Rentabilitet ved at gøde med Fosforsyre- og Kaligødning.

Alene i 1949 er udtaget 3539 Prøver, deraf 2746 til Undersøgelse for Kalktrang og Resten til Undersøgelse for Fosforsyre — eller Kalitrang.

I en kortere Periode til 1. August 1943 arbejdede Konsulenten med forskellige Grundforbedringsarbejder som mindre Dræningsarbejder, Regulering af Grøfter med mere, men fra nævnte Dato ansattes en speciel Grundforbedringskonsulent.

Planteavlskonsulenter.

Da det i 1908 blev besluttet at ansætte en Konsulent, var det vel nok Ønsket om at give Medlemmerne Adgang til raadgivende Virksomhed, som var det bærende. Nu som den Gang maa den egentlig raadgivende Virksomhed anses som Konsulentens Hovedopgave.

For denne Virksomheds Udfoldelse er det af stor Betydning, at Konsulenten og Medlemmerne kan komme paa rigtig Talefod med hinanden. Her har de tidligere omtalte Arbejder haft deres store Betydning, idet de bringer Konsulent og Medlemmer sammen, og har Konsulenten blot en Gang været et Medlem til Hjælp paa en saadan Maade, at han har mærket, at her er noget at hente, saa er det ikke sidste Gang, disse mødes.

Medlemmernes Benyttelse af den raadgivende Virksomhed er noget af det frieste, man kan tænke sig. De er frit stillet med Hensyn til, om de vil benytte den. Benytter de den, koster det dem ikke mere af den Grund, og de er frit stillet overfor, om de vil følge de givne Raad. Derfor maa denne Virksomhed bygge paa Tillid og være af overbevisende Karakter.

Om denne Virksomhed gennem Tiderne er røgtet paa en saadan Maade, at de stillede Forventninger er indfriet, skal ikke gøres til Genstand for Vurdering her, men at de forskellige Mænd, som Foreningen gennem Aarene har haft til at varetage dette Hverv, har søgt at udføre denne Opgave saa godt, som deres Evner tillod, kan vist betragtes som givet.

1903 blev Forsøgene anlagt og passet af Landbrugslærer Jens Jensen, Aars. Jens Jensen var senere i mange Aar Lærer ved, og til sidst Forstander for Lyngby Landboskole.

Forsøgsarbejdet var ellers fra Begyndelsen af ledet af Forstander Pedersen, Landbrugsskolen, Aars, og i 1908 ansattes han som Foreningens Konsulent i Planteavl.

Konsulent J. Gregersen Dahl.

Allerede i 1909 skiftedes Konsulent, idet Landbrugslærer L. P. Larsen, Aars, blev antaget. Han rejste i 1917, da han blev Konsulent for Salling Landboforening.

I 1917 ansattes Niels Vester, som paa det Tidspunkt havde været Konsulent for Vesthimmerlands Landboforening i 2 Aar. I 1932 trak han sig tilbage som Planteavlskonsulent, men vedblev at passe Kartoffel- og Ungdomsarbejdet til sin Død 1936.

I 1932 ansattes J. Gregersen Dal som Konsulent i Planteavl og Husdyrbrug. Han var her til 1936, da han blev Konsulent paa Mors.

Hidtil havde alle Konsulenterne været ansat i en eller flere af de andre himmerlandske Landboforeninger samtidig, og ingen af dem havde boet i Hobro. Fra 1936 vedtog Foreningen saa at ansætte egen Konsulent, og til denne Plads antoges Landbrugslærer Harald Rasmussen, Næsgaard. Han var her til Efteraaret 1938, da han igen overtog en Lærerplads ved Næsgaard. Han er senere blevet Konsulent for de samvirkende jydske Hesteavlsforeninger.

Fra November 1938 er F. Bek Pedersen ansat som Konsulent og varetager foruden Planteavl ogsaa Husdyrbrugs- og Ungdomsarbejdet.

Udvalget.

Det nuværende Planteavlsudvalg bestaar af Driftsleder P. Dolleris, Trinderup, som Formand samt Gaardejer Kr. Andersen, Nørremarken, Døstrup, og Forpagter Niels Kirketerp Nielsen, Kirketerp.

Det fremgaar ikke af Protokollerne, at der har været valgt nogen Formand for Udvalget i de første mange Aar, men Forstander Pedersen og Konsulent Larsen nævnes stadig som Ledere af Arbejdet. Første Gang, Benævnelsen Formand er brugt, er i 1917, da der staar, at P. Vadgaard afgaar som Formand. Derefter har følgende været Formænd:

P. Vadgaard, Stenild fra ? til 1917.
Jens Jensen, Rørbæk, fra 1917 til 1921.
Kr. Vestergaard, Stenild, fra 1921 til 1923.
Jens Sørensen, Rørbæk, fra 1923 til 1926.
Chr. Ulstrup, St. Arden, fra 1926 til 1927.
Aksel Stensgaard, Stenild, fra 1927 til 1930.
Veje Christiansen, Thorup, fra 1930 til 1940.
Holger Sørensen, Grynderup, fra 1940 til 1945.
P. Dolleris, Trinderup, fra 1945.

F. Bek Pedersen.

Husdyrbrug.

Det er jo saa lige til, at Landboforeningen lige fra første Færd har virket for at fremme et rentabelt Husdyrhold paa Egnen.

Ved Præmiering af de til Avl bedst egnede Dyr, ved Afholdelse af Foredrag og Plageskuer, ved i sin Tid at tilkende de bedste Hopper Bedækningsbeviser, ved Artikler, Publikationer og Beretninger m. m., bl. a. i Foreningens Medlemsblad, er der vist Initiativ og ydet Vejledninger, som har været en god Støtte for Avlsarbejdet paa Egnen, ligesom Foreningens Konsulenter og ledende Mænd i saa Henseende og for dette Formaal har ydet en stor Indsats og har Del i Æren for de Fremskridt, som Aar for Aar kan noteres om Egnens Husdyrbestand.

Hesteavl.

Allerede meget langt tilbage i Tiden var Danmark bekendt og berømt for sine gode Heste. Det ses saaledes, at der i Middelalderen foregik en ikke ubetydelig Eksport af danske Heste til Udlandet.

Efter Valdemar Sejrs Jordebog udførtes paa et Aar 8400 Heste over Ribe. Hvis man erindrer sig den Tids Landbrugs primitive Stade og det den Gang mindre dyrkede Areal, saa var denne Udførsel et Udtryk for, at det var en god Forretning, og at de almindelige Bønder ogsaa var med til at faa Del i denne Indtægt. Priserne var nærmest høje, idet en Stridshest kunde koste 10 Mark Sølv (1 Mark Sølv = 75—100 Kr.). Men snart kom en meget lang Nedgangsperiode for Bønderne, og Chr. den IVs Reskript af 26. August 1622 om tvungen Kaaring af Stodhingste — for at skaffe Militærheste — førte ikke til stort, da øvrige Betingelser for Hesteopdrætning var de slettest mulige. Chr. den Vs Reskript af 1680 bød, at de tilladte Bedækningshingste skulde være 14 Palmer = 9 Kvt. 3 T., men maatte ophæves igen 1693, idet Bønderne af Mangel paa Græs og Hø ikke kunde føde saa store Heste. 1780 blev det paabudt, at Bondehingstene skulde holdes i Tøjr, og Godsejerne skulde hvert Foraar

udtage og mærke de bedste Hingste, og de øvrige skulde kastreres. Godsejeren havde Ret til at holde Bedækningshingste for Betaling, dette faldt ikke i Bøndernes Smag, men saa blev der fastsat en bestemt Afgift af hver Hoppe, som Bønderne skulde udrede, selv om de ikke lod Hopper bedække. Til de større Gaarde eller Godser blev

Hopper med Føl paa Dyrskuet.

der i ældre Tid af og til indført engelsk Halvblodshingste. Det var dog ikke de almindelige Bondebrug, der fik særlig Nytte af disse Hingste, men særlig Adelen, der var interesseret i at opdrætte store, lette Heste til Brug for Riddere og Svende. Efter forskellige Optegnelser at dømme har det været Heste i Lighed med nuværende lette jydske Heste.

Bøndernes Hestebestand var smaa, simple Dyr, der i Flokke søgte Føden paa de store Overdrev, og til Parring med disse smaa Udgangsøg benyttedes den bedste 2-Aars Klaad i Landsbyen, og denne gik løs i Flokken. Forholdene for Avl af Heste laa ogsaa saadan, at Bønderne paa Grund af Fattigdom og Pengetrang bestandig skulde sælge de bedste Hopper og beholde de ringeste til Avl, og man kan snart slutte sig til, hvorledes Resultatet blev, avlsmæssigt set.

Den 27. Maj 1786 ophævedes alle Tvangsbestemmelser, og fra offentlig Side gik man over til at give Opmuntring og Præmiering, et System der senere er fastholdt.

I første Halvdel af det 19. Aarhundrede indtil 1842 indførtes en Statspræmiering af de 2—3 bedste Hingste i hvert Amt, og der udbetaltes en Specie til Ejeren af anerkendte Hopper, naar de mødte med Føl efter en præmieret Hingst. Der blev gjort flere Forsøg med Indkøb af engelske Halvblodshingste. Saaledes indkøbtes 12 brune og

Afkomssamling efter „Prins". E. Stbg. Nr. 2108.

en Gang senere 50 brune, og enkelte af disse gjorde en Del Nytte, men en stor Del af disse var ufrugtbare, saa særlig gode Resultater opnaaedes ikke, og i 1842 ophævedes Præmieringen.

Det er forstaaeligt, at Landets Hestebestand i sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede bar stærkt Præg af at være opblandet med engelsk Halvblod. Det var i Almindelighed velformede Dyr af Størrelse 10 Kvartér, 2—4 T. med smuk Hoved og Hals, og gode Ben og god Bevægelse, men af den lette Type, der laa langt fra den Type, som man nu tilstræber for Avlsdyr. Opdrætning af Avlsdyr var der vist forøvrigt kun faa, der tænkte paa i disse Aar, de gode Betingelser manglede, og Priserne fristede heller ikke.

Men Hestematerialet var dog ikke ene Krikker, og de var gode i Brug, baade paa Mark og paa Vej, og de maatte saamænd ogsaa tage mangen en Tørn paa Vejen, da der ikke var Baner, Biler, Cykler eller Telefon, og ingen Købmænd eller Brugsforeninger paa Landet.

Der var i sidste Del af det 19. Aarhundrede Bedækningshingste i hver eller hveranden Landsby i hele Egnen. Det særlige Ønske, naar en Hoppe blev bedækket, var, at det maatte blive et Hingstføl, som den Gang kunde koste fra 30 helt op til 50 Kr. mere end et Hoppeføl, naar de skulde sælges om Efteraaret. Med Hensyn til dette

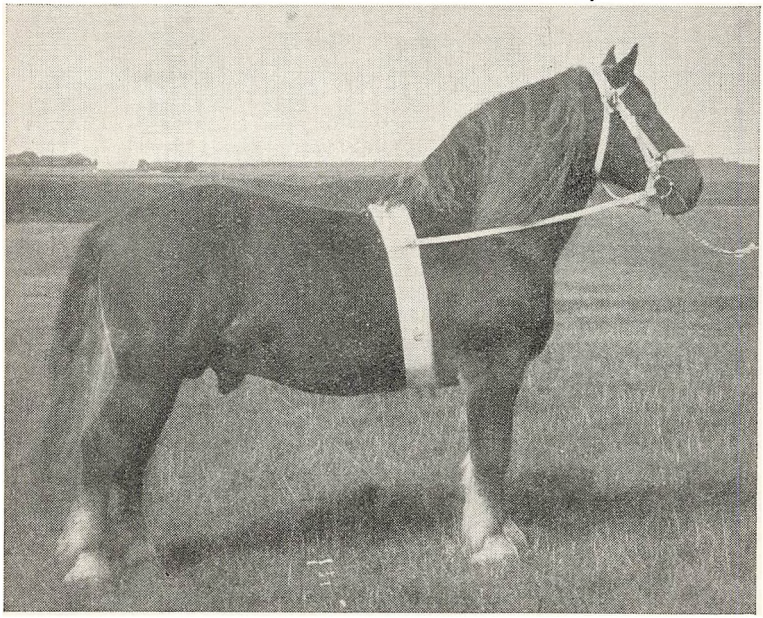

P. Vadgaard, Stenild.
Næstformand 1931—1945.

Problem udtalte en gammel Hingsteholder fra Onsild en Gang, at hvis man ønskede et Hingstføl, saa skulde man huske at vende Hoppen med Hovedet modsat Solen under Bedækningsakten. De gamle Hingsteholdere gav sig god Tid til at snakke med Kunderne i Ventetiden, og der blev beværtet med Spise og Drikke, og hvis det kun var en snæver Vending, saa kunde der da altid blive til en Dram og en Taar Øl, og man kunde faa den store Pibe stoppet. Det var en Regel, at man skulde køre i Skridt hjemad, maaske ikke nogen daarlig Regel. Enkelte Steder blev der henimod Foraaret holdt et Hestegilde, til hvilken Lejlighed Kunderne blev indbudt, og dem som havde Hopper med Føl, skulde saa helst ved denne Lejlighed betale Følpenge, og der kunde jo ogsaa snakkes om, hvorvidt om Vedkommende vilde komme igen med Hoppen.

Fra Hobro og Omegns Landboforenings første Dyrskue i 1875 lægger man Mærke til, at saavel Hingste som Hopper gennemgaaende er brune eller sorte, samt at Afkom efter Hingsten »Grantorp« staar med de bedste Præmier. Hestefremstillingen ved Skuet var ikke særlig stor. Husdyrloven af 23. Januar 1862 bidrog i stort Maal til at skabe og efterhaanden øge Interessen for Hesteavl. Landstutteriet blev ved denne Lov ophævet, og Hingstehold blev fri Næring. Paa Grund af Krigen traadte Loven først i Kraft efter 1864. Vi fik Stats-

hingsteskuer, hvortil Staten alene ydede et Tilskud paa 22.000 Kr. til Præmiering af Hingste paa 4 Aar og derover, og flere formaaende, og i Hesteavl stærkt interesserede Mænd begyndte at arbejde for Renavl af jydsk Race. Men det tog nogle Aar, og der var Vanskeligheder nok at overvinde, inden man enedes om en brugelig Plan for

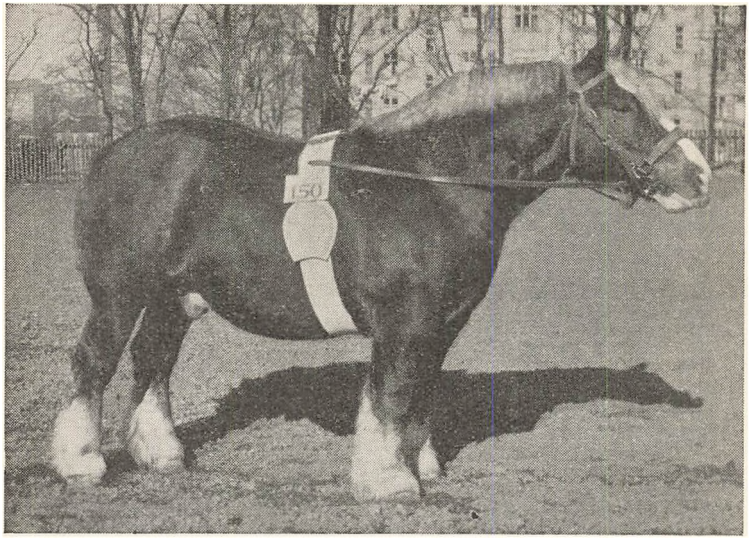

„Prins af Jylland". E. Stbg. Nr. 1000.

Avlsarbejdet; det hele var jo nyt og uprøvet. Konsulent for Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Dyrlæge Jens Jensen, gjorde et stort og meget dygtigt Arbejde for Sagen, og ikke mindre senere, efter at han i 1886 var bleven Statskonsulent i Hesteavl. Lovgivningsmagten stillede sig forstaaende over for Krav om Statens Støtte til Arbejdet for Husdyravl og Husdyrhold. Ved den første Husdyrlov af 31. Marts 1852 stillede Statskassen et Beløb paa 15.200 Kr. til Raadighed til Præmier til Ejere af de bedste Tillægsdyr af Heste, Kvæg, Faar og Svin. Disse Tilskud øgedes ved Husdyrlovene af 23. Januar 1862, 2. Juli 1880, 1. April 1887, 14. April 1892 og 23. Maj 1902. Den samlede Udgift efter sidstnævnte Lov udgjorde i 1910 1.033.500 Kr.

I 1862 blev der til Randersegnen købt en rød 3-Aars Hingst af den svære engelske Type. Efter Hestehandler Oppenhejm fra Han-

nover, som indførte den, fik den Navnet »Oppenhejm«. Denne Hingst var meget frugtbar og gav meget godt Afkom, og den blev gennem Valdemarstammen og Munkedalsstammen Stamfader til de Hingste og Hoppeslægter, som vi endnu arbejder med i den jydske Hesteavl. Det var dog først i Begyndelsen af 1890erne, da Stambogsføring

„Bamsen". Stbg. Nr. 1895

og Hingstekaaring blev indført, og der kom Gang i Oprettelse af Hesteavlsforeninger, at der skabtes Betingelser for at foretage bedre og sikrere Udvalg af Avlsdyr, og der blev mere Fasthed i Renavlen.

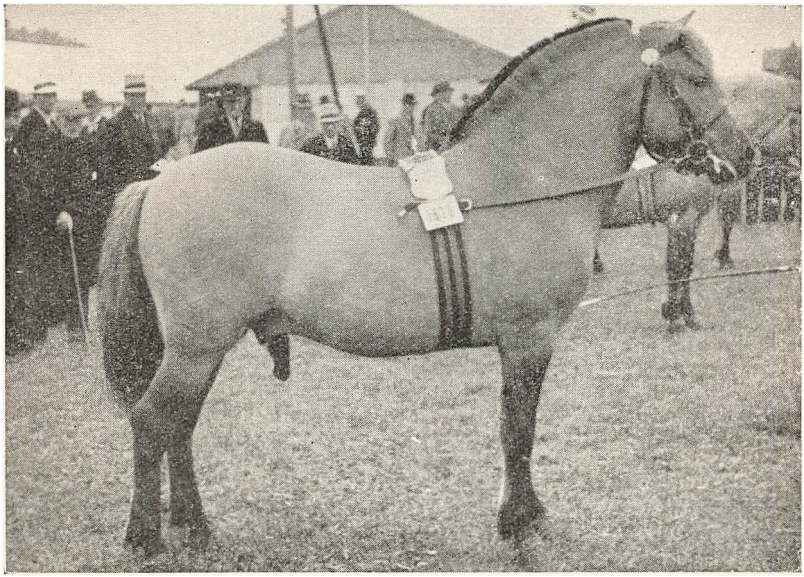
I 1879 oprettedes Foreningen til Hesteavlens Fremme paa Bornholm.

I 1887 oprettedes som den første i Jylland, Hesteavlsforeningen »Jyden«, vest for Aarhus. 1888 oprettedes »De samvirkende jydske Hesteavlsforeninger«, en Institution som gennem Aarene er bleven dygtigt ledet, og som i høj Grad har været til Støtte for den jydske Hesteavl. De fleste Hesteavlsforeninger for jydsk Avl er da ogsaa Medlem af Samvirksomheden. Paa kort Tid blev der dannet en Række Foreninger. I Jylland var der i 1887 1, 1888 14, 1889 30, 1890 49, 1891 68 og i 1892 79. I 1911 var der indmeldt 202 Foreninger i De samvirkende jydske Hesteavlsforeninger.

I 1923 skete der en Ændring i Bedømmelsen ved de fælles jydske Hingstekaaringer, idet der blev vedtaget at vælge en fælles Kaarings-

kommission til at foretage alle Kaaringer for at fremme Ensartetheden i Bedømmelsen.

Den jydske Hest er bleven »elsket op« i Ordets bedste Betydning, og den fortjener det. Mange Mænd — og Slægter — har gennem Aarene med redelig Vilje — med mere eller mindre Held — gjort

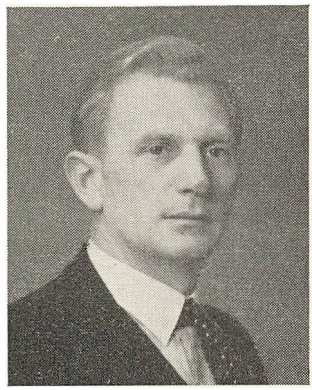
„Tordenskjold". Stbg. Nr. 35.
Hobro Husmandskreds Hesteavlsforenings 1. Hingst.

dygtigt og utrætteligt Arbejde for den jydske Hesteavl. Her bør nævnes afdøde Gaardejer Kristen Vadgaard, Stenild. I en lang Aarrække udførte han et dygtigt Arbejde for rationel Husdyravl og særlig for Hesteavl. Selv om Nørageregnen og Hesteavlsforeningen dér særlig nød godt af hans Indsigt og Vilje til altid at være til Tjeneste med et godt Raad, saa kom hans Indsigt og Dygtighed som Opdrætter en langt videre Kreds til Gode. Han holdt paa, at et Avlsdyr, og særlig Handyret, skulde være langt ud over det almindelige, hvis der skal naaes Fremskridt, og at det bedste altid var det billigste, selv om der ved Indkøbet skulde ofres noget. — Ogsaa bør nævnes afdøde Branddirektør J. Nielsen, Hannerup, som i en lang Aarrække udførte et dygtigt Arbejde for Husdyravl som Opdrætter og som Formand for Statshingsteskuekommissionen.

Og der kunde jo nævnes mange andre Mænd fra Egnen, som gennem Aarene har vist Vilje til at stille deres Tid og Indsigt til Raadighed, naar det gjaldt at støtte Avlsarbejdet. — Mange private

Hingste har leveret gode Handelsheste, men det var dog først, da man ogsaa her paa Egnen indsaa, at det var bedst at løfte i Flok, og der oprettedes Hesteavlsforeninger, at der blev naaet gode Fremskridt for Avlen.

Af gode Hingste med stor Nedarvningsevne kan her fra Hobro-

Landskonsulent Harald Rasmussen.

egnen nævnes, blandt andre: »Prins af Jylland«, »Valdemar Engebjerg« (Stb. Nr. 669), »Nørager Karmark« og senere ogsaa »Himmerbo« (Elite Stb. Nr. 1825).

Sidstnævnte Hingst, der var født 1928, blev tilkendt: 1. Præmie ved Hjemmebedømmelse 1930, 1. Præmie ved Ungskuet 1931, 1. Præmie og Ærespræmie ved Statsskuet 1932, 1. Afkomspræmie 1. Grad 1933.

1934 kaaredes 4 Hingste efter Himmerbo, og mange Hopper efter den, blev optaget i Stambog og Elitestambog.

Hingsten døde i Sommeren 1936, efter at en Hoppe havde sparket et Ben over paa den.

Disse og flere andre Hingste paa Egnen førte et Skub fremad og kom til at præge Avlen; og Egnens mange Opdrættere blev endnu mere interesseret og fik Tro paa, at der ved et maalbevidst Arbejde kunde naaes fremad, og Hobroegnen er nu et Sted, hvor Indkøbsudvalg søger hen efter gode Avlsdyr. Hingstekaaringen i Hobro var i 1946 den næststørste i Jylland. — Mange fortrinlige unge Hingste her paa Egnen, er af forskellige Grunde afgaaet i en ung Alder.

Der er ogsaa noget i Hesteavl, som hedder Held. Det har noget at sige, om et kostbart Avlsdyr er »lyksom«, som Vendelboerne siger. — Avl af belgisk, Frederiksborg- eller Oldenborgrace er ikke betyde-

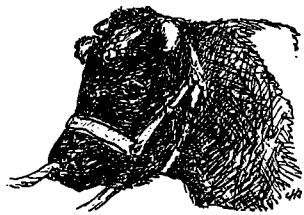
lig her paa Egnen. Derimod er Avl af norsk Race i stærk Udvikling, og denne Hest synes at egne sig fortrinligt, særligt til mindre Landbrug.

Vore meget dygtige og afholdte Statskonsulenter, J. Jensen, der maatte tage Begyndervanskelighederne, Aug. Kjær og senere Landskonsulent Harald Rasmussen har ledet Avlsarbejdet støt og solidt. Den landbrugsfaglige og den landbrugsvenlige Presse har været til uvurderlig Nytte ved at vække Interesse og Forstaaelse for Retningslinier og for Sammenholdets Betydning. Landmænd skal heller ikke undervurdere den Støtte til Husdyravlens Fremme, der er ydet fra Statsmagtens Side, og ejheller den Velvilje, der altid er bleven vist fra Hobro By's Side ved Dyrskuer, Kaaringer o. l., saa der skabes den rette Feststemning over Dagen.

Kvægavlen.

Ved Konsulent F. Bek Pedersen.

Den 9. April 1875 afholdtes et Møde i Landboforeningen, og ved dette indledede Formanden en Diskussion over Emnet: »Hvad kan og bør gøres for at fremme Udviklingen af vor Husdyravl?«.

Referatet fra dette Møde slutter med, at Forsamlingen vedtager at erkende Rigtigheden af de af Formanden, Hr. la Cour, fremsatte Meninger, nemlig at man fremmer vor Husdyravl bedst:

1. Ved at gøre et passende Udvalg i Besætningen.
2. Ved Brugen af de bedste Handyr.
3. Ved rigelig og ens Fodring, ikke mindst af Opdrættet.

I disse 3 Punkter har Landboforeningens Ledelse udtrykt, hvilke Veje de fandt, der burde gaaes for at forbedre vort Husdyrhold og gøre dette mere rentabelt. Gennem de Foranstaltninger, som Foreningen har sat igang eller støttet, har den søgt at bidrage til, at den enkelte fik det mest mulige ud af sin Bedrift gennem gode Husdyr.

Hvorledes Kvæget paa denne Egn var for 75 Aar siden, har vi ingen helt præcise Oplysninger om. I Omtalen af det første Dyrskue nævnes Tyre og Køer af Kulører som sortbroget, sort, blakbroget, rødbroget og lysebrun, og dette til Trods for, at det var vedtaget, at kun Dyr af ren jydsk Race kunde fremstilles ved Skuet.

Som Kvæget har varieret i Kulør, har det ogsaa gjort det i Bygning, og selv om der har været mange gode Dyr imellem, saa har det sikkert, set med vore Øjne, været ret små og grove Individer med Tilbøjelighed til lav Ryg og andre Skavanker i Bygningen.

Vedrørende Kvægets Ydelse har vi heller ikke sikre Oplysninger fra denne Egn fra Tiden for 75 Aar siden. Enkelte Landmænd har nok ogsaa paa den Tid holdt Prøvemalkninger, men noget Materiale fra saadanne foreligger ikke. Stor har Ydelsen dog ikke været, og fra andre Steder har vi Oplysninger om, at femten Hundrede kg Mælk aarligt var en pæn Ydelse af en Ko paa den Tid. Som Regel kælvede Køerne om Foraaret, og var det saa et godt Græsaar, blev Ydelsen god, var det derimod et Aar med daarlig Græsning, blev Ydelsen derefter. Om Vinteren var der ikke meget Mælk, da var Køerne golde.

Hvad har Landboforeningen saa foretaget sig for at hjælpe Medlemmerne frem ad de Veje, den angav ved omtalte Møde?

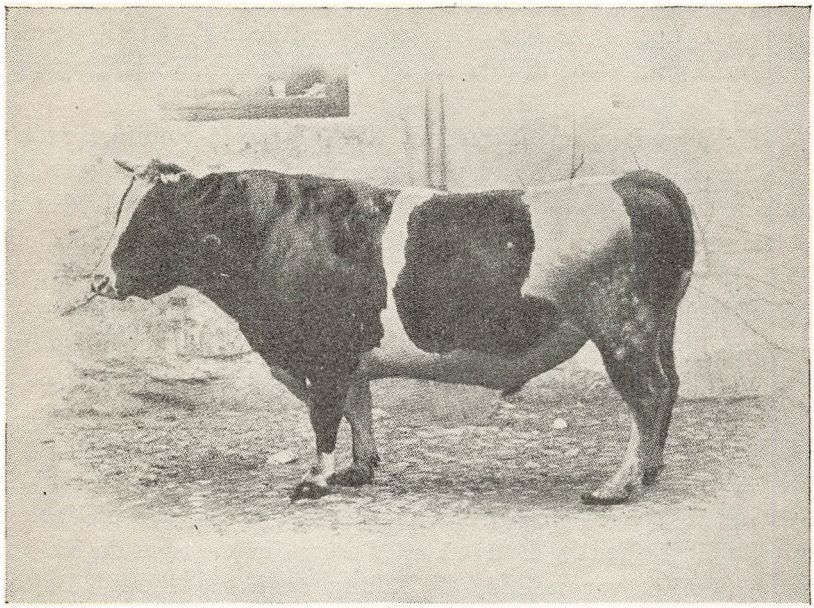
Gennem alle 75 Aar fra den første Begyndelse har den afholdt Dyrskuer, senere er Kaaringer og anden Individsbedømmelse kommet til, saaledes at der ved Udpegning af de bedste Dyr blev ydet en Hjælp til at finde de Individer, som skulde føre Avlen frem.

I et enkelt Tilfælde har Foreningen foretaget Indkøb af to Tyre til Bortsalg mellem Medlemmerne. Den har ligeledes været en ivrig Fortaler for Indkøb af gode Avlsdyr og været virksom for at faa oprettet Kvægavlsforeninger.

Ved Møder og Diskussioner er der givet Oplysninger om hensigtsmæssig Fodring, og ved Tilskyndelse til Oprettelse af Kontrolforeninger er der gennem disse givet Medlemmerne Mulighed for at fodre deres Dyr efter Fortjeneste. Endelig har Foreningen antaget Konsulenter til at være Medlemmerne behjælpelige med at faa Teori og Praksis forenet paa en saadan Maade, at Økonomien i deres Kvæghold blev den bedst mulige.

Saavel her i Foreningen som i andre Landbokredse var der Enighed om, at der skulde ske en Forbedring af Kvæget, men der var ikke Enighed om, i hvilken Retning Forbedringen skulde foregaa. Nogle Opdrættere fandt, at der burde tages mest Hensyn til Kødproduktionen, og disse vilde have det jydske Kvæg forædlet til en

Race med denne Produktion som Hovedsagen, men andre holdt paa, at Mælkeproduktionen var det vigtigste. Som en Følge af disse Modsætninger skete der en Opdeling af Kvæget. Denne Deling praktiseredes første Gang ved Landmandsforsamlingen i Aalborg i 1856, hvor det jydske Kvæg blev præmieret i to Klasser: »Tyre af Malke-

Bajlumgaard Nr. 3. Født 1893. Stbg. Nr. 1042.

slag«, og »Det mere tætte jydske Kvæg«. Denne Deling af det jydske Kvæg gennemførtes efterhaanden paa alle Skuer og varede ved til op mod Aarhundredskiftet til stor Skade for denne Race. Delingen var saa meget mere meningsløs, som det mere var de fremstillede Dyrs Foderstand end noget andet, som var bestemmende for, i hvilken Klasse de skulde præmieres. Der findes ogsaa Eksempler paa, at en Tyr er præmieret i een Klasse et Aar, og i den anden Aaret efter, ligesom det kunde forekomme, at en Besætning havde Dyr i begge Klasse ved samme Skue samme Aar. I 1876 indledede Professor Prosch ved et Møde i Aalborg en Diskussion om Emnet: »Er det rigtigt at søge bevaret en Mellemslags af jydsk Kvæg, som, uden at være særligt udpræget enten som Malkekvæg eller som Fededyr, efter Omstændighederne kan gøre Fyldest i begge Retninger?«

Det var altsaa de Forudsætninger, som denne Egns Opdrættere og Foregangsmænd paa Kvægavlens Omraade havde at arbejde under, og arbejdet blev der. Foruden at fremstille ved de lokale

Skuer fremstillede Egnens Kvægavlere ved Dyrskuerne i Aalborg, Randers og Viborg. Ved den nordiske Landbrugs-, Industri- og Kunstudstilling i København i 1888 var Kr. Vadgaard, Stenild, N. K. Nielsen, Hannerup, Chr. Knudsen, Nr. Onsild og A. C. Vernersen, Vorning, mellem dem, som fremstillede Dyr. Vadgaard fremstillede Hingsten »Essenbæk«, Tyren »Bajlumgaard« samt en Samling paa to Køer og en Kvie. Nielsen fremstillede Tyren »Rydelund«, Knudsen Tyren »Onsild den 1.« og Vernersen en Kosamling og en Vædder.

I 1887 blev Nielsen, Hannerup, og Vadgaard, Stenild, sendt ud for at købe nogle Tyre ind til Bortsalg mellem Foreningens Medlemmer. Der købtes to Tyre, og af disse købte Nielsen selv den ene, det var den før nævnte Tyr »Rydelund«, og denne fik stor Betydning i Besætningen paa Hannerup. Den anden solgtes først senere, og der findes ikke Oplysninger om, hvem der købte denne.

Privat foretoges der ogsaa Indkøb af gode Dyr, særligt fra Mors og Salling, som paa dette Tidspunkt havde jydsk Kvæg af særlig god Kvalitet.

Dette Indkøb kunde være mere tilfældigt, som det for Eksempel var med Stammoderen til Hannerupbesætningen Nr. 1, der omkring 1860 var købt ud af en Drift Kvæg fra Mors paa Vej til et Marked i Østjylland, formentlig Ølstvad, eller mere direkte, som da Kr. Vadgaard, Stenild, var ridende til Salling og købte Tyren »Bajlumgaard«.

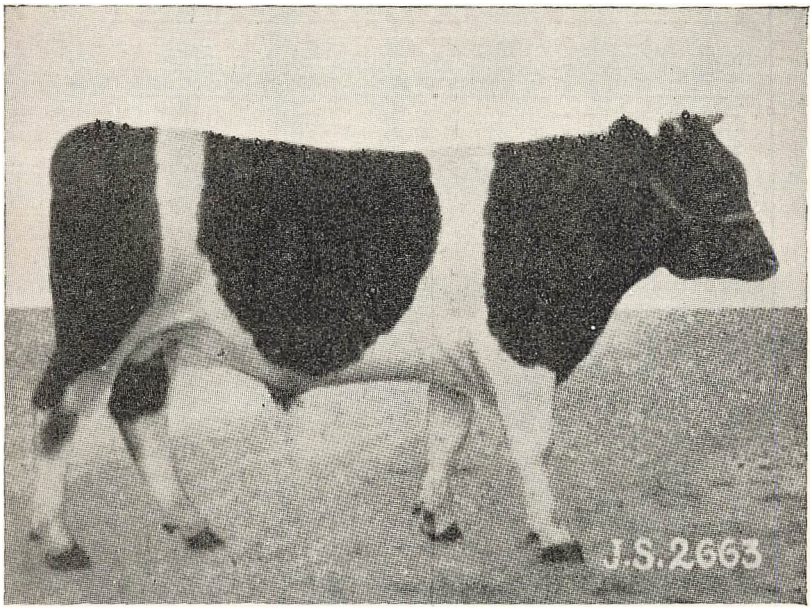
De forskellige gode Tyre, som paa denne Tid stod i private Besætninger, er blevet flittigt brugt af Naboer og andre længere borte, dette vidner de mange gode Besætningers Afstamning om, men det er dog først med Kvægavlsforeningernes Fremkomst, det bliver muligt for alle at forbedre deres Besætninger ved Brug af særligt gode Tyre.

Ideen til disse Foreninger syntes at være fremkommet omtrent samtidigt flere Steder. Det var, som det laa i Luften, og med det samme, der var begyndt, tog det Fart med Oprettelse af saadanne Foreninger.

Den første Kvægavlsforening i Jylland angives at være oprettet i 1884. Hvornaar det første Gang er oprettet en saadan Forening paa Hobroegnen, har det ikke været muligt at faa klarlagt, men i det første Bind af Stambog over jydske Tyre, der udkom i 1889, er optaget 30 Foreningstyre, som stod i 28 Foreninger, men ingen af disse Foreninger var paa denne Egn. Sønder- og Nørre-Onsild Kvægavlsforening havde en Tyr optaget i den Stambog, som udkom 1894;

denne Tyr var født i 1888, og dette er maaske den første Foreningstyr her paa Egnen.

Døstrup, Finnerup, True og Oue Kvægavlsforeninger oprettedes omkring 1900, og Snæbum, Hørby og Valsgaard Kvægavlsforeninger kom snart efter.

„Stenild Rex". Stbg. Nr. 2663.

Siden den Tid har der været Kvægavlsforeninger i de fleste af Sognene paa denne Egn, men nogle af dem har haft en meget kort Levetid. Den ældste nuværende Forening er »Jyden« i Snæbum, som er oprettet 1904.

Uheldigt Indkøb af Tyre, smitsom Kastning, Overgang til anden Besætning og Mangel paa Sammenhold er mellem de Aarsager, som har forhindret mange Foreninger i at bestaa.

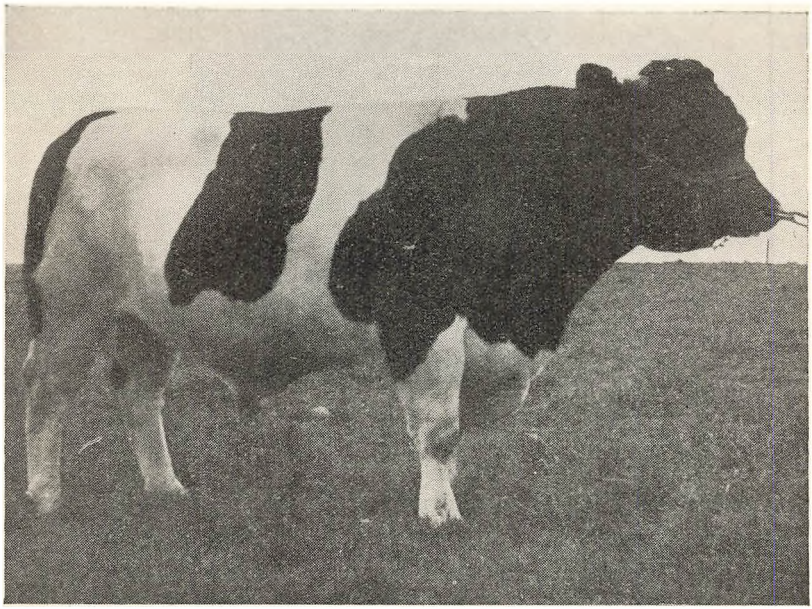
I 1950 er der 15 almindelige Kvægavlsforeninger, som alle har jydske Tyre.

Ved et Møde, som Landboforeningens Fællesledelse afholdt i Februar 1938, indledede Gdr. N. K. Nielsen, Kirketerp, om Emnet: »Bør man oprette en Forening for kunstig Befrugtning ved Kvæget?« Emnet foranledigede ikke større Diskussion, og Sagen henlagdes. I Marts 1940 kom samme Spørgsmaal paa Dagsordenen igen, denne Gang forelagdes det af Gdr. Jens Larsen, Vinterslev ved Hadsten. Paa dette Tidspunkt var der Stemning for at tage Sagen

Tyre, som har virket paa Hobroegnen og her har opnaaet 1. Klasse 1. Grad for Afkom.

Tyrens Navn	Stbg. Nr.	Ejer	Opdrætter	1. Kl. 1. Gr. Aar	Afkomsundersøgelse	
					Antal Døtre Mødrepar	kg Smør Døtre mere end Mødre
Stautrup Sylva ..	1871	Hørby Kvægavlsforening	Ove Nielsen, Stautrup	28	71	17
Fyrst Britten	2240	do.	Jens Jensen, Galten	28	66	24
Stautrup Hørby ..	2508	do.	Johs. Overgaard, Stautrup	30	62	+ 1
Solo	4517	do.	N. Bilde, Voldby	45	21	13
Bundgaard Gerber	2299	Stenild Kvægavlsforening	K. Vestergaard, Stenild	28	49	4
Stenild Rex	2663	do.	N. J. Hvirvelkær, Als	38	220	2
Stenild Eg	3733	do.	Ejner Hvirvelkær, Als	40	34	36
Stenild Leif	4782	do.	Niels Bilde, Voldby	46	12	27
Fyrst Bøgeholt ..	2480	Finnerup-Døstrup-True Kvægavlsforening	L. Laursen, Bøgeholtsminde Arden	30	47	10
Døstrup Hertug..	3074	Døstrup-True Kvægavlsforening	N. K. Nielsen, Kirketerp	35	29	+25
Døstrup Matador.	3485	Døstrup Kvægavlsforening	N. Gert Nielsen, Mygind	43	28	33
Stavn	4482	do.	A. Giversen, Skals	47	21	15
Egeblok	4618	Tobberup Kvægavlsforening	Laust Nielsen, Skals	46	18	18
Kirketerp Hertug.	2649	N. K. Nielsen og K. Jensen, Kirketerp	N. A. Fisker, Hadbjerg	32	20	5
Kirketerp Rex ...	3106	do.	Kr. Olsen, Hørby	37	21	0
Døstrup Dan	3456	P. J. Andersen og S. Krestensen, Døstrup	J. M. Pedersen, Sabro	38	18	37

op, og efter et forberedende Arbejde stiftedes Hobroegnens Kvægavlsforening den 10. Juli 1940. I 5 Aar, til 1. Maj 1945, købtes Sæd fra Hadstenegnens Kvægavlsforening, men paa dette Tidspunkt købte Foreningen selv Tyre. Disse er nu opstaldet paa Kvægavlsforeningens Ejendom i Tobberup. Foreningen har baade røde og

„Sejr". Født 17. Juni 1947.

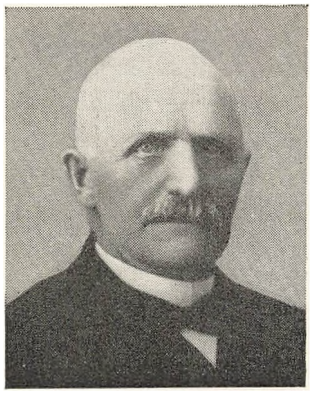
brogede Tyre. Der er insemineret ca. 6000 Køer aarligt, i de senere Aar lidt flere brogede end røde.

Det er ikke alle de Tyre, som gennem de snart 50 Aar er indkøbt til Foreningerne, der har svaret til de Forventninger, som var stillet til dem, men der har været mange gode imellem. Det første Maal, vi faar for en Tyrs Kvalitet, er den Præmiering, som den opnaar ved Dyrskuerne, men det er dog dens Indflydelse i Avlen, som er det virkelige Maal for dens Værdi.

Ovenstaaende er en Oversigt over de Tyre, som har opnaaet at faa 1. Klasse 1. Grad for deres Afkom paa denne Egn. Det skal dog huskes, at alle Tyre ikke har samme Chance for at opnaa denne Anerkendelse, idet det kan betyde meget, hvilke Besætninger de kommer til at virke i. Der kan saaledes godt have været andre lige saa gode Tyre her paa Egnen, som dem der er nævnt i Oversigten.

Den af disse Tyre, som har faaet den største Betydning, er

Stenild Rex. Denne blev Fader til mange gode Køer, og fik et stort Antal Sønner i Stambogen, men det var dog særligt gennem Sønnen Matador, E. Stbg. 2777, den fik Betydning, idet Matador blev Stammedanner, og en Tyreline fik hans Navn. 40 pCt. af de i sidste Stambog optagne jydske Tyre nævnes som »Matadortyre«. Stenild

Grd. J. Møller Andersen, Blushøjgaard.
Formand 1906—1915.

Rex er født paa Hvirvelkærgaard i 1924. Den opnaaede 2. og 3. Præmie ved Ungskue og 2. Præmie ved Amtsskue. I 1929—30 og 31 fik den 1. Klasse 2. Grad for Afkom, og i 1938 fik den 1. Klasse 1. Grad samt tilkendtes Appels Legats Ærespræmie for Afkom.

Stenild Eg tilkendtes Taurus Legats Ærespræmie ved Ungskue 1934 og fik 1. Kl., 1. Grad og Appels Legats Ærespræmie for Afkom i 1940.

Endvidere skal nævnes Tyren »Sejr«, født den 17. Juni 1947 paa Hvirvelkærgaard og tilhørende Hørby Kvægavlsforening. Denne Tyr blev tilkendt Taurus Legats Ærespræmie ved Ungskuet i Horsens 1949.

Kontrolforeningerne.

Efter forskellige Forløbere i varierende Former rundt i Landet stiftedes Danmarks første Kontrolforening i Vejen i 1895. Denne Foranstaltning til Fremme af Kvægavlen vandt hurtigt meget stor Udbredelse i Landbruget. Ved Landboforeningens Generalforsamling den 22. April 1899 omtalte Formanden Kontrolforeninger og anbefalede at oprette saadanne, idet han mente, de kunde faa stor Betydning for Økonomien i vort Kvæghold.

Den 1. November 1899 begyndte Sydhimmerlands Kontrolforening

sin Virksomhed som den første Forening af denne Slags her paa Egnen. Denne Forening havde en Udstrækning fra Valsgaard til Thorup og fra Hejring til Ravnkilde. I Løbet af faa Aar kom der dog flere Foreninger til, idet Nørager og Døstrup-Rørbæk oprettedes. De nye Foreninger dannedes ved Spaltning af den første samt ved

Køer paa Dyrskue.

Tilgang af nye Medlemmer, og paa denne Maade er der fortsat oprettet nye Foreninger. Indtil 1912 var der kun de 3 Foreninger. I 1920 var der 6, i 25 8, 30 10, 35 15, 40 20 og 1949 19, regnet inden for Landboforeningens nuværende Omraade.

Fra den første Begyndelse med ca. 30 Medlemmer med ialt ca. 400 Køer under Kontrol er der nu ca. 765 Medlemmer med ialt ca. 7600 Køer i Foreningerne.

De to Verdenskrige med deres Afspæringer og andre unormale Forhold har bragt Forstyrrelser i Kontrolforeningernes Arbejde, ikke alene har der været en Nedgang i Køernes Ydelse, foraarsaget af svigtende Tilførsler af Kraftfoder, men der har ogsaa været et Frafald af Medlemmer i disse Perioder. De fleste af Foreningerne er dog holdt i Gang hele Tiden i Erkendelse af, at uanset, om Køernes Ydelse var stor eller lille, var det af lige stor Betydning at faa de enkelte Dyrs Ydelse konstateret, for at det knapt tilmaalte Foder

kunde fordeles efter Fortjeneste og for at være i Stand til at foretage Udvalg i Besætningen.

Gennemsnitsudbyttet for de første fem Aar kendes ikke. I 1904 var Gennemsnitsudbyttet 121 kg Smør pr. Ko. Det laveste Gennemsnit, Foreningerne har været nede paa, er 87 kg Smør pr. Ko, dette indtraf i 1919, og det højeste er 160, som opnaaedes i 1937 og 38.

Til Oplysning om Ydelsen skal følgende anføres:

1904	121 kg Smør	1929	155 kg Smør
1909	122 - -	1934	149 - -
1914	117 - -	1939	158 - -
1919	87 - -	1944	140 - -
1924	150 - -	1949	158 - -

Priser paa Smør pr. kg — efter Kapiteltakst i Øre.

1866—70	138 pr. kg	1876—80	168 - -
1871—75	164 - -	1881—85	182 - -

Aarligt Gennemsnit i Øre pr. kg Smør (Not.)

1900—04	189,2	1925—29	347,4
1905—09	197,3	1930—34	204,3
1910—14	211,8	1935—39	228,7
1915—19	392,7	1940—44	421,5
1920—24	499,9	1945—49	525,7

Andre Foranstaltninger.

I 1897 blev der iværksat Konkurrencer, som havde til Formaal at udpege Avlscentre for Kvæg, saavel for den røde som for den jydske Race. Konkurrencer mellem Kvæghold var ikke noget nyt paa dette Tidspunkt, fra 1884 havde der været afholdt baade 1- og 2-aarige

Konkurrencer i forskellige Egne af Landet, men det med at udpege Avlscentre var noget nyt. 1900 kom Beretningen om den første af disse Konkurrencer, og i denne var Besætningen paa Hannerup Nr. 3 af 8 jydske Besætninger.

Foranstaltningen med Avlscentrene faldt dog meget hurtigt væk igen, da Statstilskudet til dem blev inddraget, men der fortsattes med Konkurrencer i mindre Maalestok.

Inden for Aalborg Amt har der været afholdt flere saadanne Konkurrencer i Tiden fra 1900 til omkring 1926. De har ikke alle haft lige stor Tilslutning, men de har været med til at øge Interessen for Kvægavlen og Forstaaelsen af, at det betalte sig at holde gode Dyr.

En Konkurrence, som afholdtes i Aarene 1913—15, omfattende 9 Deltagere, hvoraf de 6 var her fra Egnen, nemlig følgende: N. K. Nielsen, Kirketerp, Jens Smed Jensen, Refsgaard, L. J. Færch, Rørbæk, Kr. Andersen, Hørby, Jens Jensen, Tobberup, og L. Laursen, Bøgeholtsminde.

Fra Konkurrencernes Begyndelse virkede de som en Slags Kontrolforeninger, og dette Præg bevarede de. Foruden det Dommerudvalg, som foretog selve Bedømmelsen, var der antaget en Assistent, som rejste rundt til de deltagende Besætninger, hvor han foretog Kontrolering af Ydelsen, Vejning af Foderet og udførte Bogføringsarbejdet. Der blev gået meget grundigt til Værks, og selv om det efterhaanden er mange Aar siden, disse Konkurrencer udførtes, saa er Beretningerne om dem meget lærerige at læse.

En Slags Afløser for Konkurrencerne har vi i »Tilsynet med Kvægbesætninger«. I 1914 udsendte Foreningen af jydske Landboforeninger en Indbydelse til, at særligt gode Avlsbesætninger kunde indmeldes til et Tilsyn under et Udvalg, nedsat af denne Forening. Dette Udvalg skulde saa foretage regelmæssig Kaaring i Besætningerne, ligesom det skulde indsamle og bearbejde avlsmæssige Oplysninger om dem. Med enkelte Ændringer bestaar dette Tilsyn stadigt, og 3—5 af de bedste jydske Avlsbesætninger paa denn Egn er med i det.

Opmuntret af den Interesse, der var for dette Tilsyn, vedtoges det ved et Møde i Marts 1928, at der skulde iværksættes et tilsvarende Tilsyn med mere lokalt Præg, og denne Foranstaltning fortsætter stadig og omfatter 60—70 gode Besætninger paa Egnen, saavel af jydsk som af rød og Korthornsrace.

Ved Husdyrloven af 1893 blev det vedtaget at yde Tilskud til Foreningstyre, men det blev bestemt, at ikke alene Tyren, men ogsaa de Køer, den bedækkede, skulde være af en vis Kvalitet for at opnaa Statstilskud, og dette Krav medførte, at der foretoges Kaaring af

Køerne. I hver enkelt Kvægavlsforening foretoges Kaaring en Gang om Aaret. Disse Kaaringer tabte dog ret snart Interessen, og det var først med Indførelsen af Tilsynet, at Kaaring igen er blevet et værdifuldt Middel til Udpegning af gode Individer inden for Besætningerne. Foruden de Køer, som kaares i Tilsynsbesætningerne, kaares der hvert Aar en Del Køer i andre Besætninger.

Smørudstillinger.

I Landboforeningens første Aar afholdtes Smørudstillinger gentagne Gange, men disse er omtalt andet Sted i Skriftet.

Malkesagen.

I Erkendelse af Malkesagens store Betydning gik Foreningen ret tidligt ind for at gøre noget for at fremme god Malkning. Gennem en lang Aarrække ydede Foreningen et Tilskud til Hobroegnens Mejeriforening til Gennemførelse af Malkekonkurrencer, og rundt i mange Hjem hænger endnu Diplomer, som et eller andet af Familiemedlemmerne har faaet for god Malkning.

Et Forsøg paa at ansætte fast Malkelærer strandede paa Omkostningerne, men i mange Aar har Malkelærer Andersen, Støvring, ogsaa virket i denne Egn.

I de seneste Aar har der været afholdt en hel Del Malkekursus, hvor Mejerikontoret i Aarhus har været medvirkende, og der har været Samarbejde med Mejerierne.

Fodermesterkonkurrencer.

Dette er ogsaa et Arbejde, som udføres for at vække Lyst og Interesse til Arbejdet i Kostalden. Disse Konkurrencer, som varer en Vinter igennem, giver Lejlighed til at paaskønne Fodermestre, som udfører et særligt godt Arbejde.

Avlsdyrauktioner.

Gennem en Aarrække, fra 1928 til 1946, har Landboforeningen her deltaget i Avlsdyrauktioner i Aars, og i 1934 afholdtes ogsaa en Auktion i Hobro. Denne afholdtes om Foraaret, men dem i Aars blev holdt i September Maaned.

Efterhaanden som den kunstige Sædoverføring blev mere udbredt og Tyreholdet tilsvarende mindre, tabte disse Auktioner deres Betydning.

Særlige Besætninger.

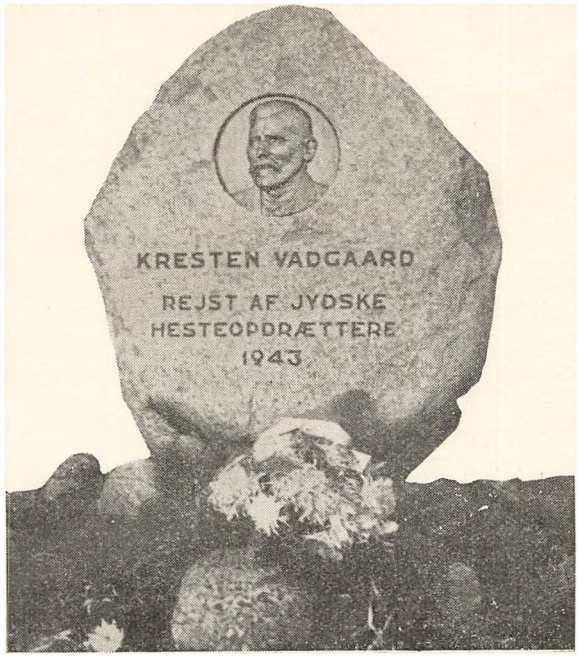
Selv om Husdyrarbejdet er udført paa en bred Front, saa er der dog Besætninger, som har hævet sig over de mange i Kraft af, at deres Ejere lagde en særlig Energi og Dygtighed for Dagen.

Ved at blade i de gamle jydske Tyrestambøger, støder man gentagne Gange paa Navnet Kr. Vadgaard, Stenild, som Opdrætter og Ejer af Tyre. Kr. Vadgaard kom til Stenild som ung Mand lige først

Fortegnelse over denne Egns Opdrættere af jydske Tyre, som er optaget i Stambogen.

Opdrætter	Tyre, født i Tiden: 1880-1890	1890-1900	1900-1910	1910-1920	1920-1930	1930-1940	1940-	Ialt
Vadgaard, Stenild	8				1	4	2	15
Hørby Kirkegaard, Hørby	1				3			4
Hannerup	2	11						13
Vernersen, Vorning	1	1			4	2		8
Refsgaard, Hørby			1	3	9	5	2	20
Nielsen, Kirketerp			2	3	8	2	1	16
Kr. Vestergaard, Stenild				9	16	17	24	66
Brokhøjgaard, Døstrup				1		5		6
Stougaard, Snæbum				1	1	1	4	7
Sterbygaard, Døstrup				1	1	9	8	19
Bertel Færch, Mejlby					4	1		5
Kristian Olsen, Hørby					7	4	3	14
Fr. Bjørn, Hørby					5	1		6
Jens Sørensen, Rørbæk					7	6	6	19
Grusbakgaard, Døstrup					3	8	11	22
Ole Justesen, Hvornum					1	3	1	5
Jac. Olsen, Øls					2	6	1	9
Kærgaard, Stenild					1	5		6
Kr. Mikkelsen, Stenild						4		4
Boldrupgaard, Boldrup					1	5		6
Aksel Stensgaard, Stenild						11	6	17
Andersen, Tørvedalsgaard, Døstrup						4	11	15
Peter Andersen, Stenild						1	4	5
Aage Pedersen, Stenild							5	5
Kr. Knudsen, Thorup						1	5	6
Hans Giversen, Stenild							4	4
Brd. Trads, Tobberup							4	4
6 Besætninger á 3 tyre 22 — á 2 tyre 37 — á 1 tyr	15	4	3	6	28	37	5	98
92 Besætninger	27	16	6	24	102	142	107	424

i 80erne. Foruden forskellige gode Lærepladser, blandt andet hos la Cour, Trinderup, havde Vadgaard været paa Thestrup Højskole og Lyngby Landbrugsskole. Han købte Gaarden i Stenild uden at have ret mange Penge, men han havde en meget stærk Vilje til, at det skulde gaa. Han var klar over, at det var gennem et godt Husdyr-

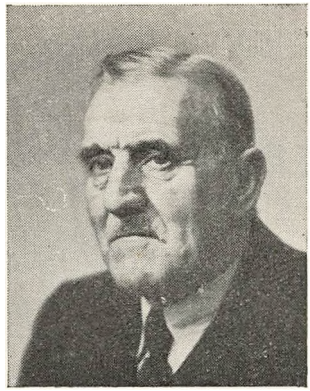
Mindesten for Kr. Vadgaard, Stenild.

hold, Landbruget skulde have sin Fremgang, og derfor tog han med det samme fat paa at forbedre Besætningen. Forbedringen skete ved Indkøb af gode Dyr, Tyre og Køer. Disse Indkøb kunde forekomme vovelige for en ung Mand, som sad haardt ved Gaarden, men Vadgaard saa rigtigt. Hestene kom til at gaa foran Kvæget i hans Interesser, hans Indsats i Kvægavlsarbejdet var stor.

Det er tidligere omtalt, at Vadgaard købte en Tyr i Salling, men ogsaa indkøbte Køer fik Betydning i Besætningen, de 8 Stambogstyre, han har tillagt, var i flere Tilfælde paa Køer, som stammede fra Mors og Thy.

Vadgaard naaede ikke alene at forbedre egen Besætning, men hans store Energi gennem et meget langt Liv smittede hans Standsfæller, og Stenilds gode Kvægavlsnavn skyldes for en stor Del Vadgaard.

Samtidig med, at Vadgaard var i Stenild, var N. K. Nielsen Ejer af Hannerup. Besætningen paa denne Gaard stammede fra Ko Nr. 1. Denne var fra Mors, men var kommet til Terupgaard i Onsild med en Drift Kvæg paa Vej til et Marked i Østjylland. Fra Terupgaard blev den solgt til Kræmer i Snæbum og videre derfra til Hannerupgaard.

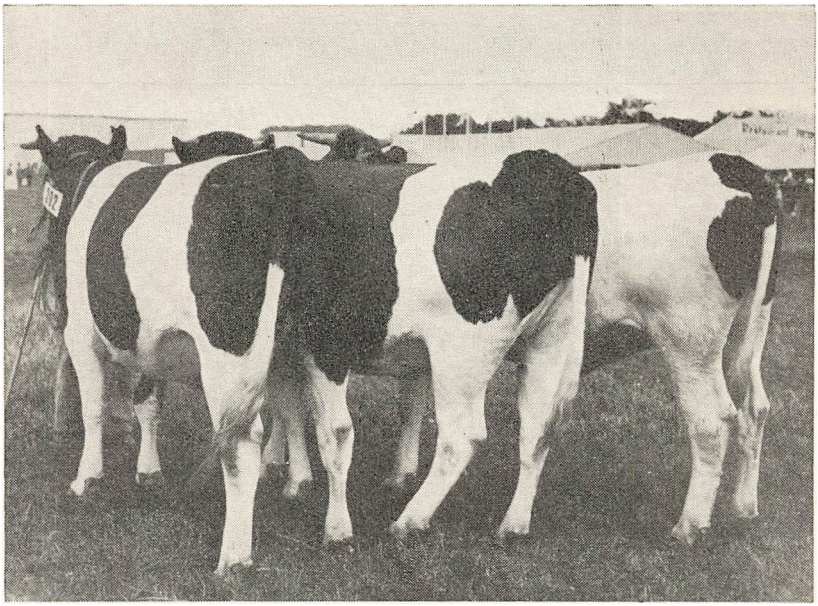

Konsulent A. N. Kroer.

Den blev forøvrigt frastjaalet Ejeren og ført til Randers Marked, men Nielsen fik den igen, efter den havde været solgt to Gange. Nr. 1 blev Moder til 4 Køer i Besætningen, men Faderen kendes kun til een af disse. Først i anden Generation kendes de Tyre, som er brugt, og dette er i flere Tilfælde Tyre hos Vadgaard. Men saa tager Udviklingen Fart, Nielsen havde Opdrætterens Instinkt, og i Løbet af faa Aar skabtes en helt 1. Klasses Besætning paa Hannerup. Besætningen naaede sit Højdepunkt under den næste Ejer, Sønnen Forpagter Jens Nielsen, da den i 1900 anerkendtes som Avlscenter. Der var et stort Salg af Tyre fra denne Besætning, og dens Navn lever videre i en Tyreslægt inden for det jydske Kvæg, som har faaet Navn af »Hannerupslægten« efter Stamfaderen »Hannerup« 869. I den sidst udkomne Stambog over jydske Tyre tilhørte 60 pCt. af de optagne Dyr denne Slægt.

Den Besætning paa denne Egn, i hvilken der er tillagt flest Stambogstyre, tilhører Kr. Vestergaard, Stenild. Besætningen er grundlagt af Vestergaards Fader, Jens Vestergaard, og den har sin Rod i Vadgaards Besætning. Ikke alene var der indkøbt Køer fra denne Besætning, men i mange Aar var det ogsaa Vadgaards eller Hannerupgaards Tyre, som brugtes, men efter Oprettelsen af Stenild Kvægavlsforening var det Tyrene i denne, som blev benyttet.

Vestergaards Besætning er en af de faa Besætninger, som har holdt sig fremme i første Linie i en meget lang Aarrække, og Ejeren har udvist en utrættelig Flid og Dygtighed for at præstere det bedste med Hensyn til Køer og Tyre. Besætningen har flere Gange været den højst kaarede inden for Foreningen af jydske Landboforenin-

3 Kvier tilhørende Kr. Vestergaard.

gers Tilsyn, og det er et usædvanligt stort Antal Tyre, som er solgt til Avl fra denne forholdsvis lille Besætning.

Mellem de mange gode Tyre, som er udgaaet herfra, er Matador den mest berømte, og under Omtalen af Stenild Rex er Matadors Betydning nævnt.

Men ud over disse tre Besætninger er der mange andre, som kunde nævnes som meget betydelige, og i Oversigten over Opdrætterne af Stambogstyre ses Navnene paa dem, som har opnaaet et Resultat i Form af at faa flere Tyre optaget i Stambogen.

Organisationen.

I de første mange Aar var Landboforeningen ene om Husdyrbrugsarbejdet. I 1897 oprettedes Fællesledelsen for Kvægavlsforeningerne i Aalborg Amt, og fra 1905 omfatter denne tillige Kontrolforeningerne i samme Omraade.

Mellem denne Fællesledelse og Landboforeningen her var der et nært Samarbejde, og Fællesledelsen udgav aarlige Beretninger om Kvægavlsarbejdet inden for Amtet.

Aalborg Amts Fællesledelse opløstes i 1926, og fra denne Tid var Kvægavls- og Kontrolforeningerne inden for Omraadet her med i Himmerlands samvirkende landøkonomiske Foreningers Fællesledelse indtil 1936. Dette Aar oprettedes Hobro Landboforenings Fællesledelse af de Kvægavls- og Kontrolforeninger i Aalborg Amt, som laa i Hobros nære Opland, samt de tilsvarende Foreninger i Randers Amt, som ønskede at deltage i Arbejdet i Hobro. Hobro og Omegns Landboforening ansatte egen Husdyrkonsulent dette Aar.

Claus Johansen, Vaarst, ansattes som Konsulent for Aalborg Amts Fællesledelse, fra denne oprettedes, til 1909, og fra dette Aar antoges A. Nielsen Kroer, Hørby, som Fællesledelsens Konsulent. Han virkede i denne, til den ophævedes, og fortsatte derefter som Konsulent for Himmerlands samvirkende landøkonomiske Foreningers Fællesledelse til 1932. Efter ham ansattes J. Gregersen, Dal, som Konsulent til 1936. Dette Aar ansattes Landbrugslærer Harald Rasmussen, Næsgaard, som Konsulent i Hobro og Omegns Landboforening og Hobro Landboforenings Fællesledelse. Fra 1938 er F. Bek Pedersen ansat som Konsulent i samme Omraade.

Landboforeningens første Husdyrudvalg nedsattes i 1918. Dette kom til at bestaa af J. Møller Andersen, Finnerup, Dalsgaard Jensen, Hjerritsdal, og Bertel Færch, Mejlby, med sidstnævnte som Formand.

Udvalget har haft følgende Formænd:

Bertel Færch, Mejlby, fra 1918 til 1923.
J. Møller Andersen, Finnerup, fra 1923 til 1940.
Jens Sørensen, Rørbæk, fra 1940 til 1946.
Gerh. Jensen, Karlby, fra 1946.

Fællesledelsens Bestyrelse og Landboforeningens Husdyrudvalg bestaar for Tiden af følgende:

Gerh. Jensen, Karlby, Formand.
P. Clemann, Hejring.
Marius Bundgaard, Døstrup.
Ejner Villumsen, Stenild.
Jac. Olsen, Ølsø.

F. Bek Pedersen.

Svineavl.

Som Følge af, at Kornsalg var det danske Landbrugs væsentligste Indtægt ogsaa i Aarene efter 1850, var der ikke paa den Tid nogen stor Interesse for Svineavl. Paa Herregaardene oprettedes efterhaanden Mejerier, og ved denne Overgang til Mælkeproduktion blev der en Del Skummetmælk til Svinefoder, og der produceredes en Del Svin til Udførsel, som dog ikke var af væsentlig Betydning før efter Krigsaaret 1864. I 1860erne var den aarlige Udførsel ca. 55,000 Svin, i 1870erne indtil ca. 200,000 Stk. aarlig, og i 1880erne naaede man op paa en aarlig Eksport af ca. 374,000 levende Svin. Tyskland (Hamborg), som var vort egentlige Marked, ønskede store, fede Svin. Men i 1887 lukkede Tyskland for Eksport af levende Svin fra Danmark. Der blev dog lukket op igen i 1890, og i de følgende 5 Aar eksporteredes atter en Del Svin til det tyske Marked, men i 1895 blev dette Marked atter lukket. I Aarene fra 1865 havde vi efterhaanden oparbejdet et Marked i England for dansk Flæsk, og efter 1895 blev England vort Hovedmarked.

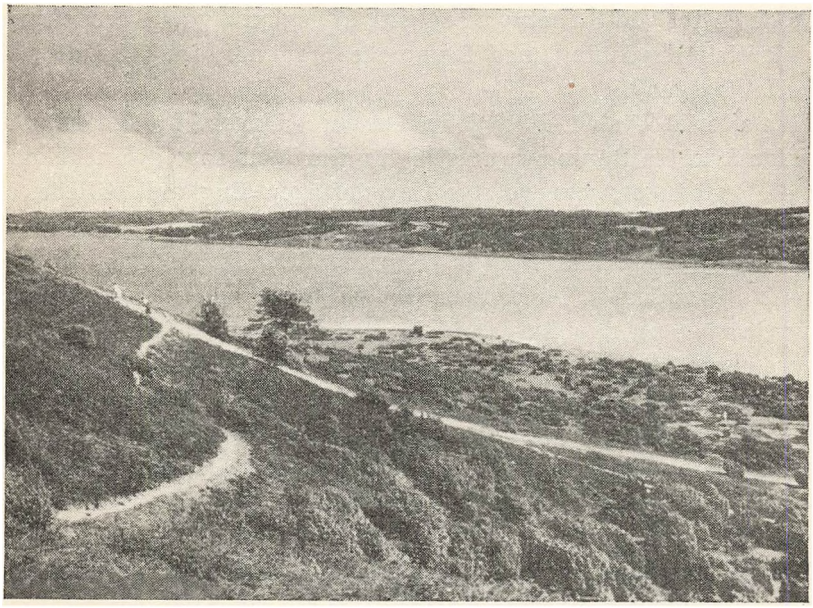
Paa almindelige Bøndergaarde og paa mindre Ejendomme kunde der i Kornsalgets Tid ikke blive Foder tilovers til Svin, der maatte nøjes med Affald fra Køkken og Lade, og Svinehold paa disse Ejendomme indskrænkede sig omtrent til, hvad der var Brug for i egen Husholdning.

I Landboforeningens første 14 Aar var der ikke fremstillet Svin paa Dyrskuet, men i 1889—90, 91 og 92 var der hvert Aar fremstillet et Par Orner af »blandet Race«. 1893 var der tillige fremstillet Søer, nemlig 2 ved Dyrskuet i Ove, 1 i Nørager, 1 i Bygum og 1 i Hobro.

Efter Mejeriernes Fremkomst og Landbrugsproduktionens Omlægning fra Kornsalg til Mælkeproduktion blev der rigeligt med Foder til Svinene Aaret rundt, Korn, Mælk og Valle, og skønt Priserne paa Fedesvin var beskedne, steg Produktionen jævnt. Der kunde ogsaa paa den Tid indføres en Del russisk Byg og Majs til taalelige Priser. Efter statistiske Beretninger oplyses, at Antallet af Svin i Danmark har været følgende til de anførte Tider: 1838 235,291, 1861 300,928, 1866 381,512, 1881 527,417, 1888 770,785, 1898 1.168,493, 1903 1.456,699 og 1909 1.467,822 Stk. Det er indlysende, at Interessen for Svineavl var stigende. Englænderne forlangte og betalte ogsaa den største Pris for en helt anden Slags, end Tyskland ønskede. De lange, halvfede og kødfulde Svin blev foretrukket, og det gjaldt derfor om for danske Landmænd, at man i avlsmæssig Henseende arbejdede hen imod at avle en Type, der besad de ønskede Egenskaber samtidig med, at det ogsaa var trivelige og hurtigt vok-

sende Dyr, der kunde give en rimelig Pris for Foderet, ligesom det jo ogsaa havde stor Betydning, at Søerne var passende haardføre og ogsaa var frugtbare. En tilfældig Avl kunde betyde store Tab.

Vort gamle danske Landsvin var stor, haardfør og nøjsom og egnede sig til at gaa og finde Føden ude, men for krumrygget, tynd-

Fjorden.

laaret og ikke trivelig nok. Men der var mange forskellige Afskygninger af Arten, Racer kan man næppe tale om; der var hvide, brogede og helt sorte, hvoraf nogle muligvis stammede fra det gamle jydske Landsvin, Marsksvinet, med de hængende Ører, og med Patter eller Klokker under Halsen: Man søgte ved Indførsel af udenlandske Stamdyr at forbedre vor Svinebestand, og særlig fra Holsten indførtes i flere Aar i Hundredevis af Søer og Orner til Krydsning med vore, og senere indførtes ogsaa fra England en Del Yorkchire Svin, idet det viste sig, at en Krydsning mellem Yorkchire- og Landsvinet gav et godt Slagterisvin, særlig medens vor Eksport gik til det tyske Marked.

Dyrskuerne søgte paa bedste Maade at vejlede ved at give de største Præmier til den Type, der bedst svarede til Datidens Krav til det ideelle Svin (i 1870erne) nemlig: »Det skulde have et lille kødfuldt, fint Hoved med smaa Ører og kort Snude; Halsen kort,

kødrig og i lige Flugt med Ryggen, Brystet rummeligt, Ryggen lige og bred, med ens Bredde fra Forboven til Krydset, Krydset lige og bredt, med vel ansat Hale, Ribbenene godt hvælvede, Benene korte, fine, velstillede med kraftig Overarm, og god Overgang fra denne til en kødfuld Bov. Endvidere gode fyldige Skinker og en god Gang.« — Gennem 1870erne og 1880erne lykkedes det i nogen Maade at oparbejde en ret god Svinetype, saa god, at sagkyndige advarede imod en ukritisk Krydsning med fremmede Stammer, for ikke at risikere Tilbagegang.

Men efter at Tyskland havde lukket deres Marked for Indførsel af levende Svin fra Danmark, maatte vi naturligvis søge at imødekomme de Fordringer, som vor nye Hovedaftager, England, stillede, og disse gik ud paa, at Svinekroppen skulde være noget længere og ogsaa noget mere kødfuld for at opnaa den største Pris. Medens man hidtil væsentlig havde benyttet de smaa, engelske Racer, saa forsøgte man nu navnlig paa Holstebroegnen at indføre Orner, og senere ogsaa Søer, af den store, hvide Yorkchire Race til Brug i Avlen. Og dette faldt saa heldigt ud, at der ved denne Krydsning fremkom Slagterisvin, der ret godt svarede til Englændernes Fordringer. Og fra denne Egn spredtes i en Aarrække en Mængde Tillægsdyr ud over hele Landet, saa der egentlig kunde tales om en Holstebrorace.

Men efterhaanden som Landmændene i stor Udstrækning gentagne Gange benyttede disse Krydsninger til Avl, viste der sig Vanskeligheder, idet det syntes, som om Dyrene blev for forædlede, og dette gav sig Udslag i, at disse blev mere kælne og vanskelige i Opvækst og gav mindre god Flæskekvalitet. Søerne gav mindre Kuld, og disse var mindre levedygtige. Ledelsen indsaa, at der for Avlsdyrs Vedkommende skulde tages Hensyn til Stamtavle, samt at man maatte søge dannet en mere haardfør, mælkerig og kraftig Race, ud af det forhaandenværende Materiale, en dansk Landrace. Landbrugsorganisationernes Drøftelser resulterede i, at man vilde søge oprettet Avlscentre, baade for Landracen og for Yorkchireracen. Staten gav Tilskud til Fremme af Avlen, og dette Tilskud blev senere forhøjet. I Løbet af faa Aar oprettedes henved 100 Avlscentre, og her paa Egnen bl. a. i Oue, Hegedal, Fyrkilde, Hejring, Andrup og Skellerup. Hos disse Centrer foretager et Udvalg regelmæssigt Eftersyn og Kaaring af Orner og Søer, og der er aarlig derfra solgt adskillige Tusinde Grise til Brug i Avlen. Ved oprettede Forsøgsstationer kontrolleres Grisenes Evne til at udnytte Foderet i rimelig Tilvækst pr. Foderenhed, ligesom Afstamning, Bygning og Flæskets

Kvalitet er Genstand for Bedømmelse og indføres i Centrets Stambøger. Slagterierne indkøber og udstationerer Orner omkring i deres Opland til Brug i Avlen.

Der er ingen Tvivl om, at disse Foranstaltninger har været af stor Værdi i Arbejdet for at fremavle og vedligeholde en god Svinebestand, saaledes at der fremdeles kan være Interesse paa Verdensmarkedet for vort Overskud af Flæsk. Hertil kommer saa for Landmændene den Vejledning, som Offentliggørelse i Blade og Tidsskrifter m. v. af Resultater af Fodringsforsøg, om Pleje og Pasning af Søer og Smaagrise, samt endvidere ogsaa den Vejledning, som Bedømmelsen paa Dyrskuerne kan give med Hensyn til Valg af Avlsdyr.

Landboforeningen har hvert Aar uddelt et Beløb til Præmier ved Dyrskuet, saaledes 1914 (det sidste Aar før Verdenskrigen) 217 Kr., og der var fremstillet 14 Orner og 2 Søer af dansk Landrace og 6 Orner og 1 So af Yorkchireracen.

Paa Dyrskuet var fremstillet:

	I Pr.	II Pr.	III Pr.
1946-Orner af dansk Landrace	7	9	1
1946-Søer - — —	10	2	0
1948-Orner - — —	5	4	1
1948-Søer - — —	18	3	0

Klassificeringen paa Slagteriet af de Svin, der gaar til Eksport, viser et ret tilfredsstillende Antal i 1. Klasse.

Priser paa Flæsk.

Københavnske Slagteriers Notering for Flæsk pr. kg (sl. Vægt): 1871—75 88 Øre, 1876—80 86 Øre, 1881—85 82 Øre. — Ansat efter Kapiteltakst: 1866—70 94 Øre, 1871—75 62 Øre, 1876—80 108 Øre, 1881—85 110 Øre pr. kg.

Svinenoteringen fra 1901 til 1949.

1901 — 82 Øre	1939 — 166 Øre	
1904 — 67 »	1941 — 220 »	
1909 — 90 »	1943 — 275 »	
1914 — 102 »	1944 — 286 »	
1918 — 214 »	1945 — 259 »	fra 1/10
1920 — 354 »	1946 — 290 »	fra 1/10
1923 — 210 »	1947 — 298 «	fra 3/2
1925 — 228 »	1947 — 380 »	fra 29/9
1928 — 136 »	1948 — 394 »	fra 1/10
1932 — 75 »	1949 — 410 »	
1934 — 156 »		

Københavns Korn-Noteringer.

Aar	Hvede	Rug	Byg	Havre	Aar	Hvede	Rug	Byg	Havre
1881–85	16,90	13,42	12,85	12,91	1919	28,00	28,24	26,12	28,92
1886–90	12,97	10,05	10,69	10,79	1920	35,40	35,40	43,49	42,41
1891–95	12,22	10,67	10,62	11,49	1922	24,73	24,55	22,09	22,76
1896–00	11,94	9,72	10,25	10,59	1925	30,69	24,93	28,27	25,95
1905	12,52	11,24	11,76	11,44	1926	22,01	16,70	17,82	16,67
1910	13,66	10,80	11,20	10,87	1930	14,27	(11,22)	12,45	11,71
1914	15,20	16,25	16,09	15,11	1934	12,44	—	13,46	13,10
1916	21,05	19,30	23,21	25,27					

J. A. F.s Korn-Noteringer.

1935	1/4	11,10	9,60	12,00	12,00	1938 1/4	16,50	15,80	16,10	14,50
1936	1/4	14,40	12,70	13,00	13,20	1939 1/4	14,30	14,30	12,30	12,50
	1/10	19,30	13,70	16,30	15,30					

J. A. F.s Udsalgspriser for Foderkorn detail:

		Byg				og		Havre
1941	Oktober	Kr. 44,50				-		Kr. 44,50
1942	Januar	- 56,50				-	(Marts)	- 54,90
1942	Oktober	- 40,50	for Byg og Havre					
1943	Januar	- 43,80	-	-	-	-		
1944	Januar	- 47,85	-	-	-	-		
	April	- 52,35	-	-	-	-		
1945	Januar	- 60,70	-	-	-	-		
	April	- 64,45	-	-	-	-		
	Juli	- 58,10	-	-	-	-		
	Oktober	- 45,20	-	-	-	-		
1947	Januar	- 43,20	-	-	-	-	Avancebegrænsningen ophører	
	Juli	- 52,80	-	-	-	-		
1948	Januar	- 64,10	-	-	-	-		
	Juli	- 60,20	-	-	-	-		
	Oktober	- 45,20	-	-	-	-		
1949	Januar	- 46,20	-	-	-	-		Kr. 45,20
	Juli	- 46,20	-	-	-	-		- 43,00
							for Rug	- 40,00

Rug og Hvede er under Krigen og indtil 1948/49 til Aflevering betalt med 28,00 Kr. for Rug og 29,00 Kr. for Hvede.

I 1948/49 var Prisen for Rug 35,00 Kr. og for Hvede 36,00 Kr.

For Høstaaret 1949/50 er Rugen frigivet, og Hveden betales med Foderkornspris plus 4,00 Kr.

Faareavl.

Lige siden Oprettelsen har Landboforeningen støttet Bestræbelserne for at fremme Faareavlen her paa Egnen, ved paa Dyrskuerne at uddele Præmier til de fremstillede Dyr, som kendtes værdige dertil. Faareavl følges ikke nu med saa stor Interesse som Tilfældet var i det 19. Aarhundrede, da Faaret var et anset Husdyr, der ydede Befolkningen baade Føde og Klæder; og var dog yderst nøjsom og beskeden i sine Fordringer til Ernæring. Der er dog ingen Tvivl om, at et passende Faarehold ved en Ejendom endnu kan være lønnende, saafremt der sørges for en god Race, god og fornuftig Pleje og Ernæring, men dette sidste har det undertiden skortet paa, og har derfor været en medvirkende Aarsag til daarlig Udbytte. Faarene skal plejes omhyggeligt, ligesom andre Husdyr, men dette er ikke ensbetydende med, at det er nødvendigt at benytte dyre Foderemner. Faaret kan udmærket udnytte saadanne Foderemner, som vore andre Husdyr ikke saa godt kan klare sig med, Efteraars- og Vintergræsning paa Skrænter, Grøfter og Veje, og iøvrigt forskellige Ting som ellers almindeligvis gaar til Spilde. Faaret kan omsætte dette til Kød og Uld, og Salg af Lam, særlig tidlige Lam kan give en Indtægt, og altsaa uden at Produktionsudgifterne mærkes synderligt. — I Aarene fra 1800 til 66 var Antallet af Faar og Lam i stadig Stigning, men fra 1866 faldt Tallet, medens Antallet af Hornkvæg stadig steg. Fra 1866 faldt Antallet af Faar og Lam fra 1.875.052 til 876.830 i 1903. Fra 1852—67 udførtes i Gennemsnit aarlig 36.000. Fra 1871—80 aarlig Overskudsudførsel 37.000. Fra 1881—90 aarlig 58.000 (et enkelt Aar ca. 80.000). I 1892 udelukkedes vi fra det engelske Marked med levende Faar og i 1893 fra det tyske. Med Tekstilfabrikernes forøgede Produktionskapacitet svækkedes Interessen for Hjemmenes Forarbejdning af Ulden, og man leverede saa, i flere Tilfælde, Uld for Varer hos Manufakturhandlere. Der mødte dog ogsaa hvert Aar en Opkøber, som paa Torve- og Markedsdage tog mod Uld i Hotel Jyllands Gaard i Hobro.

Til Forbedring af den gamle Landrace er der gennem Aarene sket Indførsel af fremmede Racer fra forskellige Lande for at opnaa et større Kødfaar og bedre Uld. Størst Betydning for vor Faareavl fik de fra England indførte Væddere og Faar af Deshley, Southdown og Oxforddown Racen. Den sidste er vistnok for Tiden mest udbredt her paa Hobroegnen. Adskillige dygtige Faareavlere her paa Egnen, har til gode Priser kunnet afsætte Avlsdyr af de nævnte Racer.

Det kan tilføjes at Faar fra Hobroegnen har kunnet hævde sig

paa Landsskuer, saaledes blev en Samling paa 3 Faar tilhørende Gaardejer Jakob Olsen, Øls enkeltvis tilkendt Guldmedalje, og som Samling ogsaa Guldmedalje + Ærespræmie ved Landbrugsudstillingen paa Bellahøj i 1938.

Gedeavl.

Ogsaa til Gedeavl har Landboforeningen i de senere Aar ydet Støtte i Form af Præmier til de Dyr, der paa Dyrskuet fandtes egnede til at fremme Avlen. Saaledes i

1946	1. Pr.	2. Pr.	3. Pr.	1948	1. Pr.	2. Pr.	3. Pr.
Geder af Saanenrace	8	1	0	Geder af Saanenrace	7	0	0
Bukkelam, kaaret ..	3	0	0	Bukkelam, kaaret ..	2	0	0
Gimmerlam, kaaret ..	5	0	0	Gimmerlam	1	0	0

Geden er et meget gammelt Husdyr, saa gammelt som Historien gaar tilbage. Den er udbredt i alle 5 Verdensdele, og lever saavel i varme som i kolde Egne. I ældre Tid var den mere udbredt her i Landet end nu, og f. Eks. fra det 16. Aarhundrede har man sikre Efterretninger om, at der paa flere store Gaarde holdtes fra 100 til 250 Stk., der gik frit omkring. Nu er det mest ved smaa Ejendomme eller ved jordløse Huse, at der holdes Geder, men dette nyttige og nøjsomme Dyr burde vel nok have en noget større Udbredelse, da det har vist sig, at Geder af den fra Hessen indførte Saanenrace, som nu er den dominerende, foruden at give et Par Lam, kan malke 500 kg Mælk og derover, og at denne Mælk er meget sund, ligesom det ogsaa kan fremhæves, at Geder meget sjældent lider af Tuberkulose. Ved en Kontrol 1899 i Prøjsen af 47.705 slagtede Geder, fandtes Tuberkulose hos 148 Stk. = 0,41 pCt. Ved den første Tælling af Geder her i Landet i 1881 fandtes 9331 Stk., i 1888 13,405 og i 1903 38,984 Stk. Kødet af Gedekid regnes lig Lammekød, men Kødet af en gammel Buk anses for uegnet til Menneskeføde. Skindet anvendes til Sko og Handsker. Enkelte Mænd i Hobro og Omegn har i de senere Aar gjort et Arbejde for at fremme Avlen af gode Brugsdyr, og der er oprettet en Gedeavlsforening i Hobro.

Fjerkræ.

I sidste Halvdel af det nittende Aarhundrede blev der gjort forskellige Tilløb til at vække Interessen for Fjerkræavl. I Bøger og Tidsskrifter sloges der til Lyd for denne Avl, som mentes at kunne blive en ret værdifuld Biindtægt. Medens Fjerkræ de fleste Steder

var en ret upaaagtet Del af Ejendommens Besætning, og mange Steder indskrænkedes til eget Forbrug i Husholdningen, saa blev der heller ikke gjort stort ud af hverken Fodring og Pleje, eller at holde rene yderige Racer. Der fremkom dog efterhaanden en Del, mere eller mindre værdifulde Forslag og Planer til en mere rationel Avl. Her skal nævnes en enkelt af de mest højttravende Planer fra 1884. Forslaget lød saaledes: »Plan til et Nyttehønseri paa 50.000 Høns i Nærheden af København«. Den til Foretagendet udsete Ejendom havde et Areal paa 53 Tdr. Land. Man vilde begynde med 4550 Høns, som saa i Løbet af 5 Aar skulde arbejdes op til 50,000 Stk. ved eget Tillæg. Det var beregnet, at den nævnte Bondegaard, ved at blive benyttet til Hønseri, skulde give følgende Netto-Udbytte: I 1885 10.216 Kr., i 1886 20.535 Kr., i 1887 35.504 Kr., i 1888 82.712 Kr., og i 1889 153,625 Kr. — »Efter mangeaarige Forsøg paa Hønseriets Omraade fremkommer denne Plan og ovenstaaende Beregninger, bygget paa Erfaring og omhyggelig Undersøgelse«. — Denne Plan ligger nu gemt paa det kgl. Bibliotek. —

Op i 1890erne var der dog bleven saa stor Interesse for Fjerkræsagen, at Landboforeningen valgte et Udvalg, som skulde tage sig af denne Sag og efter nogle Aars Forløb begyndte Foreningen at lade udstille Fjerkræ paa de aarlige Dyrskuer, og denne Afdeling af Skuerne, har det besøgende Publikum vist stor Interesse. Det har naturligvis væsentlig været Høns, der er fremstillet, men ogsaa enkelte Numre af Ænder og Gæs, og disse Udstillinger, og den sagkyndige Bedømmelse ved Skuerne, har sikkert virket belærende og vejledende for mange, og Konkurrencen og vel ogsaa de uddelte Præmiebeløb, har virket ansporende.

Fjerkræhold har i mange Aar, og særlig i de sidste Aaringer været en god Indtægtskilde for mange Brugs Vedkommende, og hvor man er tilstrækkelig aarvaagen og kyndig i Pasning og Pleje, thi dette er en Nødvendighed, hvis der ikke skal gaa for meget tabt. Det er et stort og krævende Arbejde, som endda oftest er henlagt til Kvinderne, at passe en stor Fjerkræbesætning paa økonomisk og rigtig Maade. Af stor Betydning er det selvsagt at have kraftige og gode Racer at arbejde med. Der findes over 100 Racer af Høns, hvoraf en Del er Prydhøns.

Vor Overskudsudførsel af Æg hjembragte allerede i 1890erne ret betydelige Beløb, men selve Prisen var saa som saa, idet der bestandig fremkom, vistnok ogsaa begrundede Klager over Æggenes Kvalitet, manglende Friskhed, uren Skal, uens Størrelse i samme Parti m. m. og naturligvis forringede dette Varens Anseelse og

Værdi. For at raade Bod herpaa, grundlagdes i 1895 Dansk Andels Ægeksport, med Sammenslutning i Kredse af Ægproducenterne, med maalsikre Vedtægter til Højnelse af Æggenes Kvalitet, et veludtænkt Mærkesystem for Æggene, saaledes at ethvert mangelfuldt Æg kan spores tilbage til Producenten. Dette har medvirket til, at der nu paa Verdensmarkedet er fuldt Tillid til danske Ægs absolut fine Kvalitet, saa disse kan koste højeste Pris. Der udruges aarligt en Mængde Kyllinger, men Hønsene udskiftes hurtigt, og de fleste i 2 eller 3 Aars Alderen.

England er vor Hovedkunde for Afsætning af Æg, medens der dog ogsaa afsættes ret store Kvanta til andre Pladser.

Vor Eksport af friske og præserverede Æg var i 1944 2.499.900 Snese, i 1945 7.856.600 Snese og i 1946 9.785.300 Snese. I 1948 har Eksporten udgjort ca. 39.500 Tons, eller ca. det dobbelte af Eksporten i 1947.

I Tiden Januar—April 1949 har Eksporten af Æg udgjort ca. 30.800 Tons.

Høns efter Besætningsstørrelse paa Landbrugsejendomme.

Antal Høns i Besætn	1-49 Stk.	50-99 Stk.	100-199 Stk.	200 og derover	Ialt
Antal Besætn.	71358	75005	40319	9706	209689
Antal Høns 1000 Stk.	2110	5303	5382	2634	15429

13301 Ejendomme uden Høns.

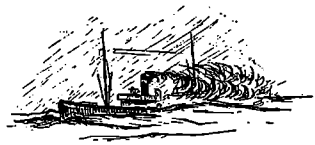
Landkommunerne (1946):

Haner (100 Stk.)	1372
Høner -	73523
Kyllinger -	104010
Ialt....	178905
Kalkuner (100 Stk.)	441
Ænder -	5354
Gæs -	3262

Resultatet af Fjerkrætællingen den 26. Marts 1949 viser, i Sammenligning med den tilsvarende Tælling i 1948, en meget betydelig Fremgang, nemlig for Høner fra 10.708.000 til 12.349.000, for Kyl-

linger fra 2.445.000 til 5.386.000, og for den samlede Hønsebestand fra 13.435,000 til 18.019,000 Stk.

Det bør endvidere nævnes at Kontrolhønserierne har været af stor Betydning og Værdi for Udvælgelsen af de mest kraftige og yderige Stammer.

Fra nyere Tid.

Egen Konsulent.

Landboforeningen holdt i en Aarrække Konsulent i Fællesskab med de samvirkende Landboforeninger i Himmerland, saaledes Forstander L. Pedersen, Aars, Landbrugslærer Larsen, Aars, Gaardejer Niels Vester, Skals og Konsulent Gregersen Dahl. Med Landboforeningens stigende Medlemstal blev Spørgsmaalet om at holde egen Konsulent aktuelt, og i Efteraaret 1935 blev der afholdt en Del Møder om Sagen sammen med Repræsentanter for Egnens Kvægavls- og Kontrolforeninger samt Hobro Husmandskreds, og paa en ekstraordinær Generalforsamling den 25. Oktober 1935 vedtoges det enstemmigt at antage en Konsulent. Paa et senere Møde behandledes de indkomne 32 Ansøgninger om Pladsen, og man enedes om at antage Landbrugslærer Harald Rasmussen, Næsgaard Agerbrugsskole fra 1. April 1936. Konsulent Bek Pedersen afløste ham den 1. November 1938.

Konsulentens Gerning er meget krævende og meget alsidig, idet den omfatter næsten alt, hvad der angaar Landbrugserhvervet, dog med Undtagelse af Havebrug, Grundforbedring, Regnskabsføring og Husholdning. Saaledes skal ydes Raad og Vejledning ved Husdyrbrug og Planteavl, alle Slags Markforsøg, Markvandringer, landbrugsfaglig Ungdomsklubs Møder, Forebyggelse af Sygdomme hos Dyr og Planter, Kontrol ved Fremavl af Korn og Kartofler, Beretninger, Bladvirksomhed, Ordning af Dyrskuer m. m. En Konsulent, som har Vilje til at yde sit bedste, kan nok faa Tiden til at gaa.

Det stigende Medlemstal i Landboforeningen peger hen paa, at Landmændene, enten de har større eller mindre Brug, indser, at det aarlige Medlemsbidrag er givet godt ud.

De danske Spritfabrikker, Hobro Afdeling.

Foruden Hobro By har ogsaa Hobroegnens Landmænd nydt Gavn

af denne hundredeaarige store Virksomhed paa forskellig Maade. Fabrikken aftager en Mængde Kartofler og Roer til ret gode Priser.

Bærmefoderet er et udmærket og ret billigt Foder, hvor ikke Kørslen er for besværlig.

Melassespøl er et eftertragtet Gødningsmiddel og benyttes nu i stor Udstrækning, hvor Transporten kan overkommes. Endelig er Fabrikkens Gaard »Trinderup«, med sine Forsøg og sin udmærkede Drift, bleven et Lærested, saa Egnens Landmænd gerne følger Fabrikkens venlige Invitation til at bese Driften, naar Lejlighed bydes.

Mindeord.

Redaktør K. J. Kristensen, Hobro, døde 1930. Han havde altid gennem Aarene støttet Landboforeningen paa bedste Maade.

Redaktør K. J. Kristensen, Hobro.

1934 udtalte Formanden Mindeord om afdøde Professor Lars Frederiksen, København, Forsøgsleder Jakobsen, Tylstrup og Branddirektør J. Nielsen Hannerup, Hobro. De havde alle ydet en stor Indsats for dansk Landbrug, og sidstnævnte var Foreningens Formand gennem mange Aar.

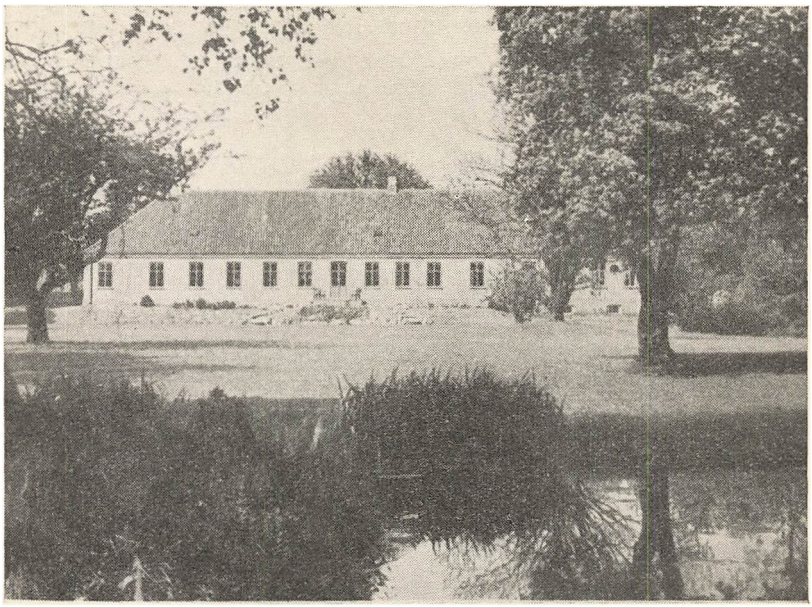
Fra Forhandlingsprotokollen.

Ved Generalforsamlingen i 1937 udtalte Formanden, at 1936 gav den mindste Høst i mange Aar, ca. Halvdelen af en normal Høst.

Endvidere meddeltes, at Foreningen havde optaget Frøsalg, og i 1937 solgt for 12.500 Kr.

I Havebrugskonkurrence 5 Deltagere, i Markkonkurrence 8 Deltagere; i Roe-Udtyndnings Konkurrence 37 Deltagere og i denne erholdt 20 1. Præmier og 17 2. Præmier.

1938: Husholdningsudvalget bevilgedes 1000 Kr. For 1938 foretoges Fordeling af 10,000 Tdr. Kartofler til Spritfabrikken; der var

Trinderup.

af 145 Medlemmer indtegnet 26.215 Tdr. Under Beretningen fremhæver Konsulent Rasmussen Ørnhavre og Majabyg.

9. September 1938: tegnet Ulykkesforsikring for Konsulenterne og 3—4 Mand ved Dyrskuet.

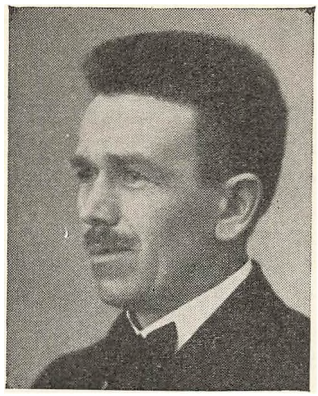
21. Oktober 1938 tildeltes Husmand Karl Simonsen, Valsgaard Sølvmedalje for Landboflid.

I Anledning af Sandflugten i 1938 modtog Landboforeningen fra Banken for Hobro og Omegn et Beløb paa 1000 Kr. til Fordeling som Opmuntring til de af Foreningens Medlemmer, som vil plante Læbælter. Hedeselskabet tilbød, at saafremt der tegnedes mindst 15 km Læbælte, kunde Arbejdet faaes udført gratis, og der ydes desuden 50 pCt. til Planter.

Ved Mødet den 11. November vedtoges, at den samlede Bestyrelse rejser til Odensemødet den 21. November.

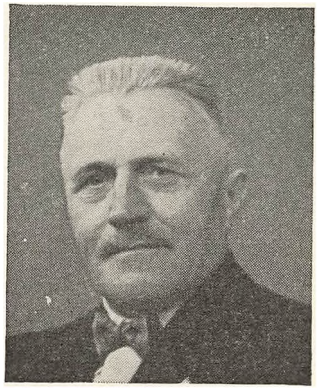
10. Marts 1939 optoges fhv. Gaardejer Kristen Vadgaard, Stenild som Æresmedlem af Landboforeningen.

Ved Generalforsamlingen den 27. Marts 1940 oplystes, at der vel var tidligt Foraar 1939, men senere Frost, der bevirkede en lille Høst. Der havde været tilfredsstillende Priser for Bacon, men ikke saa gode for Smør.

Grd. Jens Jensen, Rørbæk.
Formand 1931—1946.

Fra Marts 1940 (og indtil videre) købte Slagteriet utrivelige Smaagrise (over 5 Uger gl.) for 12 Kr. pr. Stk., samt Polte under 50 kg. til Slagtning.

Kr. Jensen, Kirketerp.
Formand for Arrangementsudvalget 1923—1945.

Regeringens Valutapolitik kritiseredes. Gaardejer Jens Møller Andersen, Finnerup udnævntes til Æresmedlem af Landboforeningen.

Den 30. November 1939 uddelte Landboforeningen Præmier for veldrevne Mark- og Havebrug ved en Festlighed paa Hobro Højskolehjem.

Derefter overrakte Hofjægermester Lüttichau, Tjele Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs Sølvbæger til Gaardejer Jens Kr. Østergaard, Redsø for Landboflid.

I 1946 fremsattes Forslag om Ansættelse af en Bygningskonsulent, i Fællesskab med de samvirkende Landboforeninger i Himmerland; men Sagen blev udsat.

Landbrugsfaglig Ungdomsklub.

Landboforeningen har gennem flere Aar haft et Udvalg paa 3 Medlemmer, som sammen med Konsulenten skulde varetage Ung-

Mønstringskursus 1939.

domsarbejdet. I de senere Aar er der oprettet en Del saakaldte landbrugsfaglige Ungdomsklubber med ret god Tilslutning, idet der snart var tegnet 3—400 Medlemmer. Disse Klubber har udført et godt Ungdomsarbejde, og Landboforeningen har derfor støttet dem saa godt, som Forholdene tillod, bl. a. ved at stille Konsulenten til Raadighed for dem. Under Konsulentens Ledelse har disse Klubber afholdt en Række Møder, Kursus, Konkurrencer, Markvandringer o. l. og i det hele taget vist et godt og nyttigt Initiativ. Med et Kontingent paa 2 Kr. aarligt til en saadan Klub, faar de unge samme Ret som Landboforeningens bosiddende Medlemmer til at deltage i, hvad denne Forening har at byde paa. Landboforenin-

gen vælger nu ikke noget Ungdomsudvalg, men lader de unge selv vælge deres Bestyrelse, og deres Formand indbydes til at overvære Foreningens Bestyrelsesmøder i samme Udstrækning som de øvrige Udvalgsformænd.

Jydsk Andels Foderstofforretning.

Stiftet 1. Juni 1898, omfatter ca. 50.000 jydske Landmænd, med ca. 500.000 indtegnede Køer (ca. Halvdelen af Kobestanden i Jylland). I de 50 Aar til 1. Juni 1948 har Omsætningen været ca. 11 Mill. Tons, til en Værdi af ca. 2 Milliarder Kroner.

Dansk Andelsgødningsforretning.

1946: 1575 Lokalafdelinger, 62.140 Medlemmer, 41,9 Millioner Kr.s Omsætning.

Dansk Andels Kulforretning.

1946: 1221 Lokalafdelinger, 8,5 Millioner Kr.s Omsætning.

Grundforbedringsvirksomheden.

Ved Konsulent J. Kongstad.

1. August 1943 paabegyndte »Hobro og Omegns Landboforening« i Samarbejde med »Himmerlands samv. landøkonomiske Foreninger« sin Grundforbedringsvirksomhed, ved at ansætte Landbrugscand. Jørgen Kongstad som Konsulent.

Initiativet til Virksomhedens Oprettelse ligger hos »Hobro og Omegns Landboforening«, idet Foreningens Planteavlskonsulent ofte fik Anmodninger fra Foreningens Medlemmer, om at yde dem Vejledning i Spørgsmaal vedrørende Afvanding, og udarbejde Planer for Arbejdets Udførelse, og da Konsulentens Tid ikke fortsat slog til, til ogsaa at beskæftige sig med dette specielle Spørgsmaal, var den Tanke nærliggende, at ansætte en Specialkonsulent, idet det jo var bevist, at Trangen for saadanne Arbejders Udførelse var tilstede.

Virksomhedens Opgave er at assistere Foreningernes Medlemmer ved Udnyttelse af Grundforbedringsloven af 14. November 1940, fornyet 25. April 1949, specielt med Henblik paa Afvanding og Kultivering, idet disse Love efter nærmere fastsatte Regler yder Tilskud og Laan til saadanne Arbejders Udførelse.

At der indenfor Foreningernes Omraade har været Brug for denne Virksomhed, fremgaar af det Antal Projekter, der er udarbejdet. I Tiden 1. August 1943 — 15. November 1948, er der af Virksomheden udsendt 694 Planer til en samlet Overslagssum paa ca. 2,71 Mill. Kroner, omfattende ca. 1750 ha.

Konsulent J. Kongstad.

Indenfor »Hobro og Omegns Landboforening«s Omraade, har de Opgaver, Konsulenten har været stillet overfor, ofte været af speciel Art, idet der er to Ting, der er karakteristisk for en stor Del af Hobroegnen, nemlig »Gryder« i de dyrkede Marker, og meget faa naturlige Afløb.

Afvandingen af disse »Gryder« forudsætter i alle Tilfælde store Dybder for Afløbsledningerne, hvilket ofte gør disse Arbejder dyre i Sammenligning med andre Afvandingsarbejder, men de Steder, hvor Ejerne har ladet disse Arbejder udføre, har der senere været almindelig Tilfredshed, idet en hel Marks Tilsaaning ofte er blevet sinket af disse mere eller mindre vandfyldte Lavninger.

Det andet nævnte Forhold, Manglen paa naturlige Afløb, har bevirket, at man er grebet til det gammelkendte Raad, at sætte »Sugebrønde«. Denne Metode lider af den meget store Fejl, at man ikke paa Forhaand kan sige noget om en saadan Brønds Værdi som Afløb, og det kan ikke nægtes, at Metoden i enkelte Tilfælde har bragt Skuffelser.

Efter de i Indledningen omtalte Love, ydes der til heromtalte Arbejder Tilskud, som udgør 50 pCt. af den udbetalte Arbejdsløn og 50 pCt. af Udgiften til forbrugte Materialer, Rør og Maskiner. Endvidere ydes der Laan med Fortrinsret. Laanene er afdragsfrie de første 3 Aar efter Arbejdets Udførelse, hvorefter Laanene afdra-

ges paa 10 Aar. Renten er p. t. normal Udlaansrente. Loven er i første Række en Beskæftigelseslov, men har den Fordel fremfor mange andre Beskæftigelseslove, at den er produktiv i dette Ords sande Betydning, idet den ikke alene sætter Arbejde igang, men Arbejde, efter hvis Udførelse der finder en Produktionsforøgelse Sted. Dette Forhold maa alle aabenbart være enige om, idet det er bemærkelsesværdigt, at Lovens Forlængelse eller Fornyelse ikke giver Anledning til stor Debat paa Rigsdagen, til Trods for, at det er store Beløb, der administreres efter Loven.

J. Kongstad.

Havebrug.

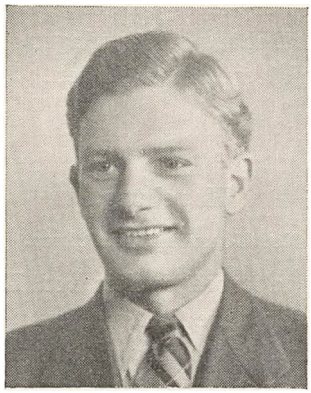
Ved Konsulent Chr. Oksen.

Den Del af Havebruget, som dyrkes ved Landbohjemmene, kan vel ikke længere siges at være Luksus, tværtimod, den Betydning, Grøntsagerne har i den daglige Husholdning paa Landet, erkendes sikkert af alle, og Forbruget burde og kunde maaske med Fordel forøges betydeligt, for paa denne Maade at bidrage til en sund, nærende og velsmagende Mad, med Mulighed for mange Variationer. Selvom der kan være meget at invende mod øget Forbrug af Grøntsager, er der sikkert mest, der taler derfor, blot maa vi lære at dyrke dem paa rette Maade, saa vi faar det størst mulige Udbytte, men ogsaa den bedste Kvalitet, som jo betyder en bedre Smag.

For at bidrage til, at Udbyttet i Landbohaverne skulde blive større og bedre, har Landboforeningen 1. November 1943 ansat en Konsulent i Havebrug til at varetage disse Interesser, men da der endnu kun er gaaet faa Aar, kan det være vanskeligt at spaa, hvilken Udvikling det vil faa, ligesom det er vanskeligt at gøre op, hvad der er naaet, derimod er det lettere at pege paa, hvad der skal gøres i Fremtiden.

Urtehaven maa vel være det Sted, der først maa bringes i Orden, da den har størst økonomisk Betydning, og her er meget at gøre, idet Urtehaverne maa drives mere rationel nu end tidligere, hvor Tid og Arbejdskraft betyder saa uhyre meget, og den gamle Maade at dyrke Grøntsagerne imellem Frugttræerne svinder mere og mere væk til Fordel for et mere solaabent og velegnet Areal, hvor Hestekraften kan bringes i Anvendelse mest muligt, det letter Arbejdet og dyrkningsmæssigt i de fleste Tilfælde meget bedre. Skal Udbyttet og Kvaliteten stadig forøges, maa vi hele Tiden holde os à jour med de nye Sorter og Stammer, der hvert Aar kommer frem, det er en

relativ lille Ulejlighed at vælge det bedste, og Prisforskellen er meget lille, men Udbytteforskellen er saa stor, at vi slet ikke kan tillade os at vælge de mindre gode Sorter og Stammer, den Teori, at Frø er Frø, er ikke holdbar længere. — Men ogsaa den Maade Frøet udsaas paa, ligesom Tidspunktet og Pasningen Sommeren

Konsulent Chr. Oksen.

igennem øver stor Indflydelse paa Udbyttet. Naar det drejer sig om Planter, maa vi ogsaa gøre os Anstrengelser for at fremskaffe det bedste, og faa dem plantet rigtigt og godt, for at Resultatet skal blive godt.

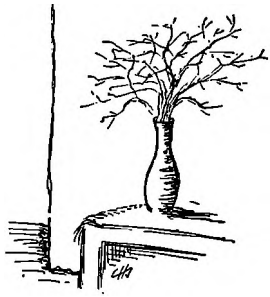
Herhjemme er vi endnu imellem de Lande, som har et forholdsvis lille Forbrug af Frugt, paa Trods af vi eksporterer en hel Del, og ude paa Landet bliver sikkert ikke brugt ret meget mere end det, der avles paa egen Jord, derfor maa Maalet ogsaa være at faa større Udbytte af sine egne Frugttræer.

Det er ikke saa nær alle Steder, det er nødvendigt at plante flere Frugttræer, men derimod at faa de Træer godt passet, som er plantet, men hvor der plantes nye, maa vi vælge de Sorter, som nu engang er egnet her for Egnen, Sorter, som er gode og yderige og ikke for sarte, der er Sorter nok, og der maa tages Hensyn til at vælge Sorter, saa Sæsonen kan strækkes fra Sommeren til næste Aars Høst eller saa nær derpaa, som det er muligt.

Beskæringen øver ikke nær saa stor Indflydelse paa Udbyttet (bortset fra den første Formning af Træet), som de fleste tror, men derimod hensigtsmæssig Gødskning har meget stor Betydning og er saa absolut afgørende for, hvor meget Frugt der skal høstes.

Sygdomsbekæmpelsen spiller en meget stor Rolle, hvadenten det drejer sig om Urtehaven eller Frugthaven, den er afgørende for,

hvilken Kvalitet vi skal høste, det er de fleste tilbøjelige til at undervudere, og for at bøde en Del derpaa har Havebrugsudvalget indkøbt en Motorsprøjte, som nu sprøjter Frugttræerne og Frugtbuskene for de Medlemmer, som ønsker det og har vanskelig ved at faa Sprøjtningen gennemført, paa denne Maade er det muligt at hjælpe Medlemmerne til at avle Frugt af en fin Kvalitet og holde Frugttræerne sunde og pæne.

Prydhaven er maaske nok et Smertens Barn for de fleste, det skal gerne se pænt og ordentlig ud omkring Hjemmet, men tit og ofte kan der daarlig afses Tid til at holde Havebruget saa pænt, som man gerne vilde, og Prydhaven kommer derfor til at vente til sidst, som jo er meget naturligt. For at faa dette Forhold lidt bedre, vil det sikkert være bedre, ikke at have Prydhaven alt for stor, og derefter faa den lavet saa praktisk, at der bliver saa lidt Vedligeholdelsesarbejde som muligt, det kan lade sig gøre og bliver gennemført mange Steder, det betyder ikke, at Havens Skønhedsværdi forringes, de rene og klare Linier, om de saa er aldrig saa enkelte, er altid pænt, det, som er vigtigere, er, at faa det rette Blomsterflor bragt ind i Haven paa de rette Steder, hvor de trives godt og tager sig pænt ud, der skal i Landbohaverne være et Blomsterflor hele Sommeren, af Stauder, Roser, Sommerblomster og Prydbuske i alle Farver med særpræget Duft, men ogsaa store og smukke Træer, hvor der er Plads til dem, er med til at gøre en Have pæn og hyggelig.

Ogsaa det lille Drivhus maa ikke glemmes, her høstes en Mængde Tomater, Vindruer og Fersken m. m. og er til stor Glæde for den, som har Tid til at arbejde med det.

Læplantningens Interesser varetages ogsaa ved at hjemsøge Statstilskud, fremskaffe gode Planter og plante Læbælter saavel ved Gaarden som i Marken.

Disse og mange andre Opgaver arbejdes der med inden for Have-

bruget Aaret rundt, hvadenten det nu foregaar ved Havevandringer, Studiekredse, Foredrag eller Besøg paa Stedet, for paa denne Maade at faa det bedst mulige ud af enkelte Haver, hvadenten den er stor eller lille.

Chr. Oksen.

Regnskabsføring.

Ved Konsulent P. Nissen Pedersen.

Inden for Landbruget har det lige saavel som for andre Erhverv været af Betydning med Regnskabsføring. Nogen lang Historie har

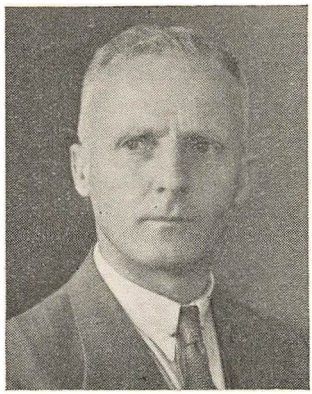
Konsulent P. Nissen Pedersen.

Landbrugsregnskab dog ikke. Der var enkelte Herregaarde, der førte en Slags Regnskab i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, men først efter 1850, hvor Bønderne fik mere Deltagelse i faglig Arbejde og offentlig Liv, begyndte Interessen for Regnskabsføring at faa nogen Tilslutning inden for alm. Landbrug.

I Begyndelsen af dette Aarhundrede var Antallet af regnskabsførende Landbrug stigende fra Aar til Aar. Dette gav Stødet til, at enkelte Landboforeninger fik den Tanke, om ikke det var en Opgave for Landboforeningerne at faa Landbrugets Regnskab sat i System. Til at begynde med maatte man prøve sig frem for at finde en Form, der kunde vinde Indpas. Resultatet blev, at der blev dannet Regnskabsforeninger, først enkelte, efterhaanden mange, saa der nu er over hundrede Regnskabskredse fordelt over hele Landet.

I Landboforeningen her er der ogsaa gjort flere Fremstød for Landbrugsregnskab. Efter Forhandlingsprotokollen er Spørgs-

maalet blevet drøftet ved Generalforsamlingen den 3. April 1920. Aaret efter bliver der gjort et stort Arbejde, der vælges 2—3 Mand i hver By i hele Landboforeningens Omraade, som skal arbejde for Sagen. Lærerne ved de forskellige Skoler bliver opfordret til at sætte sig ind i Landbrugets Regnskabsføring for saa senere at blive

Konsulent Th. Bro Pedersen.

Ledere af de Kursus, der skulde afholdes. Den 30. September 1921 var man naaet saa langt, at der var indtegnet 310 Deltagere til 17 Kursus, hvor Egnens Lærere skulde undervise. En Del af disse Deltagere har saa ogsaa i Aarene derefter ført Kassebogen for deres egen Bedrift, og nogle vel ogsaa faaet udarbejdet et Sammendrag hvert Aar, saa de kunde se, hvad de enkelte Grene har givet, for saa i kommende Aar at drage Nytte af Arbejdet.

Den 31. Marts 1929 nedsatte Th. Bro Pedersen sig i Hobro og startede Regnskabsforeningen med Landboforeningens Billigelse. To Aar senere blev Th. Bro Pedersen ansat som Regnskabskonsulent i Aalborg Landboforening og flyttede saa til Aalborg, men beholdt dog stadig dem, der havde sluttet sig til her i Hobro, indtil Landboforeningen selv fik Konsulent i 1936. Denne overtog saa Regnskaberne i Omraadet her, samtidig med at han var Planteavls- og Husdyrbrugskonsulent. I 1941 blev der taget Skridt til at faa ansat en Regnskabskonsulent, og samme Aar den 1. November kom der Tilbud fra Mariager og Randers Amts nordøstlige Landboforeninger om Samarbejde paa dette Omraade. Et Regnskabsudvalg blev nedsat med Gdr. Jens Vammen, Skellerup, som Formand, og allerede samme Aar blev Landbrugskandidat P. Nissen Pedersen antaget som Konsulent til at udføre Regnskabsarbejdet inden for de tre Landboforeninger.

Forrentningsprocenter i Regnskabskredsen.

Aar	pCt.	Aar	pCt.	Aar	pCt.
1935—36	4,3	1940—41	8,8	1945—46	5,3
1936—37	2,2	1941—42	4,9	1946—47	4,6
1937—38	5,2	1942—43	5,9	1947—48	3,2
1938—39	4,5	1943—44	9,0	1948—49	
1939—40	7,0	1944—45	9,6		

Om hvordan Økonomien inden for Landboforeningens Omraade har været i de forløbne 75 Aar, skal der ikke siges meget. I Firserne og Halvfemserne var der meget daarlige Tider for dansk Landbrug. Med Aarhundredeskiftet maa Krisen i Hovedsagen siges at være overstaaet, og der begynder en Opgangsperiode, som varer til 1920. I Tyverne har vi stærkt svingende Konjunkturer, og i Regnskabsaaret 1931—32 kommer vi ned paa en Forrentningsprocent paa ÷ 0,4 efter det landøkonomiske Driftsbureau.

I foranstaaende Tabel er opført den gennemsnitlige Forrentningsprocent gennem de sidste 14 Aar fra Regnskabskredsen her, og deraf kan der ses lidt om, hvordan Økonomien har været i dette Tidsrum.

P. Nissen Pedersen.

Landbruget under Krigen 1940—45.

Ved Krigens Indtræden i September 1939 ændredes Forholdene for Landbruget straks derved, at de forhaandenværende Beholdninger af Brødkorn søgtes reserveret til Befolkningens Ernæring, og derved, at der indførtes Maksimalpriser paa indenlandsk Korn og Majs, ligesom Staten, for at sikre en rationel Fordeling af de forhaandenværende Lagre af Majs, overtog disse Beholdninger. Prisudviklingen var ikke Landbruget gunstig, idet England straks fastsatte

Maksimalpriser paa bl. a. alle de Varer, det danske Landbrug eksporterede, og samtidigt oprettede et Centralkontor for Importen af Smør og Bacon. De af England fastsatte Priser gav — under Hensyn til de stigende Omkostninger og Fragter — Landbruget lavere Indtægter end før Krigen. Dertil kom, at Regeringen ved Krigens Udbrud besluttede at opgive Følgeskabet med Sterling, for i Stedet at knytte Kronen til Dollar, idet man frygtede, at en eventuel Prisstigning i England skulde forplante sig hertil.

Som fremtidig Dollarkurs valgtes ikke den gældende (479,50), men en højere (518,00), hvorved man fulgte Sterling ca. 8 pCt. nedad; men Sterling faldt yderligere og noteredes snart i ca. 20. — For det Indtægtstab, som Landbruget derved led, fik det Kompensation igennem særlige Tilskudslove af 10. November 1939, 1. Februar og 30. Marts 1940 om Foranstaltninger til Udligning af Misforholdet mellem Landbrugets Eksportpriser og Produktionsomkostninger.

Ordningen var dog Genstand for Kritik, særlig fra det store Landbrugs Side, medens Husmændene støttede Regeringens Forslag. — Prisudvekslingen for de vigtigere af Landbrugets Varer var i Efteraaret 1939 saaledes:

Priser i Kr. pr. 100 kg.

1939	Hvede	Smør	Flæsk	Unge Køer	Bomulds-frøkager	La Plata Majs
Juli	15,42	227	174	54,00	15,44	14,12
September	17,69	240	168	62,00	—	—
December	19,12	268	192	54,00	25,50	20,92
November	18,24	245	180	56,00	25,50	20,50

Blokadens Indtræden 1. April 1940 ændrede fuldstændigt de Vilkaar, Landbruget hidtil havde arbejdet under, særlig fordi Importen af baade Brødkorn, Foderstoffer og Kunstgødning dermed var udelukket, og fordi Afsætningen af Landbrugets Produkter maatte lægges helt om. Om Ordninger desangaaende kan nævnes: Efter at Danmark efter April 1940 maatte regne med at blive afskaaret fra en normal Import paa ca. 700,000 t Korn og ca. 900,000 t Foderstoffer, maatte det vigtigste Problem blive at faa Landets Høst til at strække til, til Saasæd, til Befolkningens Brødforsyning, til Opretholdelse af en saa stor Husdyrbesætning som muligt og til Dækning af et industriel Raastofforbrug i saa stort et Omfang som muligt. For at sikre en rationel Fordeling til de forskellige Anvendelser, maatte Staten skaffe sig Raadighed over alt Brødkorn og desuden over saa meget af Foderkornet, som skønnedes nødvendigt og forsvarligt. Til Opnaaelse af dette Formaal bestemte Kornloven af 25. Juli 1940 for

Høsten af 1940, at ethvert Landbrug skulde aflevere al Hvede og Rug (med Undtagelse af Saasæd), og desuden skulde Ejendomme med over 10,000 Kr. Jordværdi aflevere saa meget Foderkorn, at der tilsammen af Brødkorn og Foderkorn afleveredes 500 kg pr. paabegyndt 1000 Kr. af Grundværdien, mellem 10,000 og 25,000 Kr., stigende til 800 kg pr. 1000 Kr. Grundværdi af den Del af Grundværdien, der oversteg 80,000 Kr. De saaledes tilvejebragte Beholdninger af Foderkorn skulde anvendes dels til Salg til Brugere af Ejendomme under 10,000 Kr. Grundværdi, idet disse Brug kunde købe et Kvantum Foderkorn svarende til, hvad Ejendommen havde afleveret af Brødkorn (saaledes at disse Ejendomme altsaa fik Foderkorn i Stedet for Brødkorn, de var tvunget til at aflevere), dels til Salg til andre mindre Ejendomme, til Fremstilling af Gryn m. v. For Kornet betales 29 Kr. pr. 100 kg Rug, 28 Kr. for Hvede og 25 Kr. pr. 100 kg for de øvrige Kornsorter reguleret efter holl. Vægt, samt 10 Kr. pr. 100 kg i Efterbetaling for ⅛ af Leveringen til Landmænd, som fuldt ud og rettidigt har opfyldt deres Leveringspligt.

Samtidig fornyedes Loven om Forbud mod Fodring med Rug og Hvede og med Produkter deraf.

For Høstaaret 1941—42 blev der efter Forhandlinger mellem Landbrugsministeren og Landbrugsraadet, Husmandsforeningerne og Tolvmandsforeningerne fastlagt en Kornordning efter ganske lignende Principper som for 1940/41, idet dog Paaligningen skete efter en noget højere progressiv Rateskala. Skalaen begyndte saaledes med 500 kg pr. 1000 Kr. Grundværdi for den Del af Grundværdien, der laa mellem 8000 Kr. og 12,000 Kr., og steg til 1050 kg. pr. 1000 Kr. Grundværdi for den Del af Grundværdien, der oversteg 100,000 Kr. Ligningen er saaledes højere end i 1940, og der udskrives ialt 870,000 t Korn mod 730,000 t i 1940. Heraf regnes 410,000 t at medgaa til Brød og Mel, 100,000 t til Gryn, 100,000 t til Foderkorn til de mindre Ejendomme, 35,000 til Bryggerierne, 12,000 t til Kaffesurrogater og Resten til Heste, Svin og Høns uden for Landbruget, til Spritfabrikation m. v. 140,000 t regnes at medgaa til Dækning af særlige Krav, Landbrugerne kan fremsætte vedrørende Foderkornet.

Udskrivningen svarer til ca. ¼ af Kornhøsten, idet Kornudbyttet normalt andrager ca. 3,2 til 3,6 Mill. t. Den Mængde Korn, en Landmand har til Rest, naar han har opfyldt sin Leveringspligt, kan han afhænde i fri Handel til en anden Landmand eller til en Handlende.

Kornpriserne fastsattes til de samme Beløb som Aaret før. For

Landbruget blev det nu et meget vanskeligt Problem at tilpasse Besætningens Størrelse til den mindre Mængde Fodermidler, der efter Fodringsimportens Standsning og Brødkornets Aflevering stod til Raadighed. Landbrugsraadet foretog forud for Høsten i 1940 Beregning over, hvor stor Nedskrivningerne burde være, men disse Beregninger byggede paa Forudsætningen om normal Høst. Høsten 1940 blev nu for Brødkornet mindre, men for Foderkornet væsentlig større end normalt, og maalt i Afgrødeenheder omtrent som Gennemsnit i 1934—38. Efter disse Beregninger skulde Svinebesætningerne nedskæres fra ca. 3,2 Mill. Stk. til ca. 2 Mill. Kvægbesætningerne fra 3,3 til ca. 2,6 à 2,7 Mill. og Hønsebesætningerne fra 33 Mill. Stk. til 7 Mill. Stk. Naar Svine- og Hønsebesætningerne skulde nedskæres forholdsvis langt stærkere end Kreaturbesætningerne, skyldes det, at de saa langt hurtigere kan oparbejdes igen. Faktisk blev Besætningerne (i Landkommunerne) indtil Tællingen pr. 12. Juli 1941 nedskaaret saaledes:

	Antal 1000 Styk: Hornkvæg	Svin	Høns
29. Juni 1940	3226	3199	21.884
12. Juli 1941	3004	1770	11.948

Da imidlertid Reduktionen af Kvægbesætningerne ikke skønnedes tilstrækkelige, hvis man vilde undgaa Fodervanskeligheder i Vinteren 1941/42, søgte man at opfordre Landmændene til større Reduktioner ved i Sommeren 1941 at yde Eksportpræmier for Kreaturer. Det lagte Program maa dog nu yderligere reduceres, idet Høsten i 1941, efter en foreløbig Opgørelse for Korn, Foderroer og Hø kun var 64,9 Mill. Afgrødeenheder mod 72,8 Mill. i 1940, en Nedgang, der i nogen Grad staar i Forbindelse med de mindre Gødningsmængder, der med de reducerede Besætninger og den formindskede Import staar til Raadighed.

Foderproblemet bliver dog for Landbruget kompliceret derved, at det ikke blot er et Spørgsmaal om Kvantitet, men ogsaa om Kvalitet, idet de Mængder, der tidligere blev importeret, og som nu maa undværes, var de protein-(æggehvide-)holdige, medens det hjemmeavlede Foder i højere Grad var Grovfoder. Erstatning herfor lader sig ikke uden videre fremskaffe, idet en Udvidelse af Dyrkningen af de mest proteinholdige Afgrøder som Lucerne og Kløver, strander paa Grund af manglende Frø. Men dernæst stilles der til Landbruget Krav om forøget Produktion af visse særlige Afgrøder, saaledes af Hensyn til Befolkningens Ernæring Krav om større Arealer med Grøntsager og Frugt, ligesom Sukkerroearealet maa udvides baade

af Hensyn til Ernæringen og af Hensyn til, at Sukker er en Vare, som er særlig vigtig at have til Bytte med andre Varer, fra de andre skandinaviske Lande. Ogsaa Industrien melder sig med Ønsker om at faa leveret Raastoffer som Erstatning for hidtil importerede Varer som f. Eks. olieholdigt Frø (af Oliehør, Sennep og Raps) og Spindstoffer til Tekstilindustrien (Spindhør, Hamp) og Tobak.

Priser i Kr. pr. 100 kg.

		Smør	Flæsk	Æg	Hvede	Rug	Unge Køer
1941	gennemsnitlig	437	237	201	30,00	31,11	117,16
1940	—	312	194	139	25,24	26,64	72,56
1939	—	239	174	112	15,83	16,74	54,62
1938	—	231	175	117	15,80	15,68	48,35

Ved en Vurdering af disse Priser maa dog erindres, at de forhøjede Priser paa Smør, Flæsk og Æg kun opnaaes for væsentlig mindre Mængder end før. Forrentningsprocenten af Handelsværdien er opgjort til 7,1 pCt. (Formuebevægelse paa Grund af Realisation af Besætning).

Ved Landboforeningens Generalforsamling den 1. April 1942 omtalte Formanden den usædvanlig lille Høst i 1941 (ca. 8 Mill. Afgrødeenheder mindre end Aaret forud). Dette skyldtes den tørre Forsommer, men ogsaa især Mangel paa Tilførsler af Foderstoffer og Kunstgødning udefra, og Reduktion af Besætningerne. Fra December 1939 til December 1941 var Hornkvægbestanden formindsket med 353.000 Stk. og Svinebestanden halveret. Fra Maj 1938/39 til 41/42 faldt den samlede Mælkeproduktion med godt 37 pCt. — For at fremme Eksporten af Kreaturer til Tyskland blev der i Tiden fra 18. Maj til 30. Juni 1941 givet en Eksportpræmie for Kreaturer med over 4 brede Tænder. Derefter skete en mindre Forhøjelse af Prisen. Tyskerne ønskede ogsaa gerne leveret store fede Svin.

For at undgaa at forhøje Prisen paa Hjemmemarkedet vedtoges den 24. Oktober 1942 en Lov om en »Smørordning«, hvorefter der sikres Producenterne en Pris af 4 Kr. 45 Øre pr. kg., som Udligning mellem Eksportprisen 5 Kr. 10 Øre, og den fastsatte og gældende Afregningspris 3 Kr. 89 Øre, som fremdeles skulde gælde paa Hjemmemarkedet. Alle Eksportvirksomheder, som udfører Smør her fra Landet, svarer, efter nærmere af Ministeren fastsatte Regler, en Afgift af alt Smør som udføres, ligesom ogsaa enhver Næringsdrivende, der modtager Indkøbstilladelser til Køb af Smør betaler en Afgift af 56 Øre pr. kg. Beløbet indgaar i en Fond, og anvendes til Udligning af Forskellen mellem Eksportprisen og den

for Hjemmemarkedet gældende Smørpris. Loven havde Gyldighed fra 1. Oktober 1942 til 30. September 1943.

De unormale Forhold med Spærringer og Vanskeligheder for al Produktion og Omsætning nødvendiggjorde en Række Ordninger, Forbud, Maksimalpriser, Rationeringer, Raad og Nævn, for om muligt efter Omstændighederne, at hidføre en retfærdig Fordeling af de forhaandenværende Fødemidler samt Brændsel, Bolig og Beklædning m. m. Befolkningen vænnede sig efterhaanden til, og indrettede sig paa, at de offentlige Myndigheder i H. t. forskellige Bemyndigelseslove, tiltog sig Ret og Raadighed over enhvers Ejendele og Produktion, Bolig, Føde, Klæder og øvrigt Forbrug, samt Bestemmelse om den Erstatning der efter Grundloven blev ydet for tvungen Aflevering af bl. a. Korn, Uld og Fødevarer. Men alle var enige om, at ingen Borger her i Landet skulde lide uforskyldt Sult og Nød, og dette blev, stort set, heller ikke Tilfældet.

Arbejdsløn i Krigsaarene.

Opgørelser paa Grundlag af Indberetninger fra 300 Kommuner. Tællingen omfatter godt 7400 Helaarsfæstede og knap 7900 Halvaarsfestede, og omtrent 650 maanedsfæstede Piger. *Her medtages kun Helaarsfæstemaal* + Kost og Logis, der er mest almindeligt i Jylland, medens Halvaarsfæstemaal er mere udbredt paa Øerne.

Fra $^{1}/_{11}$-$^{30}/_{10}$	For-karle	Karle			Piger	
		16 Aar og derunder	17-20 Aar	21 Aar og derover	17 Aar og derunder	18 Aar og derover
1942/43	1416	695	1049	1286	531	685
1943/44	1674	933	1362	1559	642	806
1944/45	2242	1223	1807	2010	853	1099
1945/46	2723	1526	2220	2487	1060	1349

Af de i den nævnte Indberetning opførte Helaarsfæstemaal er 90 pCt. i Jylland, og af de opførte Halvaarsfæstemaal er 65 pCt. paa Øerne. I 1947 var Lønningerne ca. 10 pCt. højere.

Andre Sager.

Efter Ansøgning bevilgedes i 1943 en Samleplads i Hobro for Handel med Kreaturer. Handelen foregik de første Aar i Markedshallen i Højskolehjemmets Gaard, men for et Par Aar siden flyttedes Mar-

kedet til den nye Markedshal ved Havnen, hvor ogsaa Grisemarkedet blev flyttet ned.

1942 udstedtes Forbud mod Slagtning af Gimmerlam, og samme Aar kom der en lille Prisforhøjelse for store Svin, og fra Marts 1943 en Prisforhøjelse for store kødfulde Kreaturer (over Maksimalprisen for ekstra Klasse), ligesom der kom Bestemmelse om Anvendelse af Fæhaar i Klædevareindustrien.

1942 gaves Statsgaranti mod Tab ved Saaning af Hvede, og udstedtes Indkøbsmærker til Ombytningskorn.

1943 lejede Landboforeningen et Areal paa 40 ha i lille Vildmose, og der indmeldtes straks 100 Kvier til Græsning derude.

Paa Grund af stigende Medlemsantal er der i 1943 antaget en Grundforbedringskonsulent og en Havebrugskonsulent i Samarbejde med de samv. Landboforeninger i Himmerland.

Ved Generalforsamlingen i 1943 oplyser Regnskabskonsulent Nissen Pedersen, at der nu er 92 Regnskaber, deraf 35 i de andre Landboforeninger, som vi har Samarbejde med. Endvidere oplyses, at Forrentningsprocenten er gaaet en Del ned.

19. November 1943 tildeltes Gaardejer Regner Stensgaard, Nytoft pr. Nørager, Sølvmedalje for Landboflid.

1943 er Priskontrolraadet i Virksomhed og fastsætter Priser og Avancer.

Der udstedes Høstpantebreve. Ved Generalforsamlingen 1944 betegner Formanden 1943 som et Aar med gode Afgrøder, til Trods for svigtende Tilførsler af Kunstgødning. Ensilering bidrog til gunstige Fodringsforhold.

14. April 1944 optoges Gaardejer Niels Kr. Nielsen, Kirketerp som Æresmedlem af Landboforeningen.

Ved Generalforsamlingen 1945 oplyser Formanden, at der er sket Reduktion af Besætningerne, som Følge af svigtende Tilførsler og ændret Fodring. Det oplyses, at Hobro Samlestald er den fjerde største i Landet.

Krigsaarene 1940—45 var en meget besværlig Tid, ogsaa for Landboforeningens Arbejde. Saa godt som Omstændighederne tillod, førtes Foreningens Arbejde videre Aar for Aar, uden alt for mærkbare Afbrydelser i det planmæssige Omfang.

Efter Danmarks Befrielse fremsatte Landbrugsraadets ledende Præsident, H. Hauch, følgende Udtalelse den 8. Maj 1945.

Det var fem onde og bitre Aar for vort Folk. Men danske Kvinder og Mænd stod fast i disse Aar i Selvhævdelse og Samarbejde. Lad os gøre os klart, at Tiden, der kommer, kalder paa fortsat Sam-

arbejde, om det skal gaa os vel. Ligesom Landbruget i Krigens Aar øvede sin Gerning for at skaffe Fødemidler til Landets Befolkning, saa maa vi nu mere end nogensinde tage Kræfterne i Brug i Produktionens Tjeneste. Og Kravene til os gaar endnu videre end før, thi vi lever i en Verden, hvor Sulten truer.

Vi kan nu igen færdes frit i vort Land og tale frit om det, som fylder vort Sind. Lad os først og fremmest bruge Friheden i Samarbejdets Tjeneste. Lad os inden for alle Erhverv i vort Land bestræbe os for, som Tilfældet har været under Besættelsens tunge Aar, at forstaa hinandens Kaar, og bedømme disse nøgternt, lad os samle Kræfterne til fælles Virke og ikke til indbyrdes Kamp og Strid. Vi har næppe nogensinde tidligere haft saa meget Brug derfor, som netop nu. Det maa blive Dagens Gerning, under vor generhvervede Frihed, i endrægtigt Samarbejde at skabe de bedst mulige Vilkaar for Fremtidens Danmark. En ubeskrivelig Taknemlighed fylder nu alle danske Sind, og den vil hjælpe til at bære over de Vanskeligheder, som vil komme, men som det danske Samfund i Fællesskab skal overvinde.

Efter Befrielsen.

En Følelse af ubeskrivelig Lettelse og Glæde bemægtigede sig alle gode Danskes Sind, da den tyske Besættelse som ved et Mirakel, den 5. Maj 1945 blev hævet, og Danmark atter var fri.

»Da Hjerterne var mest beklemt,
blev lønligt Glædens Harpe stemt,
at den maa bedre klinge.«

Og man gav hinanden Haandslag paa, at man i Enighed og Samdrægtighed vilde stride sig frem mod Maalet. »Ledet i Lave«, at »nu gælder det at rejse den sunkne Mur«. Men der er »laang, laang Vej«. —

Meget er sønderslaaet paa næsten alle Omraader, og ikke blot i økonomisk Henseende. Men ogsaa dette kan blive brydsomt nok, og kræver stor Resignation og Offervilje, der ogsaa maa give sig Udslag i Uselviskhed, saa at ikke den enkelte, direkte eller indirekte, stadig pukker paa egen Fordel uden Hensyn til andre.

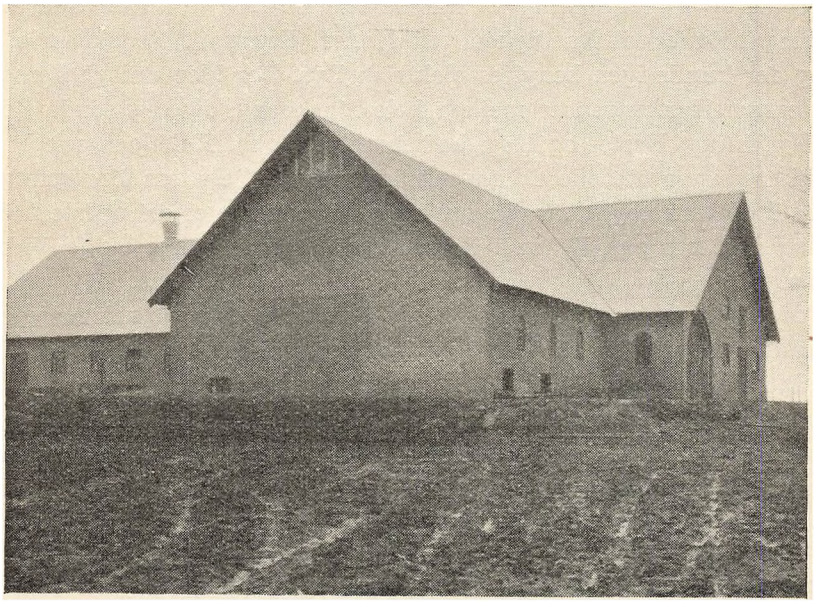
Fra Besættelsestiden efterlod Tyskerne en ubetalt Regning her paa ca. 8 Milliarder Kroner. Varedirektoratet udsendte en Redegørelse herom som Redaktør cand. polit. J. C. Jakobsen nærmere belyste:

»Efter 9. April 1940 var vi pludselig afskaaret fra vor Samhandel med England og øvrige Allierede, men ogsaa afskaaret fra Import af nødvendige Varer. Tyskerne kontrollerede hele vor Handel, blev Hovedaftager af vor Eksport, særlig Landbrugsproduktionen, og blev vor Leverandør af forskellige Raastoffer, som var absolut nødvendige for vor Produktionskapacitet. Tyskerne bestemte, hvor og hvormeget vi maatte købe, f. Eks. maatte vi ikke købe Træ i Sverrig eller Finland, før Tyskerne havde købt de Specialiteter, de vilde bruge, og vi maatte saa bagefter ofte nøjes med ukurante Varer. Det er oplyst, at vi købte Varer for 3980 Mill. og eksporterede for 4906 Mill. i Samhandel med Tyskland i Tiden April 1940 — April 1945. Det var i de første Aar særlig Landbrugsvarer, men efterhaanden som Tysklands Industri lammedes, dels paa Grund af Raavaremangel, og vel ogsaa Mangel paa Arbejdskraft, leverede vor Industri stadig mere og mere til Tyskland, saaledes at mens vor Industrieksport dertil i 1938 var 29 Mill., var den i 1943 189 Mill. Kroner. Denne Eksport dalede dog igen i de sidste Par Aar før Kapitulationen, paa Grund af bevidst Forhalelse og Sabotage. Saaledes forhaledes bl. a. en Ordre fra 1941 om Levering af 37 Skibe, saa de aldrig blev leveret.

Overfor Landbruget var Tyskerne dog klar over, at der skulde gaaes mere forsigtig til Værks, da Tvangsbestemmelser overfor ca. 200.000 Landmænd, ca. 1600 Mejerier og ca. 100 Slagterier, sikkert ikke vilde fremme Produktionen, og Tyskerne trængte stærkt til saa store Tilførsler som muligt. Og i Danmark opretholdtes Landbrugsproduktionen til Trods for manglende Tilførsler saavel af Foder- som af Gødningsstoffer. Kun i 1941, det daarlige Høstaar, laa Produktionen ca. 10 pCt. under det fine Høstaar 1938, og i 1943 kun ca. 2 pCt. under 1938.

Leverancerne til den tyske Værnemagt her i Landet fik snart et stort Omfang. Financieringen foregik gennem Nationalbanken, dels over Clearingskontoen og dels over Værnemagtskontoen, og den 5. Maj 1945 viste den første en Saldo paa næsten 3 Milliarder, og den sidste en Saldo paa over 5 Milliarder i Bankens Favør. Dertil kom, at de tyske Soldater hamstrede Varer i Butikkerne, og hos Landmænd, til store Summer og bidrog til at tømme Landet for Varer og til at sætte Priserne i Vejret. En Del af disse Varer forbrugtes vel her i Landet, men en meget stor Del smugledes over Grænsen, en Eksport, som vi ingen Modydelse kunde faa for. I September 1942 krævede Tyskerne Toldvisiteringen af Militærpersoner standset, og derefter kunde de tyske Soldater sende Varer hjem i større

Maalestok. Varedirektoratet anslaar det samlede Beløb til disse Indkøb til at ligge mellem 1½—2 Milliarder Kroner. I 1939 stod vi med fyldte Lagre og Butikker, men i 1945 var Lagrene tomme. Med Hensyn til Landbruget var Jorden meget udpint ved Tyskernes Kapitulation, og Besætningerne reduceret. Det vil tage Tid og kræve

Ledsager.
Gaarden er opbygget efter Brand i 1947. Staldene er samlet i eet Hus og Laden er lagt vinkelret paa dette.

store Summer at faa genopbygget, hvad der i disse Krigsaar blev brudt ned«.

Efter Befrielsen var der aabnet Mulighed for Samhandel igen med andre Lande, og de følgende Aar blev der truffet en Række Handelsaftaler til alle Sider. Paa Grund af ændrede Forhold, drejer det sig desværre ikke sjældent om Byttehandel, og for de første Klasses lurmærkede Varer, som vi udfører, har vi ikke til enhver Tid Betingelser for, inden Modtagelsen her i Landet af det tilbyttede, at overbevise os om Varens Kvalitet og rette Værdi, eller at vi til enhver Tid kan faa i Bytte, netop de Varer, som vi har Brug for, uden at disse delvis bliver kombineret med Varer, som vi ingen Brug har for. Det drejer sig om store Værdier, og det har derfor Betydning, at vi i ethvert Tilfælde har Fagfolk til at handle, især saa længe det drejer sig om Byttehandel. Det har jo nu (i September

1949) vist sig, at ogsaa Devaluering af det engelske Pund kan medføre slemme Konsekvenser for os.

Landboforeningen og dens Konsulenter kunde igen fra Sommeren 1945 tage fat med fuld Kraft under mere frie Former. Og der var nok at tage fat paa, for snarest muligt at faa Produktionsapparatet sat i Sving. Rationering af snart alle Varer bl. a. da ogsaa Foderstoffer og Kunstgødning hæmmede stærkt. Der var atter ude omkring Lokaler til Raadighed ved Møder, Kursus, Aftenskoler o. l. Og der kunde igen benyttes elektrisk Lys. Der blev anlagt Forsøg, iværksat Konkurrencer mellem hele Markbrug, og angaaende Roeudtyndning, Heste- og Kvægbedømmelse m. m. Heldigvis var Produktionsapparatet holdt nogenlunde intakt. Selv om Besætningsreduktionen i nogle Aar vil gøre sig gældende, saa er det bedste Avlsmateriale her paa Egnen i Behold. Dyrskuerne bærer ogsaa Vidne herom.

Men Frihed paa det økonomiske Omraade fik vi vel nærmest mindre og mindre af. Meget bestemmes af Raad og Nævn og Udvalg i København.

Da der var ret gode Høstaar efter Krigen, (dog 1947 ca. 22 pCt. mindre end i 1946) steg Produktionen trods sparsomme Tildelinger af Foderstoffer og Kunstgødning.

Efter gældende Kornlov skal Kornet afleveres, men for de sidste Aars Vedkommende er denne Aflevering lempet betydeligt. 1948/49 afleveredes 20 pCt. mindre, 1949/50 afleveres kun Hvede.

1946 var Importen af Foderstoffer ca. ¼ imod i 1938.

1945, Forbud mod Opfodring af Kartofler (Høstaaret 44/45). Maksimalpris 16,25 og for de bedste 18,25. Al Faareuld afleveret. Høstpantebreve og Eengangsskatten gennemførtes i 1946. Nogen Indførsel af Raa- og Hjælpestoffer til Produktionen (mindst til Landbruget).

Saa godt som ingen Foderkorn indført, mod i 1938 350.000 Tons + 300.000 Tons Brødkorn.

Produktionen af Smør (1946) 80 pCt., og af Flæsk 60 pCt. under Førkrigsproduktionen; Udførslen af Smør 78 Mill. kg, mod 158 Mill. kg i 1938, og af Flæsk 53 Mill. kg mod ca. 175 Mill. kg i 1938.

Hestebestanden var i 1939 594.000 Stk. og i 1946 ca. 653.000 Stk.; gennemsnitlig aarlig Udførsel i samme Tidsrum 19.000 Stk. I 1946 blev 126.000 Hopper bedækket, men i 1947 kun 81.000.

Kreaturbestanden i December 1939 3.252.000 Stk. og i December 1947 2.668.000 Stk.

Svinebestanden Juni 1939 3.133.000 Stk., og i Maj 1945 1.560.000.

De første Aar efter Krigen maa betegnes alt i alt som ret gode Høstaar, men med noget svingende og undertiden ugunstige Priser i Forhold til Omkostningsniveauet. For at stimulere Produktionen blev der vedtaget Lovbestemmelser om forskellige Ordninger, saaledes om Aflevering og om Priser for Korn, Priser paa Flæsk, Kød og Smør, om Produktion og Priser for Tørv og meget andet. Det gik kun smaat med Indførsel af Foderstoffer, og der var forresten ogsaa Indskrænkninger i Jernbanetrafikken, som Følge af Mangel paa Vogne. Ogsaa Indskrænkninger i Forsyning med Elektricitet, og daarlig Forsyning med Reservedele til Landbrugets Maskiner.

For Aaret 1947 var Udførselsværdien af Landbrugsvarer ca. 4 pCt. mindre end Aaret forud, nemlig 1359 Mill. Kr. i 1947 mod 1618 Mill. Kr. i 1946, ca. 59 pCt. af den samlede Udførselsværdi paa 2316 Mill. Kr. I Tiden fra 1. Juli 1948 til 30. Juni 1949 noteres en Prisstigning for Smør 10 pCt., Slagterisvin 8 pCt., Ost 4 pCt., Æg 2 pCt., Køer, Stude, Kvier 8—9 pCt., 2. Kl. 2—3 pCt., Heste ÷ 500 Kr., Smaagrise i Løbet af nogle Aar en Stigning paa ca. 50 Kr., Kælvekøer ca. 18—19 pCt., i Gennemsnit for Husdyrprodukter ca. 8 pCt.

For Korn steg Vintersæd med 7 Kr. og Vaarsæd med 3 Kr.

I Slutningen af det nævnte Aar (1. Juli 1948 — 30. Juni 1949) medførte nye Handelsforhandlinger en Nedgang i Priserne, f. Eks. for Smørrets Vedkommende fra 6,50 til 6 Kr. pr. kg.

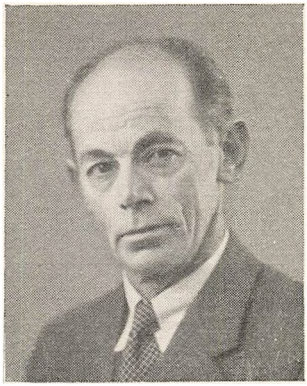
Englandsaftalen i Juni 1949.

I Tiden indtil 30. September 1955 skal Danmark til England levere 75 pCt. af den samlede Udførsel af Smør, dog ikke over 117.000 Tons aarlig. Prisen er saaledes: For Tiden fra 1. Oktober 1949 til 30. September 1950 en Nedgang fra 612 Kr. til 517 Kr. pr. 100 kg.

I de følgende Aar kan Prisen reguleres op eller ned med 7½ pCt. af det foregaaende Aars Pris. Flæskeprisen bliver uforandret til Aarets Udgang 428 Kr. pr. 100 kg. Derefter gaar Prisen ned til 413 Kr. pr. 100 kg. En saadan Handelsaftale, hvor det drejer sig om saa betydelige Værdier og er af saa vidtrækkende Karakter, vil altid blive kritiseret, men om Aftalen har ramt det rigtige og det muligt opnaaelige, det vil Tiden vise.

For Landbrugserhvervet, og dermed ogsaa for hele Samfundet vil det for alle Brugsstørrelser være af vital Betydning, at Skatter og øvrige Driftsomkostninger kan holdes nede i et rimeligt Forhold til Indtjeningsmulighederne.

Foreningens nuværende Bestyrelse.

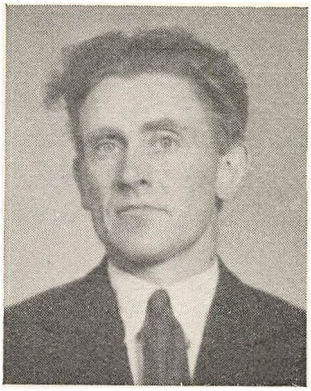
Grd. Jens Vammen, Skellerup.
Sekretær.

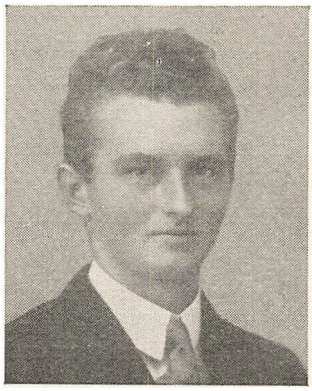
Grd. Johs. Lyngsø, Arden.
Næstformand.

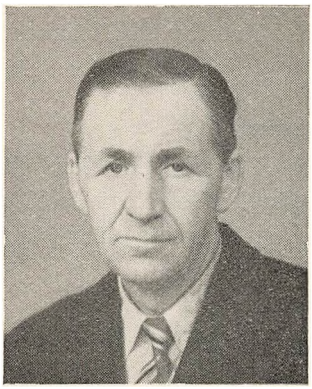
Kr. Olsen, Refsgaard.
Formand 1946.

Peter Tolborg, Mejlby.

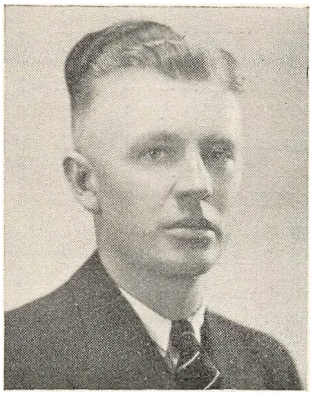
Knud Stadsgaard, Handest.

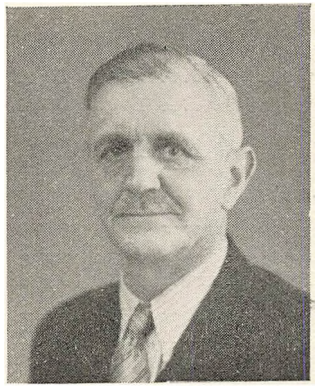
Palle Dahl, Kielstrup.

Jens Jørgensen, Hvilsom.

Ernst Vadgaard, Stenild.

Ole Justesen, Hvornum.

Landboforeningens første Bestyrelse var paa 5 Medlemmer. Efterhaanden, som Arbejdet udvidedes og Medlemstallet er steget, er Antallet af Bestyrelsesmedlemmer udvidet til 9. 3 af disse, Formand, Næstformand og Sekretær udgør et Forretningsudvalg.

Ny Formand.

I 1947 fratraadte Jens Jensen, Rørbæk Hovgaard, og i hans Sted valgtes Gaardejer Kristen Olsen, Refsgaard i Hørby til Formand for Landboforeningen.

Jubilæumsdyrskuet 1949.

Den 23. Juni 1949 afholdtes i Hobro Foreningens femoghalvfjerdsindstyvende Dyrskue. Skuet var besøgt af et stort Publikum, og der var en fyldig Fremstilling af Dyr og en særlig stor Maskinudstilling.

Oversigt over Præmieringen ved Skuet.

	anm.	Stk.	Præmiering 1.	2.	3.
3aarige Hingste	2		2		
2aarige -	1		1		
1aarige -	1		1		
4-12aarige (Goldhopper)	4		3	1	
3aarige Hopper	10		6	4	
2aarige -	11		5	6	
1aarige -	10		4	6	
4-12aar. Følhopper ..	19		10	8	1
Hoppefamilie	1		1		
Tyre, 2¼-3 Aar	5		3	2	
- 1¾-2¼ Aar ..	2		1	1	
- 1¼-1¾ Aar ..	4		2	2	
- 1-1¼ Aar	6		2	4	
- under 1 Aar ..	3		3		
Enkelte Kvier fra Besætninger					
over 6 Køer	12		8	4	
under 6 Køer	6		3	3	
Enk. Kvier, 2-3 Aar	8		7	1	
- - 1-2 Aar	6		3	3	

	anm.	Stk.	Præmiering 1.	2.	3.
Samlinger af Køer ..	8		5	3	
Samlinger af Ungkv.	2		1	1	
Kofamilier	2		1	1	
Orner over 12 Mdr.	8		2	6	
- 8-12 Mdr.	3		2	1	
- 4½-8 Mdr. ..	8		3	5	
Samlinger af Orner..	4		1	3	
Søer over 15 Mdr. ..	8		5	3	
- 10-15 Mdr.	7		3	4	
Samlinger af Søer 10-12 Mdr.	2		2		
under 10 Mdr.	4		1	3	
Geder over 1 Aar ..	3		3		
Bukkelam	2		2		
Gimmerlam	2		2		
Høns	11		7	4	
Kyllinger	13		5	6	2
Dværghøns	3		2	1	
Gæs	3		2	1	

Kvaliteten af de fremstillede Dyr bar Vidne om, at der udføres et solidt Avlsarbejde her paa Egnen.

Aarene skrider.

Naar Hobro og Omegns Landboforening nu runder de 75 Aar, ligger det udenfor al Tvivl, at Foreningen ved dygtig Ledelse og Initiativ og gennem dygtige og energiske Udvalg og Konsulenter, har ydet et meget værdifuldt Bidrag til Fremme af Dygtiggørelse i, og

solid Oplysning, samt kyndig, faglig Vejledning i landbrugsfaglig Henseende, idet Foreningen gennem Aarene har staaet som Leder og Igangsætter af en Række Virksomheder af landbrugsfaglig, økonomisk og kulturel Karakter, og Foreningen tilkommer derfor en stor Del af Æren for, at ogsaa denne, ikke overvældende fede Egns

Rentier Enevold Nielsen, Redsø.

Befolkning, har opnaaet en Levestandard, som ikke er væsentlig ringere en Folks fra Landets bedste Egne.

Maatte Hobro og Omegns Landboforening i Aarene fremefter, faa Lykke til, paa samme solide Maade som hidtil, at løse de til enhver Tid foreliggende Opgaver, og fremdeles opfylde sin Mission, til Gavn for Hobroegnen, som ogsaa for det danske Samfund. Befolkningen har lært, at ved Sammenhold og Samarbejde kan meget naaes, og kommende Vanskeligheder overvindes.

Sølvmedaljen for Landboflid.

Fortegnelse over Modtagere af Sølvmedaljen, indstillet af Hobro og Omegns Landboforening.

Jens Christoffersen, Lille Rørbæk, Hobro	1896
Johannes og Marie Hansen, Stenild, Hobro	1930
Laust Chr. og Mikkeline Laustsen, Thorup, Nørager	1926
Chr. Marius og Martine Olsen, Ømark, Nørager ..	1934
Carl og Marie Simonsen, Valsgaard Mark, Hobro	1938
Regner og Marie Stensgaard, Nytoft, Nørager	1943
Just og Ane Margrethe Thomsen, Stenild, Hobro ..	1934
Henry og Martha Pedersen, Karls Mølle, Hobro ..	1947
Søren og Marie Hvilsom, Vestby, Haverslev	1947

Anerkendelse fra Det kgl. danske Landhusholdningsselskab.

Sølvbæger for Landboflid.

Laurits Simonsen, Ølst
Jens Kr. Østergaard, Redsø
Kr. Vadgaard, Stenild.

Medalje for lang og tro Tjeneste.

Jens Holm hos J. Jensen, Kirketerp for tro Tjeneste i over 50 Aar.
Niels Lassen, Apotekergaarden, Nr. Onsild.
Morten Jensen, Volstrup, for tro Tjeneste i 52 Aar.

Landboforeningens Æresmedlemmer.

Proprietær H. C. la Cour, Trinnerup.
Gaardejer Niels Kr. Nielsen, Hannerup.
Gaardejer Kr. Vadgaard, Stenild.
Gaardejer Jens Møller Andersen, Finnerup.
Gaardejer Niels Kr. Nielsen, Kirketerp.

Formænd gennem Aarene.

Proprietær H. C. la Cour, Trinnerup.
Proprietær Kjeldsen, Nøragergaard.
Proprietær J. Nielsen, Hannerup.
Gaardejer Jens Møller Andersen, Finnerup.
Gaardejer Niels Kr. Nielsen, Kirketerp.
Gaardejer Jens Jensen, Rørbæk Hovgaard.
Gaardejer Kr. Olsen, Refsgaard, Hørby.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord 3
Den danske Bonde 5
Indledning 7
Træk af Landbrugets Vilkaar 8
Karle i fast Tjeneste 10
Krigsaaret 1864 12
Hvad udad tabes skal indad vindes 14
Kornsalg 14
Smaa Indtægter 15
Handelen med Stude 15
Udførsel af Stude 17
Priserne 18, 67, 122, 133, 153, 156
Svin 18
Gæs 18
Skikke 19
Forandring i Driftsmaaden overvejes 23
Landboforeningen stiftes 25
Foreningen begynder sin Virksomhed 26
Dyrskuerne 29
Det første Dyrskue 30
Dyrskuet 1901 32
Dyrskuet 1924 36
Bidyrskuer 36
Husmandsbruget 38
Smørudstilling 42
Plovprøver 44
En vanskelig Tid 44
Nye Opgaver tages op 45
Indkøb af Tyre 46
Kunstsmør 46
Medlemsblad 47

Noter fra Landboforeningens Ugeblad fra 1888 47
Levering af Svin ved Hobro Station 48
Rodfrugt 48
Brugsforeninger 49
Formandsskifte 50
Fællesskuet i Hobro 1898 50
Om Læbæltet 52
Landboforeningens Ledere og Funktionærer i de første Aaringer 53
Nye Mænd 55
Oprettelse af Mejerier 56
Landbrugsministerium 58
Nye Vedtægter for Landboforeningen 58
Et Tilskud 59
Planteavlskonsulent 59
Nyt Æresmedlem 60
Oprettelse af Andelsforeninger 61
Et Legat 62
Slagteri i Hobro 62
Arbejde paa egen Kost 64
Augustdagene 1914 65
1914—1918 65
Foreningen antager igen sit oprindelige Navn 67
Et nyt Udvalg 67
Forskellige Opgaver 68
Genforening med Sønderjylland 69
Ungdommen 69
Den spanske Syge 70
Mund- og Klovsyge 70
Auktionsforening 71
Kronestigningen 71
Landbrugsmøderne paa Volstrup 72
Danmarks Agrarforening 72
Landbrugernes Sammenslutning 74
Markeder i Hobro 75
Konjunkturerne skifter 76
Telefon, Elektricitet og Radio 80
Landbrugets Mekanisering 80
Husholdning 83
Planteavlsarbejdet 89
Husdyrbrug 105

Hesteavl 105
Kvægavl 113
Svineavl 130
Faareavl 135
Gedeavl 136
Fjerkræ 136
Fra nyere Tid 140
Egen Konsulent 140
De danske Spritfabrikker (Hobro Afdeling) 140
Mindeord 141
Fra Forhandlingsprotokollen 141
Landbrugsfaglig Ungdomsklub 144
Jydsk Andels Foderstofforretning 145
Dansk Andels Gødningsforretning 145
Dansk Andels Kulforretning 145
Grundforbedringsvirksomheden 145
Havebrug 147
Regnskabsføring 150
Landbruget under Krigen 1940—1945 152
Efter Befrielsen 159
Englandsaftalen Juni 1949 163
Ny Formand 166
Dyrskuet 1949 166
Aarene skrider 166
Sølvmedaljer for Landboflid 167
Anerkendelse fra Det kgl. danske Landhusholdningsselskab 168
Landboforeningens Æresmedlemmer 168
Formænd gennem Aarene 168

Litteratur:

C. C. Aalborg Amt. 1831
Danmarks Landbrug. 1904
Det danske Samfund. 1934
Ad jydske Veje sønderud, af S. I. F.
Det danske Landbrug. 1932
Landbrugets Ordbog. 1908
Danmarks Lærebog i Statistik. 1942